

บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา

สารนิพนธ์
ของ
นายธนะกุล ช้อนแก้ว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371.3016
ธ ๑๖1๗
๑.3

บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา

บทคัดย่อ
ของ
นายธนะกุล ช้อนแก้ว

19 พ.ย. 2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2545

๒1525๖5

ธนกุล ช้อนแก้ว. (2545). บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อจัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งวิธีการจัดทำบรรณนิทัศน์นั้น ได้จัดเรียงลำดับตามปีพุทธศักราช 2539 – 2544 และจัดแยกตามประเภทของบรรณนิทัศน์ คือ บรรณนิทัศน์หนังสือ จำนวน 45 เล่ม บรรณนิทัศน์บทความ จำนวน 31 เรื่อง และบรรณนิทัศน์งานวิจัย จำนวน 33 เรื่อง

ผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาค้นคว้านี้ได้สรุปผลของการศึกษาค้นคว้าตามขอบเขตเนื้อหา 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนการสอนแบบบูรณาการ 2) การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 3) การเรียนการสอนแบบร่วมมือ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

ANNOTATION ON LEARNING REFORM, CONCERNING
THE PROCESS OF INSTRUCTIONAL DEVELOPMENT IN SCHOOLS

AN ABSTRACT
BY
MR.THANAKUL CHONKAEW

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
October 2002

Thanakul Chonkaew. (2002). *Annotation on Learning Reform , Concerning the Process of Instructional Development in schools*. Master's Project , M. Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University.
Advisor : Assist. Prof. Dr. Phairojana Klinkularb.

This study project aimed to investigate document from books , articles and researches on learning reform , concerning the process of Instructional development in schools in order to make annotation on learning reform , concerning the process of Instructional development in schools. This annotation has been arranged according to the year of 1996 – 2001 A.D. (2539-2544 B.E.) And the type of printed materials as to 45 of books , 31 of articles and 33 of researches.

The results of the study revealed that we could conclude the scope of the study into three aspects : patterns of instructional management in schools i.e. Integrated Instruction Constructivism Cooperative Learning , visual aids usage and assessment.

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานีธิ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุมากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบ
แก้ไขข้อบกพร่องอย่างใกล้ชิดจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผู้ศึกษาขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ที่
กรุณาเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์และกรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้อย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา ทัพสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำซึ่งช่วยให้การดำเนินการศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้เขียนเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยทุกท่าน
ที่เป็นแหล่งความรู้ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการ
เรียนการสอนในสถานศึกษา ทำให้การดำเนินการศึกษาค้นคว้าสำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดขึ้นจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอบพระคุณแด่คุณพ่อคุณแม่ และ
คุณอาจารย์ ตลอดจนอาจารย์สร้อย วัฒนแก้ว ภรรยา ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด

ธนกุล ช่อนแก้ว

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2	หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้.....	6
	หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียน	
	การสอนในสถานศึกษา.....	6
	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	11
	การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction)	11
	การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism).....	16
	การเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning).....	19
	การใช้สื่อการเรียนการสอน.....	22
	การวัดผลและประเมินผลการศึกษา	25
3	วิธีการศึกษาค้นคว้าและผลการศึกษาค้นคว้า.....	29
	วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	29
	ผลการศึกษาค้นคว้า.....	35
4	บรรณนิทัศน์หนังสือ.....	38
5	บรรณนิทัศน์บทความ.....	65
6	บรรณนิทัศน์งานวิจัย.....	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ดรรชนีผู้แต่ง.....	114
ดรรชนีชื่อเรื่อง.....	118
ดรรชนีหัวเรื่อง.....	124
บรรณานุกรม.....	126
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	137

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก เป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ประชากรทุกภูมิภาคสามารถหาข่าวสาร ความรู้ได้อย่างหลากหลายอันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านสื่อสารโทรคมนาคม นอกจากนั้นแล้วทุกชาติยังต้องเผชิญกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จึงมีการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่จำกัดขอบเขต ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยรวมและยังมีปัญหาสังคมเกิดขึ้นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : คำนำ) กระแสของการเปลี่ยนแปลงนี้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนทั่วไปในสังคมโลก สถาบันการศึกษานับได้ว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคม ได้เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 2)

การศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคลให้มีสุขภาพกายและใจที่ดีมุ่งพัฒนาครอบครัวให้มีความรัก ความอบอุ่น มุ่งสร้างกำลังความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมให้มีสันติภาพในสังคมไทย สันติภาพกับเพื่อนร่วมโลก และกับธรรมชาติ (สีปพนนท์ เกตุทัต. 2539 : 7) ทั้งนี้เพราะการศึกษามีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจของการศึกษาโดยตรง ขณะเดียวกันความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลกทำให้มีความจำเป็นต้องกลับมาทบทวน และออกแบบการศึกษากันใหม่ (รุ่ง แก้วแดง. 2543 : 1)

การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในปัจจุบันเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 81 ระบุไว้ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยศิลป วิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1) สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อการปฏิรูปการศึกษาของชาติ โดยจะมีการปรับโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม

และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ คือ ดี/เก่ง และมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานเป็น 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียน และสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2543 : 1)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 แนวทางจัดการศึกษาได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนมีการประสานความร่วมมือกับบิดา - มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน และให้มีการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากการพัฒนาของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน การจัดการศึกษาดังกล่าวนี้อธิบายเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้นั่นเอง (กรมวิชาการ. 2543 : 1) และสอดคล้องกับศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ประธานอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้ให้ทัศนะไว้ว่า หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด ดังนั้นถ้าทุกองค์กรและทุกคนที่เกี่ยวข้องสามารถเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ของชาติได้จะเกิดพลังแผ่นดินและจะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในแผ่นดินไทยจะเป็นพลังการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน และประเทศไทยจะเจริญทัดเทียมอารยประเทศในโลกได้ในอนาคตต่อไป (กรมสามัญศึกษา. 2543 : ก)

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหลากหลายสนุกสนาน ทำท่าย และมีความมั่นใจ การดำเนินการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างดีต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดกระบวนการสนับสนุนอื่น ๆ ให้เหมาะสมด้วย การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นเสมือนแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการปฏิรูปในเรื่องต่างๆ ไปอย่างพร้อมเพรียงกันเพื่อขับเคลื่อนการทำงานด้านการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : คำนำ)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษามีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้สนองต่อจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ชุมชน และประเทศชาติ

ซึ่งผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้อย่างมีคุณภาพ ในการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น มีนักการศึกษา นักวิชาการและผู้มีความรู้หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ในหนังสือ วารสาร งานวิจัย เป็นจำนวนมากซึ่งยังไม่มีผู้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นไว้ในรูปเล่มเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และผู้สนใจทั่วไป สามารถนำความรู้จากบรรณนิทัศน์ฉบับนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา การจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า หรืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมรายชื่อหนังสือ วารสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดทำบรรณนิทัศน์ของแต่ละเรื่องไว้ ให้ผู้อ่านได้ทราบข้อมูลเนื้อหาสาระโดยสังเขป ของหนังสือ วารสาร งานวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ขอบเขตของการศึกษามุ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3 ด้าน ดังนี้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.1.1 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ

1.1.2 การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.1.3 การเรียนการสอนแบบร่วมมือ

1.2 การใช้สื่อการเรียนการสอน

1.3 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา

2. ขอบเขตของเอกสารที่ศึกษา

เอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จากหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3 ด้าน คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยใช้เอกสารที่จัดพิมพ์ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 – 2544 ดังนี้

2.1 หนังสือ จำนวน 45 เล่ม

2.2 บทความ จำนวน 31 เรื่อง

2.3 งานวิจัย จำนวน 33 เรื่อง

3. แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

3.1 หอสมุดแห่งชาติ

3.2 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ

3.3 หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก

3.4 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

3.5 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ

3.6 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม

3.7 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

3.8 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ

3.9 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ

3.10 สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี

3.11 ห้องสมุดกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ

3.12 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพฯ

3.13 ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครนายก

3.14 ห้องสมุดโรงเรียนเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเต็มตามศักยภาพและเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย
2. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การเลือกวิธีการเรียนการสอน การใช้สื่อ และการวัดผลประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา คือ เก่ง ดี และมีความสุข
3. สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือระดับมัธยมศึกษา
4. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนนำมาใช้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน 3 แบบ ดังนี้
 - 4.1 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยมีการเชื่อมโยงและผสมผสานประสบการณ์การเรียนรู้ และเนื้อหาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตลอดจนให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
 - 4.2 การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนเป็นเจ้าของกิจกรรมและความรู้ โดยให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง แล้วใช้ความคิดในการวิเคราะห์เนื้อหา ตลอดจนมีการเชื่อมโยง วิธีการเรียนรู้ในเนื้อหา กับชีวิตจริงซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยตน
 - 4.3 การเรียนการสอนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ประการสำคัญคือ ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง
5. การใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การนำสื่อต่าง ๆ มาใช้ประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติให้แก่ผู้เรียน ซึ่งช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
6. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการหาปริมาณความสามารถเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนอันสืบเนื่องจากการเรียนการสอนโดยใช้เครื่องมือทางการศึกษาอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่าง แล้วนำผลที่ได้มาตัดสินหรือวินิจฉัย เพื่อค้นหาและพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียน

บทที่ 2

หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผู้ศึกษาค้นคว้าได้เรียบเรียงเอกสารที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
 - 2.1 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction)
 - 2.2 การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
 - 2.3 การเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา

1. หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.1 ความหมาย

การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแนวคิด และวิธีการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเต็มตามศักยภาพและเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 15)

1.2 หลักการปฏิรูปการเรียนรู้ มี 3 ประการ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 15)

1.2.1 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกที่ทุกเวลา การเรียนรู้ที่มีความหมาย หลากหลายนำไปใช้ได้จริงและเรียนรู้อย่างสมดุล

1.2.2 การจัดการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง การจัดการเรียนรู้ต้องเน้นทักษะนำสาระสู่คุณธรรม

1.2.3 การปฏิรูปการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ถ้าทุกฝ่ายเชื่อมั่น ศรัทธา ดำเนินงานและเรียนรู้ด้วยกัน

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ ในการปฏิรูปการเรียนรู้เน้นการจัดการเรียนการสอน สามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญมาใช้อย่างนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก. 2543 :

1.3.1 ทฤษฎีสถาน (Field Theory) โคห์เลอร์และคณะ (Wolfgang et al.) ผู้ก่อตั้งทฤษฎีนี้มีหลักการว่าในการเรียนรู้ หรือในการแก้ปัญหาบุคคลจะพิจารณาสิ่งเร้าหรือ โครงสร้างของปัญหา โดยส่วนรวมก่อน จากนั้นแยกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ เหล่านั้น ในที่สุดจะเกิดช่องทางในการแก้ปัญหาได้โดยฉับพลัน จะเกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งหรือ เกิดการหยั่งเห็นที่เรียกว่า พินิจญาณ

การนำความรู้จากทฤษฎีสถานไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระทำได้ดังนี้

1. เริ่มดำเนินการสอนควรชี้ให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของบทเรียน
2. อธิบายให้นักเรียนเห็นภาพรวม ๆ หรือโครงสร้างของบทเรียนก่อน ลงมือสอน
3. แนะนำกิจกรรมที่นักเรียนควรฝึกปฏิบัติ เพื่อทำความเข้าใจในบทเรียน
4. สอนให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

1.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเลวิน (Lewin's Field Theory) เลวิน (Kurt Lewin)

ผู้ก่อตั้งทฤษฎีนี้มีหลักการว่าการเรียนรู้เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ความรู้ ความเข้าใจเดิม หรือเกิดจากการกระทำซ้ำ ๆ หรือได้มีการแก้ปัญหา หรือมีการตั้งใจทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

การนำหลักทฤษฎีการเรียนรู้ของเลวินไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระทำได้ดังนี้

1. ครูใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครู จะเกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ
2. ครูจัดให้มีศูนย์กลางในห้องเรียน มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้นักเรียน เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ
3. ให้นักเรียนตั้งเป้าหมายของชีวิต เป้าหมายในแต่ละวิชาและในแต่ละบทเรียน เพื่อให้การเรียนและการดำเนินชีวิตมีเป้าหมายที่ชัดเจน
4. ใช้วิธีการตั้งใจ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตอบสนองอย่างเข้มข้นต่อบทเรียน
5. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการแก้ปัญหาในเกมส่ง่าย ๆ หรือปัญหาง่าย ๆ และยากขึ้นตามลำดับ

1.4 กระบวนการเรียนรู้ เป็นแนวทางที่จะได้มาซึ่งความรู้จากการคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริง ประเมิน ปรับปรุงให้เหมาะสม สรุปและสร้างความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้มีหลายลักษณะบุคคลอาจมีกระบวนการเรียนรู้แตกต่างกัน การเรียนเนื้อหาสาระต่างก็ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน สำหรับกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญและพึงประสงค์ ซึ่งควรจัดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนารอบด้านมีอย่างน้อย 5 ลักษณะ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

1.4.1 การเรียนรู้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องจัดให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในระหว่างการเรียนรู้ และหลังจากการเรียนรู้แล้วด้วยการจัดบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลายเป็นอิสระ ทุกคนมีความห่วงหาอาทรกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกันเชื่อมั่นในศักยภาพของกันและกัน เปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามแบบของตนเอง ให้มีการเสริมแรงและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งจะมีผลทำให้บุคคลเกิดความสุข การยอมรับ เห็นคุณค่าของตนเอง มีความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหา กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

การที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้เด็กมีความสุขนั้น ครูจะต้องมีความสุขในการจัดการเรียนรู้ ยอมรับในความสำคัญของเด็ก พร้อมทั้งเปิดโอกาสที่เหมาะสมให้เด็กทุกคนและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกันกับเด็กด้วย

1.4.2 การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง เป็นการแสวงหาความรู้จากแหล่ง สื่อ ประสพการณ์ต่าง ๆ รอบตัว โดยผ่านการสังเกต คิด พิจารณา วางแผนและปฏิบัติจริงตามที่ได้วางแผน หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์สิ่งที่ทำและผลที่เกิดขึ้น ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้เหมาะสมจนเกิดผลตามเป้าหมาย แล้วจึงสรุปสร้างความรู้ เป็นความรู้ของตนเองที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้และสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต

การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริงนั้นสิ่งสำคัญประการหนึ่งให้ผู้จัดให้มีการเรียนรู้แบบนี้ต้องตระหนักไว้ คือ การทำงานของสมองในการคิด ทั้งในเรื่องส่วนของสมองที่ควบคุมการทำงานในด้านต่าง ๆ ความสามารถของสมองส่วนนั้น ๆ วิธีการพัฒนาสมองในแต่ละส่วน วิธีการพัฒนาสมองทั้งซ้ายและขวาให้สมดุล เพื่อสามารถคิดได้รอบด้านเกิดการบูรณาการความคิด นอกจากนี้ต้องวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกมาของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อดูการพัฒนาของสมองและจะได้จัดกิจกรรมพัฒนาสมองให้เกิดการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลากหลาย บูรณาการรอบด้าน

1.4.3 การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กันของบุคคล การได้มีโอกาสถ่ายทอด รับและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสพการณ์จากกันและกัน การเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดผลดีหลายประการ ทั้งการเรียนรู้เนื้อหาความรู้ การสร้างสรรค์ผลงานที่ดีกว่าการเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับคนอื่นและที่สำคัญ ก็คือ การที่สามารถจะเรียนรู้จากบุคคลอื่นได้ทุกแง่มุม ทั้งเรียนรู้ที่จะเลือกสิ่งดีของบุคคลมาปรับใช้กับตน เลือกมองสิ่งที่ไม่ดีของคนอื่นเพื่อปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4.4 การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการสัมพันธ์เชื่อมโยง ต่อเนื่องกลมกลืนกันทุกอย่าง ทั้งเนื้อหาวิชา ทักษะพื้นฐาน วิธีการเรียนรู้ กิจกรรมเรื่องราวของตนเอง ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม เรื่องที่เป็นสากล เรื่องราวทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ซึ่งมีผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ชัดเจน มีความหมายนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาในสภาพสังคมได้

1.4.5 การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการพิจารณาทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ แนวทางที่ใช้ในการเรียนรู้ อุปสรรค ปัญหา เจือใจต่าง ๆ ในการเรียนรู้ สิ่งที่ได้ในการเรียนรู้เพื่อสร้างเป็นแนวทาง รูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมกับตนเองในการเรียนรู้แก้ปัญหาและทำงานต่อไป

1.5 การจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติไว้ในหมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 3 – 7)

1.5.1 การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน / ประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักดังนี้

1) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องจัดสภาวะแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และเป็นการเรียนรู้กันและกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกส่วนของสังคม

2) ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.5.2 มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการรู้จักประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

1.5.3 กระบวนการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

6) ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

7) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

1.5.4 การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐ และสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1) รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

2) ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษา

3) ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4) หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายเหมาะสมกับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

5) ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการพัฒนาระหว่างชุมชน

6) ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ในกระแสของการปฏิรูปการศึกษานั้น การเรียกร้องให้มีการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียน เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ มีการปรับเปลี่ยนการประเมินผลจากการทดสอบเป็นการประเมินการปฏิบัติ และใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ครูจำนวนมากได้นำนวัตกรรมตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และวิธีการเรียนการสอนมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ การสอนแบบโครงงาน การเรียนการสอนแบบบูรณาการ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 55) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction)

การเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำศาสตร์ของสาขาวิชาต่าง ๆ มาผสมผสานกันได้รับประโยชน์จากหลากหลายวิชาที่เน้นองค์รวมของเนื้อหาวิชามากกว่าความรู้ของแต่ละวิชา ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียน และช่วยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของการใช้ชีวิต เพราะการ

ดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันต้องอาศัยหลาย ๆ อย่าง มาผสมกลมกลืนกันเพื่อทำให้เกิดความสุข ไม่ได้แยกเป็นส่วน ๆ ดังนั้นวิชาต่าง ๆ ควรจัดให้ผสมกลมกลืนกันไป (เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. 2543 : 4)

ส่วน กรมวิชาการ (2544 : 1) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการ ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในศาสตร์หรือวิชาต่าง ๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไปรวมเข้าด้วยกัน ภายใต้เรื่องราว โครงการหรือกิจกรรมเดียวกันเพื่อแก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

นอกจากนี้ วิเศษ ชินวงศ์ (2544 : 28) ได้กล่าวไว้ว่าการบูรณาการ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยมีการเชื่อมโยงและผสมผสานกระบวนการสอน การสร้างคุณธรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนให้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

เหตุผลในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

กรมวิชาการ (2544 : 2) ได้เสนอเหตุผลที่ต้องบูรณาการ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจในลักษณะองค์รวมซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่ใกล้เคียง และสอดคล้องกับชีวิตจริง

2. หลักสูตรและการเรียนรู้แบบบูรณาการมีประโยชน์ในการลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ ปัจจุบันความรู้และข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การเรียนรู้แบบสัมพันธ์วิชามีความสำคัญมากกว่าแต่ละวิชาที่จะเพิ่มเนื้อหาวิชาของตนเข้าไป

3. การเรียนรู้แบบบูรณาการ สามารถตอบสนองความสามารถของผู้เรียนซึ่งมีหลายด้าน เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ ความคล่องแคล่วของร่างกาย ดนตรี และมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเรียกรวมว่า พหุปัญญา (Multiple Intelligence) และตอบสนองต่อความสามารถที่จะแสดงออก และตอบสนองทางอารมณ์

นอกจากนั้น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 66) ได้ให้เหตุผลที่ต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านจิตวิทยา การบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานข้อความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การเรียนรู้จะเป็นไปได้ดีเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับองค์ประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ค้นคว้า แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นการเกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ จึงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง ตลอดจนมองเห็นประโยชน์ในสิ่งที่เรียนว่าสามารถนำไปใช้ได้

2. ด้านสังคมวิทยา ความรู้จะมีคุณค่าต่อเมื่อความรู้นั้นตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงจำเป็นต้องใช้ความรู้ และทักษะจากหลายสาขาวิชาร่วมกัน การเรียนรู้

โดยการเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันจะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ กับชีวิตจริงมากขึ้น

3. ด้านการบริหาร การเรียนการสอนแบบบูรณาการ ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ตลอดจนลดเวลาและค่าใช้จ่าย ในโลกปัจจุบันข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เพิ่มขึ้น การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการสามารถช่วยลดปัญหานี้ได้

ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

ผลของการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์นั้น ควรมีลักษณะสำคัญโดยรวม ดังนี้ (อรทัย มูลคำ. 2543 : 12 ; เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. 2543 : 6 – 7)

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ เพราะในปัจจุบันนี้ปริมาณของความรู้มีมากขึ้นเป็นทวีคูณ รวมทั้งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ การเรียนการสอนด้วยวิธีเดิม อาทิ การบอกเล่า การบรรยายและการท่องจำ อาจจะไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ผู้เรียนควรจะเป็นผู้สำรวจความสนใจของตนเองว่าในองค์ความรู้หลากหลายเหล่านั้น อะไรคือสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริง ตนควรจะแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความสนใจเหล่านั้นได้อย่างไร เพียงใด และด้วยกระบวนการเช่นไร ซึ่งแน่นอนว่ากระบวนการเรียนการสอนลักษณะนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ไม่น้อย

2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ นั่นคือให้ความสำคัญแก่ จิตพิสัย คือเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และ สุนทรียภาพ แก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วย ไม่ใช่เน้นแต่เพียงองค์ความรู้หรือพุทธิพิสัยแต่เพียงอย่างเดียว อันที่จริงการทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งขึ้นเสียก่อนที่จะได้ลงมือศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งสำหรับมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นทั้งแก่ผู้สอนและผู้เรียน

3. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ ความสัมพันธ์ของบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำในข้อนี้ก็มีนัยแห่งความสำคัญและความสัมพันธ์ เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อที่สองเพียงแต่เปลี่ยน จิตพิสัย เป็น ทักษะพิสัย เท่านั้น

4. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือการตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตของผู้เรียนว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการ การเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว สิ่งที่เรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ เจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน การบูรณาการความรู้ของวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อตอบสนองความต้องการหรือเพื่อการตอบปัญหาที่ผู้เรียนสนใจจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรจะทำในขั้นตอนของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

รูปแบบของการบูรณาการ

การเรียนรู้แบบบูรณาการมี 2 ลักษณะ คือ การบูรณาการภายในวิชา และการบูรณาการระหว่างวิชา โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 6 – 11 ; หน่วยศึกษานิเทศ กรมการศึกษา นอกโรงเรียน. 2541 : 15 – 16)

1. การบูรณาการภายในวิชา เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างเนื้อหาในกลุ่มวิชา หรือรายวิชาเดียวกันเข้าด้วยกัน

2. การบูรณาการระหว่างวิชา เป็นการบูรณาการที่จัดได้ว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ มีด้วยกัน 4 แบบ คือ

2.1 บูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ได้นำเนื้อหาของวิชาอื่น ๆ เข้ามาบูรณาการกับวิชาที่ตนสอน เป็นการวางแผนการสอนและสอนโดยครูผู้สอนเพียงคนเดียว

ตัวอย่าง ในการเรียนเรื่องร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูได้วาดภาพปิรามิดบนกระดาน เขียนตัวเลขแสดงร้อยละของอาหารแต่ละกลุ่มซึ่งเป็นปริมาณคุณค่าอาหารที่เด็กควรได้รับในแต่ละวัน จากนั้นครูให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่เขารับประทานในแต่ละมื้อ เป็นเวลา 3 วัน จากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันคำนวณร้อยละของอาหารที่ควรรับประทานในแต่ละกลุ่มอาหาร เปรียบเทียบกับการรับประทานอาหารของตนเอง แล้วเขียนรายงานอธิบายผลการค้นคว้า รวมทั้งแผนการปรับปรุงการรับประทานอาหารของตนด้วย

2.2 บูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สอนต่างวิชากัน ต่างคนต่างสอนแต่วางแผนการสอนร่วมกัน เพื่อรวมองค์ประกอบของหัวข้อเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด (Concept) หรือปัญหา (Problem) แล้วครูผู้สอนแต่ละวิชาสอนแยกกัน ชิ้นงานที่ให้แก่ผู้เรียนขึ้นอยู่กับครูผู้สอนแต่ละวิชา แต่ทั้งหมดต้องสะท้อนถึงหัวข้อเรื่อง ความคิดรวบยอดหรือปัญหาที่ระบุไว้ร่วมกัน

ตัวอย่าง การเรียนรู้เรื่องความสมดุลในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งความคิดรวบยอดในเรื่องความสมดุลจะมีอยู่ในวิชาต่าง ๆ กัน เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษา สุขศึกษา ศิลปะ และคณิตศาสตร์

ซึ่งแม้ว่าความหมายและเนื้อหาสาระในเรื่องนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละวิชา แต่ครูผู้สอนจะต้องวางแผนร่วมกันว่าจะมีวิธีการนำเข้าสู่หรือเรียนรู้ความคิควบยอดในเรื่องสมคูลได้อย่างไร และเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการเรียนรู้ในแต่ละวิชาจะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2.3 บูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary) วิธีการนี้ ครูผู้สอนหลาย ๆ คนจากหลายวิชามาวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง (Theme) ความคิควบยอด (Concept) ปัญหา (Problem) ต่างคนต่างแยกกันสอนเป็นส่วนใหญ่ แต่มีการมอบหมายงานหรือโครงการ (Project) ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยเหลือโยงสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และกำหนดว่าจะแบ่งโครงการนั้นออกเป็นโครงการย่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละรายวิชาตามโครงการย่อยนั้น

ตัวอย่าง กิจกรรมวันสิ่งแวดล้อมโลก ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาต่าง ๆ คือ สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ ภาษา มาร่วมกันวางแผนให้ผู้เรียนทำโครงการ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแสดงความเข้าใจของตนเกี่ยวกับความสำคัญของการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม ให้ศึกษาผลการวิจัย นำเสนอข้อมูลและเขียนบทละครเพื่อให้เห็นผลกระทบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.4 บูรณาการแบบข้ามวิชา หรือร่วมกันสอนเป็นคณะ (Transdisciplinary) วิธีการนี้ เป็นการสอนที่ครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ จะร่วมกันสอนเป็นคณะหรือเป็นทีม มีการวางแผน ปรัชญาหรือร่วมกัน โดยกำหนดหัวข้อเรื่อง (Theme) ความคิควบยอด (Concept) หรือปัญหา (Problem) ร่วมกันแล้วร่วมกันสอนเป็นคณะโดยผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน

ตัวอย่าง ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา ภาษา และครูสาขาอาชีพ ร่วมกันสอนหน่วย เรื่อง “ชีวิตที่ดี” ครูผู้สอนร่วมกันวางแผนพิจารณาจุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมและประสบการณ์ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนวินิจฉัยและหาคำจำกัดความของคำว่า “ชีวิตที่ดี” ตามทรรศนะของตน โดยครูผู้สอนจะประเมินผลงานข้อเขียนดังกล่าว และการนำเสนอโปรแกรมคอมพิวเตอร์เรื่องสังคมในอุดมคติ

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใดหรือจัดให้แก่ผู้เรียนในระดับใด ครูผู้สอนควรดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 17)

1. กำหนดเรื่องที่จะสอน โดยการศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อนำมากำหนดเป็นหัวข้อเรื่อง ความคิควบยอด หรือปัญหา
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการศึกษาจุดประสงค์ของวิชาหลักและวิชารองที่จะนำมาบูรณาการ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอนสำหรับหัวข้อเรื่องนั้น ๆ เพื่อการวัดและประเมินผล
3. กำหนดเนื้อหาย่อย เป็นการกำหนดเนื้อหาย่อย ๆ สำหรับการเรียนรู้ให้สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

4. วางแผนการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดของการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ โดยการเขียนแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ เช่นเดียวกับแผนการสอนทั่วไป คือ สาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

5. ปฏิบัติการสอน เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน รวมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสอดคล้องกันของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลสำเร็จของการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ฯลฯ โดยมีการบันทึกจุดเด่น จุดด้อยไว้สำหรับการปรับปรุงและพัฒนา

6. การประเมิน ปรับปรุงและพัฒนา เป็นการนำผลที่ได้จากการบันทึกรวบรวมไว้ขณะปฏิบัติการสอน มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนาแผนการสอนแบบบูรณาการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือ เรียกว่า นิรमितนิยม มีแนวคิดมาจากทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้นิยม ที่ว่า ความรู้เป็นกระบวนการของการสร้างและจัดระบบโครงสร้างใหม่ของความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจะต้องปรับโครงสร้างใหม่ด้วยตนเองโดยมีพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นรูปธรรมไปสู่ขั้นนามธรรม เป็นการทำสิ่งที่เชื่อมมาแต่เดิมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือ เรียกว่า การสร้างองค์ความรู้ (กาญจนา ไชยพันธ์. 2542 : 32)

นอกจากนั้น ชนาธิป พรกุล (2544 : 16) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความหมายส่วนบุคคลและผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อผู้เรียนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนสร้างความหมายขึ้นจากประสบการณ์ของตน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ต้องใช้เวลาและสติปัญญา กระบวนการนี้สามารถถ่ายทอดโดยการเรียนการสอนได้

ลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

จิราภรณ์ ศิริทวี (2540 : 5) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้มีลักษณะดังนี้

1. นักเรียนเป็นเจ้าของความคิดมากกว่าเป็นผู้รับสารหรือซึมซับข้อมูล
2. การสื่อสารของครูจะเป็นในลักษณะกระตุ้นให้นักเรียนคิดโดยจะไม่บอกหรือตอบคำถามนักเรียนตรง ๆ นักเรียนต้องเรียนรู้วิธีการแปลความหมาย สิ่งที่ครูพูด เพื่อนำมาใช้ในการหาคำตอบที่นักเรียนต้องการ
3. นักเรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ
4. สิ่งที่นักเรียนเข้าใจเป็นสิ่งที่สร้างขึ้น ซึ่งไม่ใช่การลอกเลียนแบบแนวคิดของครู

5. สิ่งที่เราเรียนและวิธีเรียนมีผลกระทบจากบริบทของสังคม ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นรวมถึงบริบทของห้องเรียน

6. บทบาทของครู คือ ผู้ชี้แนะหรือผู้จัดการไม่ใช่ผู้ชี้นำ

ส่วน วรณจริย์ มั่งสิงห์ (กาญจนา ไชยพันธ์. 2542 : 34 – 35 ; อ้างอิงจากวรรณจริย์ มั่งสิงห์. ม.ป.ป.) ได้สรุปลักษณะการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้นิยมไว้ ดังนี้

1. ความรู้และความเชื่อเกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนไม่มีความรู้ในเรื่องที่จะเรียนมาก่อน ผู้เรียนจะนำประสบการณ์และความเข้าใจมาใช้ในการเรียนเมื่อได้ข้อสนเทศใหม่หรือข้อมูลใหม่และนำสิ่งที่เขารู้มาคูดซับข้อสนเทศนั้น แล้วปรับเปลี่ยนสิ่งที่เขารู้ใหม่ให้สอดคล้องกับความเข้าใจใหม่ที่ได้รับ ซึ่งการเรียนรู้นี้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทั้งสิ้น
2. ผู้เรียนเป็นผู้ให้ความหมายกับประสบการณ์ ปกติครูจะเป็นผู้อธิบายความหมายให้แก่ผู้เรียน แต่การเรียนรู้แบบนี้ผู้เรียนจะแปลความหมาย ตามความเข้าใจด้วยตนเองโดยใช้ค่านิยมและความเชื่อที่เขาถืออยู่รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
3. กิจกรรมการเรียนการสอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงประสบการณ์ ความรู้ และความเชื่อของตน การสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนใช้สิ่งที่เขารู้เพื่อแปลความหมายข้อสนเทศใหม่และสร้างความรู้ใหม่ หน้าที่ของครู คือ ค้นหาประสบการณ์และความเข้าใจที่มีมาก่อนของผู้เรียน และใช้สิ่งที่เขารู้เป็นจุดเริ่มต้นของการสอน
4. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมทางสังคมโดยการสืบเสาะร่วมกัน ผู้เรียนจะเรียนรู้และเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น พินิจพิเคราะห์ความเห็นของผู้อื่น และขยายทัศนะของตนให้กว้างขวางขึ้น

องค์ประกอบของการสร้างองค์ความรู้

ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองนั้น ต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ (ชนาธิป พรกุล. 2544 : 17)

1. ความรู้เดิมของผู้เรียน ผู้เรียนทุกคนย่อมมีความรู้ติดตัวมาและความรู้นั้นมีคุณค่าที่จะนำมาใช้เป็นพื้นฐานเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่
2. จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีเป้าหมายหรือมีความต้องการเรียนรู้ จึงจะทำให้มีความพยายามหาทางไปสู่เป้าหมายนั้น
3. ข้อมูลเฉพาะที่เป็นเรื่องใหม่ ได้แก่ ข้อเท็จจริง ประสบการณ์ และความรู้สึก
4. ประสบการณ์เพิ่มเติมที่ท้าทายหรือขยายความคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้เดิมและความรู้ใหม่ ทำการยืนยัน ปฏิเสธ หรือขยายความสิ่งที่เขากำลังคิดอยู่

5. กระบวนการสร้างความเข้าใจหรือกระบวนการทางสติปัญญาที่ผู้เรียนใช้ค้นหาวิธีนำข้อมูลใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมโดยที่ผู้เรียนต้องตั้งคำถามกับตัวเอง มีการไตร่ตรอง ได้ทำการอภิปรายกับผู้อื่น มีข้อโต้แย้งแล้วจึงลงข้อสรุป

แนวการจัดการเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2543 : 7 – 8) และ เลิศศักดิ์ ชุมนุช (2543 : 10 – 11) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาการสร้างองค์ความรู้ ดังนี้

1. กำหนดการเรียนการสอนให้เห็นเรื่องหรือปัญหาที่มีขอบเขตกว้าง ผู้เรียนควรจะสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของกิจกรรมการเรียนในแต่ละครั้งกับเนื้อหาที่สมบูรณ์กว่า
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของหัวข้อการเรียนการสอน และสามารถจะปรับเปลี่ยนหัวข้อการเรียนการสอนได้เท่าที่เขามองเห็นว่าจำเป็น นำปัญหาหรือหัวข้อการเรียนมาจากผู้เรียนและใช้ปัญหานั้นเป็นแรงกระตุ้นการเรียนการสอน หรือกำหนดปัญหาที่ผู้เรียนสามารถยอมรับว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาของเขา
3. ออกแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะสมจริง (Authentic) บริบทการเรียนการสอนที่มีความสมจริง คือ บริบทที่ใช้พลังสติปัญญาที่มีลักษณะเดียวกันกับพลังสติปัญญาที่ผู้เรียนต้องนำไปใช้ในอนาคต
4. ผู้สอนอาจเสนอแนะให้ผู้เรียนใช้ข้อมูลเดิม หรือข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ แทนที่จะมอบให้อ่านแนวคิดที่คนอื่นเขียนไว้
5. กำหนดกิจกรรมและบริบทของการเรียนการสอน ให้มีความละเอียดอ่อนในลักษณะเดียวกันกับผู้เรียนจะออกไปใช้ในชีวิตประจำวัน
6. กำหนดบริบทของการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสวิเคราะห์เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ใช้ปรัชญาแห่งการสร้างองค์ความรู้
8. ผู้สอนยอมรับ และส่งเสริมการริเริ่มและเป็นตัวของตัวเองของผู้เรียน การยอมรับความคิดของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดโดยอิสระ จะเป็นการช่วยให้พัฒนาความมีเอกลักษณ์ด้านวิชาการเฉพาะตัว ผู้เรียนที่ตั้งคำถามและประเด็นแล้วนำมาวิเคราะห์และหาคำตอบด้วยตนเอง จะเป็นคนที่รับผิดชอบที่จะหาความรู้และแก้ปัญหา
9. ตั้งคำถามประเภทปลายเปิด และทิ้งช่วงเวลาให้ผู้เรียนตอบเพราะความคิดที่ลึกซึ้งต้องใช้เวลา และมักจะเกิดขึ้นจากที่ได้ทั้งความคิดและความเห็นของผู้อื่นแล้ว คำถามและคำตอบจากผู้เรียนจะมีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

10. ส่งเสริมความคิดที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น จะกระตุ้นให้ผู้เรียนไม่พอใจเพียงความรู้อย่างง่าย ๆ แต่ให้สามารถเชื่อมโยงและสรุปความคิดรวบยอดต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ทำนายและให้คำอธิบายความคิดของตนเองได้

11. ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยแลกเปลี่ยนกับผู้สอนและเพื่อน ความคิดของผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงหรือมั่นคงขึ้น เมื่อได้ทดสอบความคิดนั้นในสังคม เมื่อผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเอง และได้ยินความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีความหมาย

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 29) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือเรียกว่าการสอนแบบ 5 E ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนอยู่ในบทเรียน (Engage the Learner) โดยการตั้งคำถามหรือเล่าเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนสนใจและช่วยเชื่อมโยงสิ่งที่จะเรียนกับความรู้เดิม

2. สำรวจเพื่อสร้างมโนทัศน์ (Explore the Concept) โดยผู้สอนอธิบายสั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน แล้วจึงให้คำจำกัดความของปัญหาหรือปรากฏการณ์เป็นคำพูดของตนเอง

3. อธิบายมโนทัศน์และให้คำจำกัดความ (Explain the Concept and define the terms) โดยผู้สอนให้ข้อมูลหรืออธิบายความหมายคำศัพท์บางคำ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจประสบการณ์ใหม่แล้วใช้สติปัญญาตรวจสอบสิ่งที่เรียนรู้ใหม่แล้วจัดให้เข้ากับสิ่งที่เขารู้

4. ขยายความมโนทัศน์ (Elaborate on the Concept) โดยจัดสถานการณ์พิเศษหรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องให้ผู้เรียนมีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่สะสมมาทำการสำรวจ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอธิบาย ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งให้กับตัวผู้เรียนเอง

5. ประเมินความเข้าใจมโนทัศน์ (Evaluate students' understanding of the Concept) โดยประเมินสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ และสิ่งที่เขาต้องดำเนินการขยายความรู้ความเข้าใจต่อไป

2.3 การเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนการสอนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (กรมวิชาการ. 2544 : 5)

ส่วน จันทร่า ตันติพิงสานุรักษ์. (2543 : 36) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือกัน จนบรรลุเป้าหมายตลอดจนส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ จะมีประสิทธิภาพถ้าสมาชิกภายในกลุ่มเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางสำคัญ 5 ประการ คือ (กรมวิชาการ. 2544 : 5 – 8)

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน ทำงานร่วมกัน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาท หน้าที่ และประสบความสำเร็จร่วมกัน
2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม (Face to Face Promotive Interaction) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งทำให้เกิดลักษณะการทำงานกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
3. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม
4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคล และการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group skills) เป็นทักษะที่นักเรียนควรได้รับการฝึกก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานกลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ทักษะการสื่อสาร การยอมรับ และการช่วยเหลือกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การวิจารณ์ความคิดเห็น เป็นต้น
5. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นผลงานของกลุ่มจะได้รับอิทธิพลจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม

เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

นักการศึกษาได้พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้หลากหลาย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (สุพล วังสินธุ์. 2543 : 10 – 11, อ้างอิงจาก สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ. 2540 : 41 – 42)

1. การเล่าเรื่องรอบวง (Round robin) เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้เล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่ตนกำลังศึกษา สิ่งที่ตนประทับใจให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟัง

2. มุมสนทนา (Corners) เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มเข้าไปนั่งตามมุมหรือจุดต่าง ๆ ของห้องเรียนและช่วยกันหาคำตอบสำหรับโจทย์ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูกำหนดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอธิบายเรื่องราวที่ตนศึกษาให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

3. คู่ตรวจสอบ (Pair Check) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน ให้นักเรียนจับคู่กันทำงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาคำถามอีกคนหนึ่งทำหน้าที่แก้โจทย์เสร็จข้อที่ 1 แล้วให้สลับหน้าที่กันเมื่อเสร็จครบ 2 ข้อ ให้นำคำตอบมาตรวจสอบกับคำตอบของกลุ่มอื่นในกลุ่ม

4. คู่คิด (Think – pair Share) ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ นักเรียนแต่ละคนต้องคิดคำตอบของตนเอง นำคำตอบมาอภิปรายกับเพื่อนที่นั่งติดกับตน แล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง

5. ปริศนาความคิด (Jigsaw) ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาที่ครูกำหนดให้ โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผู้เรียนที่ศึกษาเนื้อหาเดียวกันของแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาจนเข้าใจแล้วหาวิธีอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มของตนฟัง เมื่อทุกคนเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้ฟังจบแล้วจึงให้สมาชิกคนหนึ่งสรุปเนื้อหาทั้งหมด ครูทดสอบความเข้าใจและให้รางวัล

6. กลุ่มร่วมมือ (Co – op Co – op) สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาหรือทำกิจกรรมที่ต่างกัน ทำเสร็จแล้วนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่มแล้วนำเสนอต่อชั้นเรียน

7. การร่วมมือและแข่งขัน (The Games Tournament : TGT) ครูแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม 1 และ กลุ่ม 2 เป็นกลุ่มแข่งขัน กลุ่ม 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ตัดสิน โดยให้ทั้ง 2 กลุ่มแข่งขันผลัดกันตั้งคำถามและตอบคำถามของฝ่ายหนึ่งโดยมีกลุ่ม 3 คอยตัดสิน

8. ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together : NHT) โดยครูตั้งคำถามแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบจากนั้นครูจึงเรียกให้นักเรียนคนหนึ่งจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือ ทุก ๆ กลุ่มตอบคำถาม เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

ในการจัดการเรียนแบบร่วมมือ ผู้สอนจะต้องตั้งเป้าหมายหรือรางวัลไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (สุพล วังสินธุ์. 2543 : 12)

1. ขั้นเตรียม โดยครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ 2 – 6 คน แนะนำระเบียบของกลุ่ม บทบาท และหน้าที่ของสมาชิก แจกวัสดุประสงค์ของบทเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมมือกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่มตามที่

ได้รับมอบหมาย

4. **ขั้นตรวจสอบผลงาน** เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนหรือยัง ผลเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล

5. **ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม** ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายเพิ่มเติม ครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่มและพิจารณาว่าอะไร คือ จุดเด่นของงาน และอะไร คือ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ มีประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งในด้านสังคมและวิชาการ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 41)

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุก ๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักสละเวลา ส่วนเด็กอ่อน เกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน
4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดหาข้อมูลให้มาก คิดวิเคราะห์ และเกิดการตัดสินใจ
5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน
6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

3. การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน (Instruction media) หมายถึง สิ่งที่ใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและเจตคติให้แก่ผู้เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ กิจกรรมหรือวิธีการที่ครูเลือกและวางแผนการใช้ที่เหมาะสม เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2539 : 81)

ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ดี

สื่อการเรียนการสอนที่ดีย่อมช่วยให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องประกอบด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ (วรรณ เจียมทะวงษ์. 2539 : 1 – 2)

1. มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. มีความเหมาะสมกับรูปแบบของการเรียนการสอน
3. มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการใช้สื่อ

ความสำคัญของการใช้สื่อการเรียนการสอน

มีผลการวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนว่าการใช้สื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้สรุปเหตุผลที่ควรมีการใช้สื่อ 2 ประการคือ (วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. 2540 : 140 – 141)

1. นักเรียนแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ (Learning style) แตกต่างกัน สื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ สามารถใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนได้ เป็นการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

2. สื่อการเรียนการสอนมีคุณสมบัติดีเด่นที่มนุษย์ทำไม่ได้ คือ

- 2.1 คุณสมบัติของความคงที่ คือ สามารถทำให้เหตุการณ์ที่ดำเนินไปตามธรรมชาติอยู่กับที่ได้ เช่น การบันทึกภาพในภาพยนตร์ วิดีโอ

- 2.2 คุณสมบัติของการจัดการ คือ สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ได้ เช่น การทำให้ภาพช้า ภาพเร็ว ภาพย้อนกลับ

- 2.3 คุณสมบัติของการกระจาย คือ สามารถกระจายความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนได้มากมาย ไม่จำกัดจำนวนในเวลาเดียวกัน เช่น การใช้โทรทัศน์วงจรปิด การกระจายเสียงทางวิทยุ

ส่วน คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2539 : 43 – 44) ได้กล่าวถึง คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยสรุปดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
2. ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นโดยใช้เวลาน้อยลง
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียน
4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ มั่นใจ และจดจำได้นาน
5. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในการเรียนรู้
6. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้
7. ช่วยลดการบรรยายของผู้สอนลง แต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น
8. ช่วยลดการสูญเปล่าทางการศึกษาลง เพราะช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 8)

1. อุปกรณ์ หรือ เครื่องมือ (Hardware or Equipment) หมายถึง สิ่งที่เป็นเครื่องมือใช้ควบคู่กับวัสดุ เพื่อให้วัสดุสามารถถ่ายทอดสาระความรู้ออกมาได้ เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องเล่นวีดิโอ โทรทัศน์ วิทยุ กล้องถ่ายรูป เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. วัสดุ (Software) หมายถึง สื่อที่เก็บสาระความรู้ไว้ในลักษณะของภาพ เสียง และตัวอักษรต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

2.1 วัสดุที่มีความเป็นอิสระในตัวเอง เป็นสื่อที่สามารถสื่อความหมายในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวของมันเอง เช่น แผนที่ แผนภูมิ หุ่นจำลอง ภาพถ่าย ลูกโลก บัตรคำ เป็นต้น

2.2 วัสดุที่ไม่เป็นอิสระในตัวเอง เป็นสื่อที่ไม่สามารถสื่อความหมายในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองต้องอาศัยอุปกรณ์หรือเครื่องมือ เช่น फिल्मสไลด์ फिल्मภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

3. เทคนิคหรือวิธีการ (Technique) หมายถึง สื่อที่เป็นการกระทำ การแสดง ความคิด ขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม เช่น เกม กิจกรรมการเรียนการสอน การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นต้น

การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

การเลือกสื่อการเรียนการสอนนับว่ามีความสำคัญมาก ในการจัดระบบการเรียนการสอน ผู้สอนต้องเข้าใจเนื้อหา วัตถุประสงค์ในการสอน สภาพของผู้เรียน แล้วจึงกำหนดวิธีสอนที่เหมาะสมซึ่งจะเป็นแนวทางในการกำหนดสื่อและกิจกรรมการเรียน การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนอาจใช้หลักเกณฑ์ดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. 2539 : 51 – 52)

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
2. ตรงกับเนื้อหา
3. น่าสนใจ
4. เหมาะกับวัยผู้เรียน
3. สะดวกต่อการใช้และการเก็บรักษา

ส่วน วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2540 : 142 – 143) ได้กล่าวถึงหลักในการพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. รูปร่างลักษณะของสื่อ เหมาะสมกับการใช้ของครูเพียงใด เหมาะสมกับวัยของนักเรียนหรือไม่ เราความสนใจได้แค่ไหน

2. คุณภาพของสื่อ สื่อจะต้องสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้นั้น นอกจากขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของสื่อแล้วยังขึ้นอยู่กับเทคนิคการใช้สื่อ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการใช้ตลอดจนการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การใช้สื่อควรปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้ (วิชิต สุรัตน์เรืองชัย. 2540 : 143)

1. เตรียมบทเรียน โดยการจัดทำแผนการสอนให้เรียบร้อย
2. เลือกหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา โดยเน้นสื่อที่มีคุณภาพและหาได้ง่ายในท้องถิ่น
3. ทดลองใช้สื่อ เพื่อศึกษาข้อบกพร่อง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างใช้สื่อ โดยเฉพาะสื่อประเภทวัสดุที่ต้องใช้กับเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ คอมพิวเตอร์ จึงจำเป็นต้องทดลองใช้และตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนใช้เสมอ
4. ดำเนินการใช้อย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อให้มากที่สุด
5. ประเมินผลการใช้สื่อ โดยอาจใช้การสังเกต พูดคุย ในระหว่างการเรียนการสอนและตรวจสอบจากการประเมินผลการเรียนการสอนท้ายบทเรียน

4. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา

การวัดผลการศึกษาเป็นวิธีการหรือกระบวนการที่กำหนดตัวเลข หรือคะแนน หรือรายละเอียดของคุณลักษณะด้านพัฒนาการทางสมอง ร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้เรียนที่แสดงออกมาโดยจะต้องดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ ส่วนการประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการที่ใช้ดุลพินิจ เพื่อสรุปผลหรือตีค่า หรือตัดสินผลนี้ได้จากการวัดผลการศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นหลักสำหรับเปรียบเทียบ (วิภาพร พงศ์อาจารย์. 2542 : 1 – 2)

ความสำคัญของการวัดผลการศึกษา

การวัดผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถลงความเห็นได้ว่า ผลการเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์เพียงใด ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ซึ่งผู้สอนจะได้นำผลจากการวัดผลไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป พอสรุปสาระสำคัญของการวัดผลได้ดังนี้ (กังวล เทียนกันท์เทศน์. 2543 : 19)

1. เป็นเครื่องมือประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่สำคัญ เพราะช่วยให้ทราบว่า ผู้เรียนได้พัฒนาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพียงใด

2. ผลของการวัดผลการศึกษา เป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่จะเรียนต่อไป
3. เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้รู้และประเมินความสามารถของตนเองได้
4. ช่วยให้ผู้สอนทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียน อีกทั้งช่วยให้ผู้สอนสามารถพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. เป็นเครื่องมือในการแนะแนวการศึกษา ช่วยพยากรณ์ผลการเรียนในอนาคตของผู้เรียนได้
6. ช่วยในการค้นหาอัจฉริยะบุคคล และผู้มีปัญญาสร้างสรรค์ อันเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่งของประเทศ

✓ หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

กระบวนการในการวัดและประเมินผลการศึกษา จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้และถูกต้องตามความเป็นจริงนั้น ผู้วัดผลจำเป็นต้องยึดหลักการสำคัญ ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี. 2541 : 16 – 17)

1. วัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. เลือกใช้เครื่องมือวัดผลที่ดีมีคุณภาพและมีความเหมาะสม
3. ประเมินผลด้วยความยุติธรรม
4. ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัดผล
5. ประเมินผลการวัดให้ถูกต้อง กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้จากการวัดต้องนำไปแปลความหมายหรือสรุปผลโดยอาศัยเกณฑ์ที่เหมาะสม แปลผลให้ถูกต้องสมเหตุสมผล
6. ใช้ผลของการวัดผลให้คุ้มค่า จุดประสงค์สำคัญของการวัดผล คือ เพื่อค้นและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้น ครูจึงควรใช้ผลของการวัดไปพัฒนาความรู้ความสามารถ เจตคติหรือบุคลิกภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้ดีขึ้น ✓

เครื่องมือการวัดผล

ในการวัดผลจะให้ได้สิ่งที่ต้องการวัดจะต้องมีเครื่องมือที่ดีมีคุณภาพ สิ่งที่ต้องการวัดนั้น เครื่องมือบางอย่างวัดได้ บางอย่างอาจวัดไม่ได้ การใช้เครื่องมือการวัดจึงต้องเลือกใช้อย่างเหมาะสม เครื่องมือวัดผลแบบต่างๆ มีดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 21 – 24)

1. แบบทดสอบ เป็นชุดของข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาอย่างมีระบบ เพื่อใช้วัดตัวอย่างพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา แบบทดสอบบุคลิกภาพ เป็นต้น
2. การสังเกต เป็นการเฝ้ามองพฤติกรรมของสิ่งหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย ส่วนใหญ่นิยมใช้ตาเป็นเครื่องมือในการสังเกต สิ่งที่จะช่วยให้การสังเกตอยู่ในกรอบของจุดมุ่งหมาย ก็คือ แบบตรวจสอบรายการ

3. การสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือวัดผลที่ใช้ในกรณีที่ใช้แบบทดสอบ หรือ การสังเกตไม่สามารถวัดได้ การสัมภาษณ์เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามความประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

4. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวัดผลมีลักษณะการเก็บข้อมูลคล้ายแบบทดสอบ คือ ให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกรายการต่างจากแบบทดสอบตรงที่การแสดงความคิดเห็นนั้นไม่มีถูกมีผิด เป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีของผู้ตอบ

5. การจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือวัดและประเมินค่าสถานการณ์ หรือ คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขโดยตรงได้ แต่เป็นการจัดอันดับของสิ่งต่าง ๆ ตามลักษณะของคุณภาพว่ามีมากหรือน้อยเพียงใด เช่น การวัด ความดี ความงาม ความสะอาด ความประพฤติ เป็นต้น

การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment)

การประเมินผลจากสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็ก การประเมินผลจากสภาพจริงเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง โดยจะให้ความสำคัญกับพัฒนาการและความต้องการช่วยเหลือและการประสบความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน อันจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้ (กรมวิชาการ. 2539 : 11)

ลักษณะสำคัญของการประเมินผลจากสภาพจริง

การประเมินผลในยุคใหม่จะเน้นการมีส่วนร่วมอย่างมากระหว่างนักเรียน ครูและผู้ปกครอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้มีคุณภาพโดยเฉพาะความสามารถในการสื่อสาร ความร่วมมือกันและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น การประเมินผลจากสภาพจริง ควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2539 : 14 – 15)

1. ต้องเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้
2. เน้นให้เห็นพัฒนาการอย่างเด่นชัด
3. ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของนักเรียน
4. จะต้องตอบสนองกับหลักสูตรที่เน้นสภาพชีวิตจริง
5. มีพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
6. สอดคล้องกับการเรียนการสอน
7. การจัดการเรียนการสอนจะมีวิจัยและพัฒนาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
8. จะต้องเน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
9. ตอบสนองได้กับทุกบริบท เนื้อหาสาระ และการบูรณาการวิชาต่าง ๆ

10. ตอบสนองการเรียนรู้ และความสามารถของนักเรียนอย่างกว้างขวาง
11. เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและนักเรียนรวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ
12. สามารถกระทำได้ดีตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ทั้งที่บ้าน โรงเรียนและชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงานประเมินผลจากสภาพจริง

สมนึก นนธิจันทร์ (2542 : 73 – 74) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานประเมินผลจากสภาพจริง ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรและคู่มือการเรียน
2. ทำความชัดเจนกับลักษณะและความหมายของผลสัมฤทธิ์
3. กำหนดแนวทางของงานที่จะต้องปฏิบัติ
4. กำหนดรายละเอียดของงาน
5. กำหนดกรอบการประเมินผล
6. กำหนดวิธีการประเมินผล ซึ่งอาจใช้วิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถาม การตรวจงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษารายกรณี ระเบียบสะสม แฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น
7. กำหนดบุคคลที่จะเป็นผู้ประเมิน ซึ่งอาจจะเป็น ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง
8. กำหนดเกณฑ์การประเมิน

สรุปได้ว่า การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการประเมินผลการเรียนที่ครูเฝ้าดูนักเรียน โดยอาศัยการสังเกตและเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เป็นกิจกรรมที่สอดแทรกในสภาพการเรียนการสอนในชีวิตประจำวันโดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ค้นพบความรู้ เป็นผู้ผลิตผลงาน และมีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงชีวิตจริง การประเมินผลจากสภาพจริง สามารถประเมินได้จากแฟ้มผลงาน (Portfolios) การจัดนิทรรศการ การทำงานกลุ่ม การทำโครงการ การนำเสนอผลงาน แบบฝึกหัดแบบบันทึกรายวัน เป็นต้น วิธีการประเมินผลดังกล่าวเป็นที่ยอมรับว่าช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ดีที่สุด เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ สร้างงาน สร้างความรู้ของตนเอง อีกทั้งเป็นวิธีการที่จะประเมินความคิดในชั้นสูง ความสามารถในการทำงาน ทักษะในการแก้ปัญหา การใช้ภาษา รวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ อันจะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและสังคมต่อไป (กรมวิชาการ. 2539 : 85)

บทที่ 3

วิธีการศึกษาค้นคว้าและผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในการจัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา ได้ดำเนินการ ดังนี้

วิธีการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ บทความ และงานวิจัย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 – 2544 เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยศึกษาตามขอบเขตเนื้อหา 3 ด้าน ดังนี้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งศึกษาค้นคว้า 3 รูปแบบ คือ

1.1.1 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ

1.1.2 การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.1.3 การเรียนการสอนแบบร่วมมือ

1.2 การใช้สื่อการเรียนการสอน

1.3 การวัดผลและประเมินผลการศึกษา

2. เกณฑ์การพิจารณาเอกสารค้นคว้า โดยพิจารณาดังนี้

2.1 ศึกษาจากเอกสารของหน่วยงานทางราชการ หรือสถาบันที่ได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เช่น

1) กรมวิชาการ

2) กรมสามัญศึกษา

3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

4) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

5) สำนักงานปฏิรูปการศึกษา

6) สำนักงานการศึกษาเอกชน

2.2 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่ผู้เขียนเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ หรือเป็นนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในสังคม อาทิเช่น ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ดร. รุ่ง แก้วแดง ศาสตราจารย์ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่ เป็นต้น

2.3 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันการศึกษา เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น

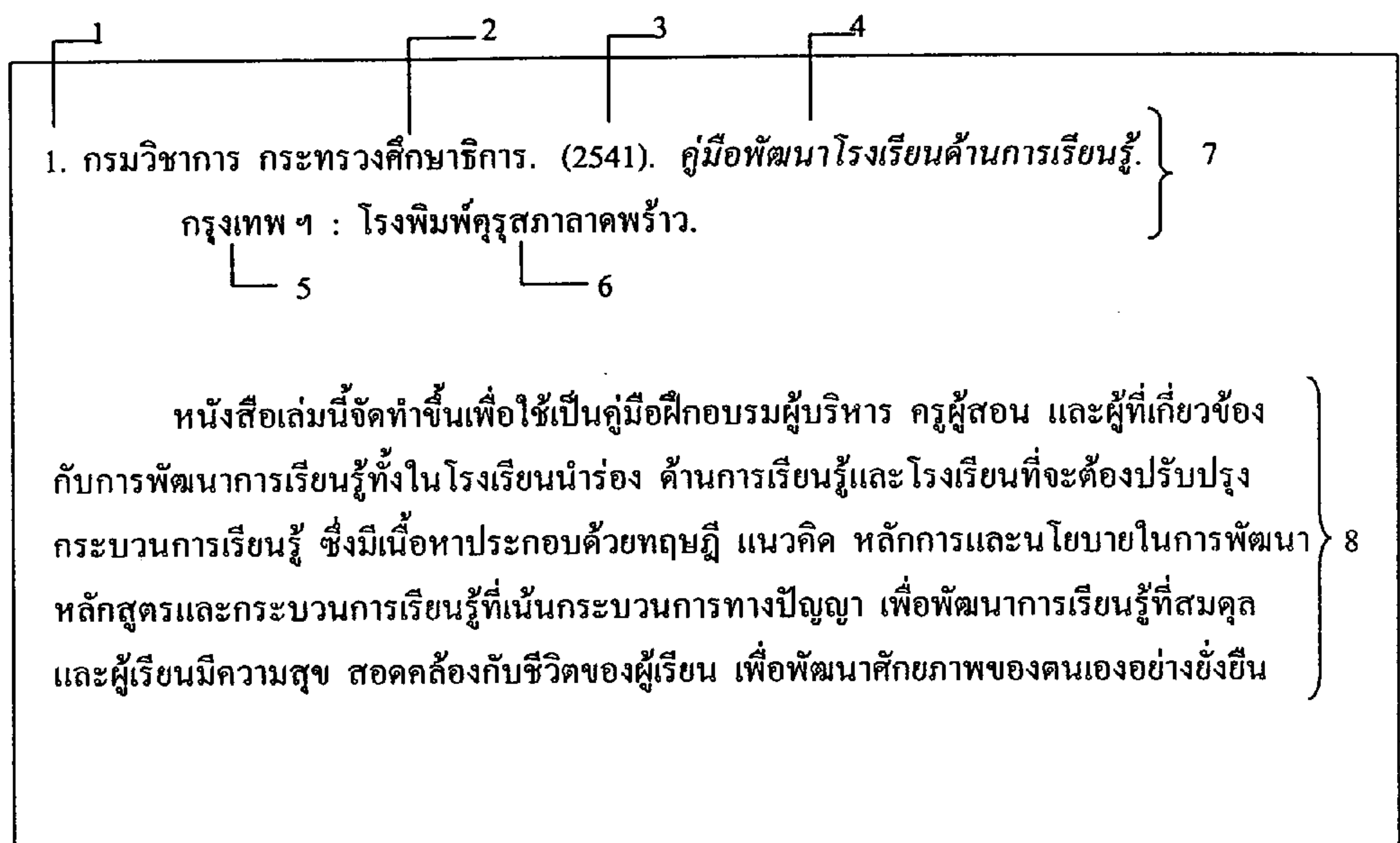
- 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 3) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 4) มหาวิทยาลัยมหิดล
- 5) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 6) มหาวิทยาลัยบูรพา
- 7) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 8) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 9) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- 10) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 11) มหาวิทยาลัยทักษิณ

3. สรุปย่อเนื้อหาสำคัญของเรื่องจากเอกสารหนังสือ บทความ และงานวิจัย ดังนี้

- 3.1 หนังสือ จำนวน 45 เล่ม
- 3.2 บทความ จำนวน 31 เรื่อง
- 3.3 งานวิจัย จำนวน 33 เรื่อง

4. จัดทำบรรณนิทัศน์เรียงตามปีพุทธศักราช ตั้งแต่ 2539 – 2544 และแยกประเภทของบรรณนิทัศน์ตามเอกสารที่ศึกษา คือ

4.1 บรรณนิทัศน์หนังสือ ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ บรรณานุกรมของหนังสือและเนื้อหาโดยย่อของหนังสือ ดังตัวอย่าง

1. ลำดับที่บรรณนิทัศน์
2. ชื่อผู้แต่ง
3. ปีที่พิมพ์
4. ชื่อหนังสือ
5. เมืองที่พิมพ์
6. สำนักพิมพ์
7. บรรณานุกรมหนังสือ
8. เนื้อหาโดยย่อหนังสือ

4.2 บรรณนิทัศน์บทความ ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ บรรณานุกรมของบทความ และเนื้อหาโดยย่อของบทความ ดังตัวอย่าง

1	2	3	4	
1. สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2543, พฤษภาคม). “ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรจึงจะได้ผล.” วารสารวิชาการ. 3 (5) : 8 - 16.				} 8
5	6	7		
บทความนี้ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2512 บรรลุเป้าหมาย โดยเริ่มปฏิรูปจากสถานศึกษาเข้าสู่ห้องเรียนและผู้เรียน ซึ่งต้องปฏิรูปในภาพรวมทั้ง กระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ สำหรับการดำเนินการปฏิรูป การเรียนรู้ต้องยึดหลักการที่ว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เป้าหมาย ของการพัฒนาผู้เรียน คือ ให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม				} 9

1. ลำดับที่บรรณนิทัศน์
2. ชื่อผู้เขียน
3. ปีที่พิมพ์ / เดือน
4. ชื่อบทความ
5. ชื่อวารสาร
6. ปีที่ (ฉบับที่)
7. หน้าที่ย่างอิง
8. บรรณานุกรมบทความ
9. เนื้อหาโดยย่อของบทความ

4.3 บรรณนิทัศน์งานวิจัย ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ บรรณานุกรมของงานวิจัยและเนื้อหาโดยย่อของงานวิจัย ดังตัวอย่าง

1	2	3	4						
1.	ประเทือง	อังกรวัฒนา.	(2543).	สภาพ	ความต้องการ	และปัญหาการใช้สื่อการสอนของ			
				โรงเรียนประถมศึกษา	สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดปทุมธานี.				
				ปริญญานิพนธ์	ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา).	กรุงเทพฯ :	บัณฑิตวิทยาลัย		10
				มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.	ถ่ายเอกสาร.				
				8	5	6	9	7	8
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการใช้สื่อ 2) ความต้องการใช้สื่อ และ 3) ปัญหาการใช้สื่อของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ครูโสตทัศนศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 288 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารเห็นว่าสื่อมีความจำเป็นและช่วยการสอนของครูมากที่สุด 2) ครูโสตทัศนศึกษาและครูผู้สอนส่วนมากใช้สื่อประเภทตำรา แบบเรียน การบรรยาย และการทดลอง 3) ปัญหาการใช้สื่อของครู ระดับมาก คือ จำนวนสื่อไม่เพียงพอ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ									
									11

1. ลำดับที่บรรณนิทัศน์
2. ชื่อผู้วิจัย
3. ปีที่พิมพ์
4. ชื่อเรื่อง
5. อักษรย่อทางปริญญญา
6. สาขา หรือวิชาเอก
7. เมืองที่พิมพ์
8. สถาบันการศึกษาของผู้วิจัย
9. ระบุว่าเป็นฉบับจัดตำเนาหรือถ่ายเอกสาร
10. บรรณานุกรมงานวิจัย
11. เนื้อหาโดยย่อของงานวิจัย

5. จัดทำบรรณนิทศของบรรณนิทศหนังสือ บรรณนิทศน์บทความ และบรรณนิทศน์งานวิจัย ได้แก่ บรรณนิทศน์ผู้แต่ง บรรณนิทศน์ชื่อเรื่อง บรรณนิทศน์หัวเรื่อง ดังนี้

5.1 บรรณนิทศน์ผู้แต่ง จัดทำโดยเรียงรายชื่อผู้แต่งตามลำดับอักษร และกรณีที่ผู้แต่งเขียนหลายเรื่องจะเรียงลำดับเรื่องตามเลขบรรณนิทศน์ ดังตัวอย่าง

บรรณนิทศน์ผู้แต่ง	บรรณนิทศน์ลำดับที่
- กรมสามัญศึกษา	(23, 38)
- วิจัย วงษ์ใหญ่	(08, 17, 25)
- สุภรณ์ สถาพงศ์	(45)

5.2 บรรณนิทศน์ชื่อเรื่อง จัดทำโดยเรียงรายชื่อของหนังสือบทความ และงานวิจัย ตามลำดับอักษร ซึ่งแต่ละรายการจะมีหมายเลขลำดับบรรณนิทศน์กำกับไว้ ดังตัวอย่าง

บรรณนิทศน์ชื่อเรื่อง	บรรณนิทศน์ลำดับที่
- การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง	(20)
- การประเมินผลจากสภาพจริง	(01, 05)
- การสอนแบบบูรณาการ	(11)

5.3 บรรณนิทศน์หัวเรื่อง จัดทำโดยอ่านสรุปเนื้อหาของหนังสือ วารสาร และงานวิจัย แล้วกำหนดหัวเรื่องให้ครอบคลุมเนื้อเรื่อง จากนั้น เรียงลำดับหัวเรื่องตามลำดับอักษร แต่ละหัวเรื่องจะมีหมายเลขลำดับบรรณนิทศน์กำกับไว้ ดังตัวอย่าง

บรรณนิทศน์หัวเรื่อง	บรรณนิทศน์ลำดับที่
- การเรียนการสอนแบบบูรณาการ	(11, 24, 34)
- การวัดผลและประเมินผล	(04)
- สื่อการเรียนการสอน	(02, 14, 21)

วิธีการใช้บรรณนิทัศน์ บรรณนิทัศน์ฉบับนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้จัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ บรรณนิทัศน์หนังสือ จำนวน 45 เล่ม บรรณนิทัศน์บทความ จำนวน 31 เรื่อง บรรณนิทัศน์งานวิจัย จำนวน 33 เรื่อง รวม 109 เรื่อง บรรณนิทัศน์แต่ละประเภท จัดเรียงตามลำดับตามปีพุทธศักราช ตั้งแต่ปี 2539 – 2544 และในปีเดียวกัน จะจัดเรียงลำดับตามชื่อผู้แต่ง ซึ่งจัดเรียงตามหลักการในพจนานุกรม โดยมีหมายเลขลำดับบรรณนิทัศน์แสดงอยู่หน้าชื่อผู้แต่ง ในการสืบค้นผู้ใช้สามารถดูได้จากบรรณนิทัศน์ ซึ่งมี 3 ประเภท คือ บรรณนิทัศน์ผู้แต่ง บรรณนิทัศน์ชื่อเรื่อง และบรรณนิทัศน์หัวเรื่อง ซึ่งจัดเรียงตามหลักการในพจนานุกรม โดยมีหมายเลขลำดับที่บรรณนิทัศน์แสดงอยู่ในวงเล็บ () หลังชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง ตามลำดับ

ตัวอย่าง บรรณนิทัศน์ผู้แต่ง

- วิชัย วงษ์ใหญ่ (09, 19, 29)
- สุภรณ์ สภาพงศ์ (49)

ตัวอย่าง บรรณนิทัศน์ชื่อเรื่อง

- การประเมินผลจากสภาพจริง (01, 08)
- การสอนแบบบูรณาการ (12)

ตัวอย่าง บรรณนิทัศน์หัวเรื่อง

- การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน (09, 10, 43)
- การวัดและประเมินผล (04, 07, 13, 20)

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา ผลที่ได้คือ บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา จำแนกเป็น บรรณนิทัศน์หนังสือ จำนวน 45 เล่ม บรรณนิทัศน์บทความ จำนวน 31 เรื่อง และบรรณนิทัศน์งานวิจัย จำนวน 33 เรื่อง ซึ่งศึกษาตามขอบเขตเนื้อหาสรุปได้ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ในการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นการมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยเน้นการปฏิบัติจริงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ ตลอดจนใช้การประเมินผลตามสภาพจริง ดังนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องนำนวัตกรรมและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

1.1 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยนำศาสตร์หรือวิชาต่าง ๆ มาผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนและช่วยสะท้อน

ถึงสภาพความเป็นจริงในชีวิตจริงของผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มี 2 ลักษณะ คือ การบูรณาการภายในวิชาและการบูรณาการระหว่างวิชา ซึ่งแต่ละลักษณะมีรูปแบบที่หลากหลาย ฉะนั้น ครูผู้สอนจะต้องร่วมกันพิจารณาเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาวิชา เวลา สื่อการเรียนการสอนและสถานที่ ตลอดจนมีการวางแผนการสอนร่วมกัน

1.2 การเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่เน้นให้นักเรียนเป็นเจ้าของกิจกรรมและความคิด นักเรียนเรียนรู้ได้จากการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองต้องการรู้จาก แหล่งความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ครูผู้สอนต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียน ใช้ความคิดในการวิเคราะห์เนื้อหา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการเชื่อมโยง วิธีการเรียนรู้ในเนื้อหา กับชีวิตจริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

วิธีการสอนให้นักเรียนรู้จักคิด หรือ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีหลายวิธี ได้แก่ กล้าคิด คิดคล่อง คิดกว้าง คิดของเดิม คิดดัดแปลง คิดซับซ้อน คิดวางแผน คิดตัดสินใจ คิดระดมสมอง และคิดให้รู้ทั่วกัน เป็นต้น

สำหรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูผู้สอน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของหัวข้อการเรียนรู้ มีการออกแบบการเรียนการสอนให้สมจริง กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดได้ทั่วถึงเป็นอิสระ มีการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.3 การเรียนการสอนแบบร่วมมือ หรือ แบบร่วมแรงร่วมใจ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน โดยมีการสนับสนุนให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนบรรลุเป้าหมาย เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ได้แก่ ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก คือ สมาชิกในกลุ่มทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนมีการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ทักษะการสื่อสาร การยอมรับ และการช่วยเหลือกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้งและการวิจารณ์ความคิดเห็น เป็นต้น

ส่วนประโยชน์ที่ได้จากการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ได้แก่ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออก ให้อำนาจการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม และทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

2. การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นช่องทางหรือพาหนะที่จะนำสาระความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาต่างยอมรับและเห็นความสำคัญของการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนและได้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ลักษณะของสื่อเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แนวโน้มคาดว่าสื่อที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์จะได้รับความนิยม

มากขึ้น จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญต่อสื่อเพื่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก โดยกำหนดว่าในการจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดหาสื่ออย่างหลากหลาย

สื่อการเรียนการสอนแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ หรือเครื่องมือ และสื่อเทคนิคหรือวิธีการ สื่อแต่ละประเภทมีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกันไป ดังนั้น ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมโดยพิจารณาว่าสื่อนั้นช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ สื่อนั้นต้องตรงกับเนื้อหาวิชา มีความทันสมัย น่าสนใจ มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และสะดวกต่อการใช้งานและเก็บบำรุงรักษา

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน มีหลายประการ ทั้งปัญหาจากครูผู้ใช้สื่อไม่ใส่ใจและไม่ตระหนักในความสำคัญของการใช้สื่อ ปัญหาทางด้านผู้บริหารขาดการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง ทั้งในด้านกำลังใจและงบประมาณ รวมทั้งปัญหาด้านสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการผลิตและการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินผลทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

หลักการสำคัญในการวัดผลนั้นจะต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายใช้เครื่องมือที่ดีมีคุณภาพ และมีความเหมาะสม ยุติธรรม แปลผลให้ถูกต้องและใช้ผลให้คุ้มค่า ในการวัดผลการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ ควรมีขั้นตอนในการดำเนินการโดยมีการวางแผนการวัดเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด กำหนดลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด กำหนดประเภทของเครื่องมือวัด สร้างเครื่องมือ ใช้เครื่องมือวัด ตรวจสอบและใช้ผลการวัดและในขั้นสุดท้ายควรมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด

สำหรับประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษาในด้านการเรียนการสอน เช่น ใช้ในการจัดตำแหน่งผู้เรียน ใช้สำหรับแยกประเภท วินิจฉัยปรับปรุงการเรียนการสอน เปรียบเทียบความเจริญงอกงาม และเพิ่มแรงจูงใจ นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการแนะแนว การบริหารและการวิจัยอีกด้วย

บทที่ 4

บรรณนิทัศน์หนังสือ

บรรณนิทัศน์หนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
ในสถานศึกษา จำนวน 45 เล่ม เรียงลำดับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 – 2544

1. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2539 ลำดับที่ 01 – 04
2. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2540 ลำดับที่ 05 – 09
3. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2541 ลำดับที่ 10 – 12
4. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2542 ลำดับที่ 13 – 21
5. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2543 ลำดับที่ 22 – 30
6. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2544 ลำดับที่ 31 – 45

01 กรมวิชาการ. (2539). *การประเมินผลจากสภาพจริง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การประเมินผลจากสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็กเหล่านั้น

การประเมินผลดังกล่าวสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง สามารถประเมินความสามารถ ทักษะ ความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้วิชาต่าง ๆ เป็นการประเมินเชิงบวก เพื่อค้นหาความสามารถ จุดเด่นและความก้าวหน้าของผู้เรียนรวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้นเต็มตามศักยภาพ เป็นเครื่องมือประเมินผลที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนและประเมินผลรวมในสถานการณ์การเรียนการสอนที่ใกล้เคียงชีวิตจริง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เป็นผู้สร้างงานและสร้างความรู้ การประเมินผลดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้เป็นอย่างดี

หลักการของการประเมินผลจากสภาพจริง เป็นการสะท้อนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและความสามารถที่ปรากฏออกมา มีรากฐานของความเป็นวิทยาศาสตร์ในการให้ข้อมูลด้านพัฒนาการ ความคิดและจิตวิทยาเป็นข้อมูลที่เที่ยงตรง ต้องคำนึงถึงสติปัญญาที่แตกต่างกับวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกับความสามารถพยากรณ์อนาคตของผู้เรียนได้เที่ยงตรง คุณภาพของการประเมินจะมีความเป็นปรนัย และความเชื่อมั่น จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและครูสะท้อนเป้าหมายและแนวทางแห่งการประสบความสำเร็จ

สำเร็จได้เป็นอย่างดีคือ การเรียนการสอน การประเมินผล ต้องหลอมรวมกันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เน้นการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงธรรมชาติ ความเป็นจริงของการดำเนินชีวิต

02 กรมวิชาการ. (2539). “ครูจะพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้อย่างไร”ใน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. หน้า 105 – 114. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ คือ ความหมาย ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน ประเภทของสื่อการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อการสอน และกระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ สื่อมีหลายประเภท ทั้งสื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคนิคหรือวิธีการ ในการเลือกใช้สื่อครูผู้สอนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมโดยพิจารณาจากรูปร่างของสื่อและคุณภาพของสื่อ

ในบทที่ 7 เรื่อง ครูจะพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้อย่างไร ได้กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครูว่า ปัจจุบันครูมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ ที่สำคัญจะต้องพัฒนาสื่อการเรียนการสอน สำหรับกระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้แก่ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ด้านการเรียนการสอน จากนั้นวางแผนพัฒนาสื่อโดยการเลือกประเภทและเนื้อหาของสื่อ แล้วจึงดำเนินการจัดทำสื่อ นำสื่อไปใช้ประกอบการเรียนการสอน มีการประเมินผลการสอน และสุดท้ายคือ การสรุปผลการดำเนินงาน หรือสรุปผลการใช้สื่อ เพื่อเผยแพร่ต่อไป

03 ชาตรี ตำราญ. (2539). สอนอย่างไรให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ตอน คือ ตอนแรก กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนว่า สอนอย่างไรจึงจะเกิดการเรียนเพื่อรู้มากกว่าเรียนเพื่อจำ วิธีการสอนหรือลีลาการเรียนรู้นักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน ผู้เขียนได้นำเสนอประสบการณ์การสอนของตนเองโดยใช้นิทานเป็นสื่อ นำเพื่อให้ เกิดการเรียนรู้คำที่ต้องการในวิชาภาษาไทย วิธีการเรียนรู้ในบางเรื่องครูไม่จำเป็นต้องบอกเสมอไปแต่ควรให้นักเรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองจนสามารถสรุปเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กได้เอง ตอนที่สอง กล่าวถึงวิธีการสอนที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้วิธีการตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบ แล้วจึงสรุปเป็นความคิดรวบยอดจากนั้นให้นักเรียนศึกษาจากของจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์จริง แล้วมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละคนเขียนเรื่องใหม่ตามความนึกคิดของตน

ตอนที่สาม เป็นศิลปะของการตั้งคำถาม ผู้สอนควรตั้งคำถามอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดได้ คำถามที่ดีต้องเป็นคำถามเชิงพัฒนา ช่วยกระตุ้น ชั่วๆให้เกิดการอภิปรายแสดงความคิดเห็น การตั้งคำถามที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผลและสามารถนำวิธีการคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตอนที่สี่ มีประเด็นที่สำคัญอยู่ 3 ประเด็น คือการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน หรือ ยุคโลกาภิวัตน์นั้น ควรให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาความรู้ต่าง ๆ ตามใจชอบการให้การศึกษาแก่เด็กนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยไม่ใช่ปล่อยให้เป็นที่ของครูตลอดเวลา และประเด็นสุดท้าย คือ บทบาทของครูกับการจัดการศึกษา ครูต้องพัฒนาตนเอง พัฒนาริธีสอนและพัฒนาจิตใจ

04 ถ้วน สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ กรุงเทพฯ : สุริยสาส์น.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ว่าการวัดผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อค้นหาและพัฒนาสมรรถภาพให้เด็กเรียนดีขึ้น และให้การตัดสินใจที่ตรงและยุติธรรมมากขึ้น ในการวัดผลมีวิธีการวัด 2 อย่าง คือ วัดผลทางตรงและวัดผลทางอ้อม การวัดผลทางตรง เป็นการวัดสิ่งนั้นๆ ได้โดยตรง สิ่งที่ต้องการวัดมีรูปธรรม เช่น วัดความยาวของโต๊ะ ส่วนการวัดผลทางอ้อมเป็นการวัดคุณลักษณะหนึ่งโดยอาศัยวัดจากอีกสิ่งหนึ่ง เช่น การวัดผลการเรียน การวัดเชาวน์ปัญญา การวัดเจตคติ การวัดลักษณะนี้ต้องผ่านกระบวนการทางสมองขั้นหนึ่งก่อน ซึ่งอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้

โครงสร้างของการวัดผล การวัดผลที่ดีจะต้องวัดได้ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการวัดและมั่นใจว่าสามารถวัดสิ่งนั้นได้แน่นอน ซึ่งตามแนวคิดของ บลูม และคณะ เสนอการวัดไว้ 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึก และด้านทักษะกลไกเครื่องมือการวัดผลมีหลายแบบ แต่ละแบบมีลักษณะการวัดที่ต่างกัน ครูผู้สอนต้องเลือกใช้ในเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวัดผล เครื่องมือวัดผลที่ใช้กันในปัจจุบัน ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต การสัมภาษณ์ แบบทดสอบและการจัดอันดับคุณภาพ เป็นต้น

05 กรมวิชาการ. (2540). *กระบวนการพัฒนาเพิ่มผลงานของนักเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์-
ครูสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง วิธีการจัดทำเพิ่มผลงานของนักเรียน ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น
แนวทางหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถใช้ประเมินเพื่อพัฒนาการของผู้เรียน สามารถประเมินความคิดในขั้นสูงที่
ซับซ้อน รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้ นอกจากนั้นการประเมินจากเพิ่ม
ผลงานจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้หลากหลายวิชา เสริมสร้างความสนใจ
ในการเรียนรู้ เกิดความร่วมมือในการเรียนและมีการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การประเมินจากเพิ่ม
ผลงานเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินจากสภาพจริง สำหรับกระบวนการทำเพิ่มผลงานมี 10 ขั้นตอน
ได้แก่ 1) กำหนดจุดประสงค์และประเภทของเพิ่มผลงาน โดยยึดหลักแห่งความรู้ กระบวนการเรียนรู้
และความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) รวบรวมชิ้นงานและจัดการชิ้นงาน เป็นการรวบรวมชิ้นงานที่แสดงถึง
ความพยายาม ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ในการเรียน 3) เลือกชิ้นงานโดยเลือกชิ้นที่ดีที่สุด ซึ่งแสดง
ถึงความเข้าใจ ความสามารถหรือความชำนาญในสิ่งนั้น 4) สร้างสรรค์ผลงาน เป็นการจัดตกแต่งให้
เรียบร้อยสวยงาม 5) สะท้อนข้อมูลกลับเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกรู้สึกของผู้เรียนต่อชิ้นงานที่
เลือก 6) ตรวจสอบความสามารถของตนเอง 7) ประเมินค่าของผลงาน 8) สร้างความสัมพันธ์ 9) การทำให้
มีค่า คือนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อ 10) ประชาสัมพันธ์ผลงาน

✓ 06 กรมวิชาการ. (2540). *ครู...ผู้เปลี่ยนโฉมการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาเพื่อบรรลุสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ต้องการ ในแต่ละ
ขั้นตอน จะสอดคล้องกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน ผู้เรียน รวมถึงผู้ปกครอง ทั้งในด้านเทคนิควิธี แนวคิด และ
แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น บทบาทของครู และผู้ปกครอง ความ
แตกต่างระหว่างบุคคล จิตวิทยาการเรียนรู้ การพัฒนาดนเองของครู และตัวอย่างนวัตกรรมการเรียนการสอน
✓ วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดการเรียนการสอน คือพยายามช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จตามความมุ่ง
หมายของหลักสูตร ครูต้องศึกษาสภาพผู้เรียนแต่ละคน พยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายให้เอื้อ
ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนผ่านทางสื่อของจริง เหตุการณ์จริง แล้วค่อยใช้สื่อเป็นภาพและตามด้วย
สัญลักษณ์ ให้โอกาสฝึกปฏิบัติมากขึ้นตามสภาพของแต่ละบุคคล ติดตามด้วยการประเมินผลตรวจสอบ
บ่อย ๆ เพื่อให้ค้นพบผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องและแก้ไขได้ทันเวลา สิ่งที่เป็นภาระและท้าทายวิชาชีพครู คือ
พยายามศึกษาค้นคว้าวิจัยในด้านเทคนิควิธีสอน นวัตกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการคิดริเริ่ม ทดลอง
สร้างสรรค์ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ก็จะช่วยเพิ่มพูนคุณภาพการจัดการศึกษา

07 กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก. (2540). *การประเมินผลจากสภาพจริง*. นครนายก : กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงาน ฯ.

หนังสือนี้ได้แนวคิดจากหนังสือ *Authentic Assessment of the Young Child* ซึ่งเขียนโดย Margaret B. Puckett และ Janet K. Black (1994) ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย ที่มาและสาเหตุที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผลที่ดี หลักการพื้นฐานของหลักสูตรและการประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพจริง แนวทางการนำวิธีการประเมินผลจากสภาพจริงไปใช้ในการเรียนการสอน วิธีการและเครื่องมือประเมินผลจากสภาพจริง

การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นวิธีการที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง สามารถประเมินความสามารถ ทักษะ ความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้วิชาความรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการประเมินเชิงบวกเพื่อค้นหาความสามารถ จุดเด่น และความก้าวหน้าของผู้เรียนรวมทั้งจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้นเต็มตามศักยภาพ วิธีการประเมินผลจากสภาพจริง ได้แก่ การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน การจัดนิทรรศการ การทำงานกลุ่ม การแสดงการกระทำโครงการ การนำเสนองาน แบบฝึกหัด บันทึกรายวันและการทดลองต่าง ๆ การประเมินผลดังกล่าวนี้จะอำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียน และสังคมได้เป็นอย่างดี

08 วิชัย วงษ์ใหญ่. (2540). *กระบวนการทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล*. กรุงเทพฯ : เอส อาร์ พรินท์ตรึง.

หนังสือเล่มนี้ มีเนื้อหาประกอบด้วย หลักการ แนวคิด ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล ความเป็นเอกภาพในการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และ บทบาทของครูผู้สอน กล่าวคือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล เป็นแนวความคิดในการจัดการศึกษาแนวใหม่ เพื่อสร้างพลังความสามารถของบุคคลให้เจริญเติบโตเต็มที่และนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม ศักยภาพจะได้รับการกระตุ้นและพัฒนาโดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้และการสอนตามสภาพจริง รวมทั้งการประเมินตามสภาพจริง บทบาทของครูเป็นผู้เอื้ออำนวย กระตุ้นการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ตามสภาพและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลให้เจริญถึงขีดสูงสุด เพื่อเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ส่วนกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข มีการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์

เชื่อมโยง และการคิดการณ์ล่วงหน้า การเรียนรู้ที่จะกระทำและอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียนเพื่อพัฒนาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

09 อารณ ใจเที่ยง. (2540). “ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน” ใน *หลักการสอน*.
หน้า 1 – 20. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นต์ติ้ง เฮาส์.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง หลักการสอนว่า การสอนและการเรียนรู้เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนโดยมุ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้สอนต้องจัดการสอนอย่างมีกระบวนการและให้ครบองค์ประกอบของการสอน ได้แก่ การตั้งจุดประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

ในบทที่ 1 เรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้กล่าวถึง การสอนว่าเป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน การสอนประกอบด้วย องค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบรวม ได้แก่ ครูหรือผู้สอน นักเรียนหรือผู้เรียน และหลักสูตร หรือสิ่งที่จะสอนกับองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1. การตั้งจุดประสงค์การสอน 2. การกำหนดเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3. การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล องค์ประกอบรวมเป็นส่วนสร้างให้เกิดการสอน ส่วนองค์ประกอบย่อยเป็นส่วนเสริมให้การสอนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน ลักษณะการสอนที่ดี มีลักษณะดังนี้ คือ มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ด้านเจตคติ และทักษะ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้รับความสนใจของผู้เรียน มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศด้านวัตถุ และจิตใจ ใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะเป็นกระบวนการ มีการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสม และผู้สอนสอนด้วยวิญญูณความเป็นครู สรุปได้ว่า ลักษณะการสอนที่ดีเป็นการสอนที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสร้างสรรค์และร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความสุข

10 กรมวิชาการ. (2541). *คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือฝึกอบรมผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนนาร่องด้านการเรียนรู้ และโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด หลักการและนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ที่สมดุล และผู้เรียนมีความสุข สอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างยั่งยืน เป้าหมายของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ มีการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ มีวิทยากรแกนนำและโรงเรียนผู้นำด้านการเรียนรู้ ครูมีศักยภาพ และนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง สำหรับวิธีดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทำได้โดยการพัฒนาทั้งระบบโดยยึดโรงเรียนเป็นฐานยึดหลักการกระจายอำนาจและงบประมาณส่งเสริมศักยภาพของนักวิชาการ และสถาบันท้องถิ่นตลอดจนมีการยกย่อง เชิดชูเกียรติ สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ดำเนินการ นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังนำเสนอบทความต่าง ๆ ของนักการศึกษาที่สำคัญ ๆ แบบสำรวจตนเองในการจัดการเรียนการสอน และใบงานต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ลองฝึกทำ หรือร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้

11 เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. (2541). *การสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิวัฒนัพร.

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้เรียบเรียงความรู้จากประสบการณ์การสอน การอบรม สัมมนา และการศึกษาค้นคว้าจากตำราทางวิชาการทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีเนื้อหาประกอบด้วย ความเป็นมา ความหมาย ลักษณะการสอน แบบบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การวางแผนการสอน การบูรณาการการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา การเรียนรู้โดยการทำโครงงาน การเลือกเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเลือกประเด็นหลักและหัวข้อที่สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ การกำหนดเนื้อหาของบทเรียน การวัดและการประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้นำเสนอตัวอย่างการวางแผนการสอนแบบบูรณาการ และการบูรณาการวิชาภาษาอังกฤษ การสอนแบบบูรณาการ ยึดหลักความจริงที่ว่า คนเราอยู่กับความหลากหลาย เชื่อมโยงสภาพสิ่งทั้งหลายรอบตัวมาเป็นตัวเรา การเรียนรู้จึงต้องเชื่อมโยงผสมผสานกันจึงจะทำให้ผู้เรียนรู้จักคิด และรู้จักแก้ไขปัญหา ดำรงชีวิตอยู่ในความหลากหลายในโลกแห่งความเป็นจริงที่ได้

- 12 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การเรียนรู้สู่ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วยภาวะที่พึงประสงค์จากการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ แนวการเรียนการสอนหลากหลาย และปัจจัยเกื้อหนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งพอสรุปได้ว่า การปฏิรูปการเรียนรู้มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีสุขภาพกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่จำเป็น 4 ด้าน คือ ด้านปัญญา ความคิด ด้านจิตใจ ด้านการกระทำ และด้านสังคม ส่วนกระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ ได้แก่ การเรียนการสอน แบบบูรณาการ แบบโครงงาน การเรียนรู้โดยวิธีกรณีศึกษา การเรียนการสอนเพื่อสร้างความรู้ การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนการสอนเพื่อสร้างความคิดรวบยอด การสอนโดยเพื่อน การเรียนที่บ้าน เป็นต้น ส่วนปัจจัยเกื้อหนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประเมินตนเองของโรงเรียน การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดระบบนิเทศภายใน การร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง และการวิจัยในชั้นเรียน

- 13 กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านทักษะการคิด*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด แนวทางในการพัฒนาทักษะการคิด แนวทางในการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แนวทางในการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ ตอนที่ 2 เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการคิด โดยแบ่งออกเป็น จุดประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการคิด ความเชื่อพื้นฐานและรูปแบบของการสอนที่ส่งเสริมการคิด ข้อปฏิบัติสำหรับครู ข้อเสนอแนะในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิด ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการคิด ซึ่งจากเนื้อหาดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การคิดเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้และเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กไทย การพัฒนาเด็กให้มีทักษะการคิด สามารถทำได้โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ครูต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการปฏิบัติโดยศึกษาจากทฤษฎีและรูปแบบการสอนต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการคิด การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 14 เกษร มงคล. (2542). *การพัฒนาสื่อการสอนของครูด้านการส่งเสริมการคิดของนักเรียน*. ชลบุรี :
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้นำเสนอรูปแบบของสื่อแนวคิดทางวิชาการ โดยจัดเป็น 5 ส่วน คือ

- 1) ครูกับการส่งเสริมการคิด เป็นส่วนของแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาสื่อ
- 2) แนวทางการผลิตสื่อชุดเสริมสร้างความคิดและจินตนาการ เป็นส่วนที่ให้แนวทางการพัฒนาสื่อที่ได้จากการคัดเลือกเนื้อหาจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ และที่แต่งขึ้นเพิ่มเติม
- 3) แนวทางการผลิตสื่อชุดสะท้อนข่าว เป็นส่วนที่เสนอแนวทางและตัวอย่างการนำข่าว / ภาพ ที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันจากหนังสือพิมพ์รายวัน
- 4) แนวทางการผลิตสื่อชุดสะท้อนเสียง เป็นส่วนที่นำเสนอแนวทางการนำสารคดี เพลง คำบรรยาย จาการายการวิทยุมาพัฒนาเป็นสื่อการสอน และ
- 5) แนวทางการผลิตสื่อชุดสะท้อนภาพ เป็นส่วนที่นำเสนอแนวทางการนำภาพและเสียงจาการายการโทรทัศน์ วิทยุทัศน์ มาพัฒนาเป็นสื่อการสอนได้อย่างหลากหลายการพัฒนาสื่อการสอน เป็นการนำสาระจากสื่อต่าง ๆ มาใช้ประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวทางในการแสวงหาความรู้ ก่อให้เกิดความคิดและปัญญา รู้จักหาข้อมูล เหตุผล กล้าแสดงออกในการแลกเปลี่ยนความคิด เข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สำหรับกระบวนการพัฒนาสื่อของครู ได้แก่ ศึกษาสภาพปัจจุบัน / ปัญหา ด้านการเรียนการสอน วางแผนพัฒนาสื่อ ดำเนินการจัดทำสื่อตามแผน นำสื่อใช้ประกอบการสอนและสรุปผลการใช้สื่อ

- 15 ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้” ใน *ปฏิวัติการศึกษาไทย*.
หน้า 31 – 59. กรุงเทพฯ ฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ว่า ต้องพิจารณาในประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ ทำไม (Why) ต้องมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ อะไร (What) เป็นเรื่องที่ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และจะอย่างไร (How) จึงจะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้สำเร็จได้ตามเป้าหมาย กล่าวคือ เหตุที่ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เพราะมีอุปสรรคและข้อจำกัด ของระบบการศึกษาหลายประการ เช่น การจัด การยังเป็นระบบรวมศูนย์ มีหลักสูตรและตำราพื้นฐานใช้บังคับทั่วประเทศ ขาดการเชื่อมโยงและบูรณาการ ความรู้ มุ่งเน้นการคัดคนจำนวนน้อยเข้าสู่การศึกษาชั้นสูง เน้นการสอนแบบสั่งมากเกินไป การวัดและ ประเมินผลเน้นการสอบวัดความรู้มากกว่าการนำทักษะไปใช้ ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพต่ำ เป็นต้น ส่วนประเด็นที่ว่า อะไร ที่จะต้องปฏิรูป ก็คือ ตัวความรู้ (Body of knowledge) และการรู้ (knowing)

ตัวความรู้ ได้แก่ ลักษณะและวิธีการที่ผู้สอนแนะนำสั่งสอนให้ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาความรู้ สำหรับ ประเด็น จะทำอย่างไรนั้น ต้องพิจารณาถึงยุทธศาสตร์ เวลา และทางเลือก ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้ทักษะ 2 กลุ่ม คือ ทักษะการรู้วิชา และทักษะการรู้ชีวิต เป็นตัวผลักดัน กระบวนการเรียนรู้ สำหรับเวลาและทางเลือก เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่ครูผู้สอนต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับ ผู้เรียน

- 16) วัฒนาพร ระจิบทุกษ์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ที. พี. พรินท์.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วยหลักการ แนวคิด เทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งได้แก่ การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม การศึกษาเป็นรายบุคคล การจัดการ เรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ การจัดการเรียนการ สอนแบบเน้นประสบการณ์ การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ การจัด^{วิชา}และประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การแปลงหลักสูตร ไปสู่การสอน การจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในแต่ละแผนจะประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดแนวการจัดการเรียนการสอน การกำหนดสื่อการเรียนการสอน การกำหนดวิธีวัดและประเมินผล นอกจากนั้นยังนำเสนอตัวอย่างแผนการสอนวิชาต่าง ๆ ที่จะเป็น ประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการทดลองฝึกเขียนตามขั้นตอนและนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการ สอนต่อไป

- 17) วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทัศน์ใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : เอส อาร์ พรินท์ติ้ง.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การเรียนรู้ที่สมดุลเพื่อให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สมองกับการเรียนรู้ องค์รวมแห่งการปฏิรูปการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้สู่ศักยภาพของบุคคล บทบาทของผู้สอนที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การเรียนรู้ที่มีพลัง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเพราะผู้เรียนรู้ว่า จะเรียนรู้ได้ดีที่สุด อย่างไร และเป็นวิธีที่ผู้เรียนจะสนุกสนานกับการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่ดี คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการพัฒนาตนเองมากที่สุด เป็นการวางแผนการเรียนรู้ว่า ต้องการเรียนรู้อะไร อย่างไร อะไร คือจุดมุ่งหมายของการเรียน และต้องการเรียนรู้ได้โดยวิธีใด รูปแบบใดที่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุด ทำอย่างไรจึง

จะเรียนได้ดีที่สุด มีอิสระและคิดเป็น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งเสียค่าใช้จ่ายและเวลาน้อยที่สุด พลังการเรียนรู้ที่สร้างความแข็งแกร่งในศักยภาพของผู้เรียน ควรคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ คือ 1) การเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานที่เกิดจากการกระทำ 2) การเรียนรู้เป็นยุทธวิธีการประยุกต์ใช้ 3) การเรียนรู้ต้องเกิดจากความเชื่อมั่นและเจตคติที่ดีต่อตนเอง

18 ศิริพร รื่นจิตต์. (2542). แนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียน

เป็นศูนย์กลาง วิชาสังคมศึกษา. ชลบุรี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การจัดทำเพื่อใช้ในโครงการพัฒนาครูสอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 12 ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ครูกับการปรับปรุงคุณภาพการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานคุณภาพครูระดับชาติที่สำนักงาน ก.ค. กำหนดกับวิธีการสอน การจัดทำแผนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง บทบาทของครูกับการเรียนการสอน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การสอนแบบเรียนร่วม เพื่อนเรียน คู่ตรวจสอบ ร่วมกันคิด ปริศนาความคิด มุมสนทนา การร่วมมือกันแข่งขัน คู่คิดและกลุ่มร่วมมือ เป็นต้น นอกจากนั้นหนังสือเล่มนี้ยังได้เสนอแนวคิดในการนำหลักศาสนามาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนตลอดจน ตัวอย่าง แผนการสอน เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย วิชา ส 101 ประเทศของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

19 สมนึก นนธิจันทร์. (2542). “การวัดประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียน” ใน การเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยใช้ พอร์ทโฟลิโอ. หน้า 66 – 97. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การเรียนการสอนวัดผลประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียน โดยใช้ พอร์ทโฟลิโอ ในประเด็นสำคัญ ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบต่างๆ เช่น การเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเรียนการสอนแบบร่วมมือ การเรียนรู้โดยการค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการทำโครงการ การเรียนรู้โดยวิธีกรณีศึกษา เป็นต้น และเสนอแนวทางการประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียน โดยใช้ พอร์ทโฟลิโอ หรือแฟ้มสะสมงาน

บทที่ 3 เรื่อง การวัดประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียน ได้กล่าวถึงการประเมินผลจากสภาพจริงว่าเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการแสดงออกหลายๆ ด้าน เพื่อนำไปใช้ในการ

แก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานเหตุการณ์ที่เป็นจริง ลักษณะและความสำคัญของการประเมินผลจากสภาพจริง คือ กระทำได้ตลอดเวลาทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ เป็นการกำหนดปัญหาหรืองานแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนสร้างคำตอบเอง ด้วยการแสดง สร้างสรรค์ ผิดหรือทำงาน ไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐานแต่จะให้ผู้เรียนได้ผลิต สร้าง หรือทำบางอย่างที่เน้นทักษะการคิดที่ซับซ้อน เน้นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา เน้นสภาพปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ใช้ข้อมูลอย่างหลากหลายเพื่อการประเมิน เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ผู้สอนและผู้ปกครอง และเป็นการประเมินที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียนและวางแผนการประเมินผล อันเป็นการเรียนและการประเมินผลที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีการและเครื่องมือประเมินผลจากสภาพจริง ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การตรวจผลงาน การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง การเยี่ยมบ้าน การศึกษารายกรณี การใช้แบบทดสอบเน้นการปฏิบัติจริง ระเบียบสะสม และการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

20 สุรางค์ สิริวิณะ. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. ชลบุรี :

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการประชุมสัมมนาบุคลากร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีเนื้อหาประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะของนักเรียนตามหลักสูตร กระบวนการกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูกับการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เกณฑ์การพิจารณาเลือกวิธีสอน และยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีฐานการพัฒนาจากปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้และกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยการพัฒนาความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพด้วยตนเองเป็นสำคัญ ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะและคอยช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ วิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีหลากหลายวิธีแต่ละวิธีมีลักษณะเฉพาะและข้อดีเด่นแตกต่างกันไป ครูผู้สอนจำเป็นต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยพิจารณาจาก ความสามารถ ความสนใจ ความรู้ในเนื้อหาวิชาของครู ความสามารถของเด็ก ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอน ความเหมาะสมกับเวลา สถานที่ และ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ

21 สุรางค์ สิริวัฒนะ. (2542). แนวทางการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย. ชลบุรี :

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการประชุม สัมมนาบุคลากร เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีเนื้อหาประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ และประเภทของสื่อ กระบวนการผลิตสื่อการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การนำสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนได้เสนอรูปแบบของสื่อการเรียนการสอน แบบต่าง ๆ ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการเรียนการสอน ศูนย์การเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

สื่อเป็นตัวกลางที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ประโยชน์ของสื่อ มีดังนี้ คือ ช่วยเสริมประสบการณ์ แก่ผู้เรียน ช่วยให้ครูผู้สอนจัดเนื้อหาได้เหมาะสม ควบคุมชั้นเรียนได้ดี สอนตรงตามจุดประสงค์ จัดกิจกรรม การสอนได้หลากหลาย ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียน การสอนประเภทของสื่อ จัดเป็นหมวดหมู่ได้ 3 พวก คือ ประเภทวัสดุ ประเภทอุปกรณ์ และประเภท วิธีการหรือกิจกรรม ในการผลิตสื่อให้มีคุณภาพต้องพิจารณากระบวนการผลิต ดังนี้ คือ กำหนดวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ผู้เรียน เลือกชนิดของสื่อ ดำเนินการผลิต หาประสิทธิภาพของสื่อ นำไปใช้และเผยแพร่ ตรวจสอบ ปรับปรุง บำรุงรักษา การจะใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุคนั้น ผู้สอนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิชา ผู้เรียน และระยะเวลา ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่น

22 กรมวิชาการ. (2543). พหุปัญญาในห้องเรียน : วิธีการสอนเพื่อพัฒนาปัญญาหลายด้าน.

กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้ แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง Multiple Intelligences in the Classroom ของ โทมัส อาร์มสตรอง ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับทฤษฎีพหุปัญญา ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ ซึ่งเป็นกลวิธีการสอนหลายวิธี ตามแนวปัญญาเจ็ดด้าน ประกอบด้วย ตัวอย่างแนวทางการสอนตามทฤษฎีนี้และตัวอย่างกิจกรรมเพื่อ ค้นหาพหุปัญญาของเด็กนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านภาษา คณิตศาสตร์ ดนตรี มิติสัมพันธ์ ร่างกาย มนุษยสัมพันธ์และการรู้จักตนเองการใช้ทฤษฎีดังกล่าวนี้ ครอบคลุมไปถึงการพัฒนาหลักสูตร การประเมิน ผล การศึกษาพิเศษและสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดปัญญาหลายด้าน ครูผู้สอนจะต้องเตรียมแผนการสอนแบบพหุปัญญา ซึ่งมี 7 ขั้น คือ 1) ตั้งจุดหมาย จำเพาะหรือ เรื่องให้ชัดเจน 2) ตั้งคำถามหลักของการใช้พหุปัญญา คือ จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อพัฒนาแต่ละด้านของผู้เรียน 3) พิจารณาถึงความเป็นไปได้ว่าวิธีใดเหมาะสม 4) ระดมพลังสมองเพื่อคิดหา

กิจกรรมการเรียนต่าง ๆ 5) เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม 6) วางแผนการสอน 7) นำแผนไปใช้ โดยลงมือสอน

23 กรมสามัญศึกษา. (2543). *แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนจัดทำขึ้นเพื่อให้ครู – อาจารย์ ได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการจัดการ กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ และกระบวนการสร้างเสริมจิตพิสัย ในแต่ละกระบวนการประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ คือ ความสำคัญ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน หลักการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนและวิธีการ บทบาทของครูกับ กระบวนการเรียนรู้ ข้อดีและข้อจำกัดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนนำเสนอตัวอย่างวิธีการสอน แบบต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป้าหมายสำคัญ คือ ต้องการให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเป็นสากล สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทย และสังคมโลก อย่างมีความสุข

24 ชีระชัย ปุณณโชติ. (2543). “การสอนแบบบูรณาการ” ใน *รวมบทความเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับบูรณาการ การเรียนการสอน*. หน้า 13 – 16. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมบทความเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนการสอน ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ แนว คิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับการเรียนรู้ โดยวิธีบูรณาการ ซึ่งมีเจตนารมณ์ และเป็นความมุ่งหมายเพื่อจัดการศึกษาให้คนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สังคม และสติปัญญา การทดลองพัฒนารูปแบบ และวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งต้อง กระทำในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในบทที่ 3 เรื่อง การสอนแบบบูรณาการ ได้กล่าวถึงการสอนแบบบูรณาการว่า เป็นการสอนโดย เชื่อมโยงวิชาหนึ่งเข้ากับวิชาอื่น ๆ โดยมีเหตุผลที่สำคัญ คือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ นำ การบูรณาการภายในวิชาและการบูรณาการระหว่างวิชา ซึ่งทั้งสองแบบมีหลักการเดียวกัน กล่าวคือ มี การกำหนดหัวข้อเรื่องที่เชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่าง ๆ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ

ที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา ช่วยให้
ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม ไม่ว่าวิชาใดก็ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการได้ทั้งสิ้น
ข้อสำคัญอยู่ที่ความสามารถในการบูรณาการที่ดี รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมี 4
รูปแบบ คือ การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก การสอนบูรณาการแบบขนาน การสอนบูรณาการ
แบบสหวิทยาการและการสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือเป็นคณะ

25 วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ.
นนทบุรี : เอส อาร์ พรินท์ติ้ง.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ สาระ
การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ¹¹ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์รวมแห่งการปฏิรูปการ
เรียนรู้ การเรียนรู้เป็นอริยทรัพย์ในตน การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และบทบาทของผู้สอนที่ส่งเสริม
การเรียนรู้

หลักการจัดการจัดการศึกษาควรเน้นหลักการ 3 ประการ คือ ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และ
พัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด และกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา
เต็มตามภาพ ส่วนองค์รวมแห่งการปฏิรูปการศึกษามี 2 ส่วน คือ องค์ประกอบภายใน เป็นการพัฒนา
กระบวนการคิดของผู้เรียนที่จะนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ ส่วนองค์ประกอบภายนอก ได้แก่
ผู้บริหาร ผู้สอน และชุมชน ที่จะมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนประสบความสำเร็จ การปฏิรูปการ
เรียนรู้ ครูผู้สอน ควรเน้นการบูรณาการความรู้ในแขนงต่าง ๆ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนอย่างมีความหมายกับชีวิตจริง
สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่วนครูผู้สอนก็ต้องเปลี่ยนบทบาทในการเรียนการสอน โดยเป็นผู้คอยกระตุ้น
ให้เกิดการเรียนรู้ให้คำปรึกษา ในการทำกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ได้ลงมือฝึกปฏิบัติ
กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา และพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

26 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก. (2543). *คู่มือการนิเทศและแนวการบริหารโรงเรียน*
ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน. นครนายก : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน ฯ.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การนิเทศและการบริหารโรงเรียนในด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย กระบวนการเรียนรู้มีหลายแนวคิด และหลายทฤษฎีหากครูผู้สอนเข้าใจ และนำไปใช้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ในที่สุด

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จะต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนแนวความคิดของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรรมการโรงเรียนและทุกส่วนของสังคม เพื่อร่วมกันในการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยกำหนดแนวปฏิบัติตามธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติการต่าง ๆ พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่ จัดทำแผนการสอน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การวัดผลและประเมินผล และการวิจัยในชั้นเรียน อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ คือ คุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนไทยที่สมบูรณ์เป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสุขในอนาคต

27 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครนายก. (2543). *เอกสารความรู้ปฏิรูปการเรียนรู้สู่ห้องเรียน*.
 นครนายก : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน ฯ.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การปฏิรูปการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ กล่าวคือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เป็นการปรับแนวคิด เปลี่ยนวิชาการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งสู่การพัฒนาเด็กเต็มศักยภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ของผู้เรียน หลักการของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้เกิดได้กับทุกคน ทุกที่ ทุกเวลาเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย หลากหลายนำไปใช้จริงและเรียนรู้อย่างสมดุลย์ การจัดการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเน้นทักษะนำเนื้อหาสาระควบคู่กับคุณธรรม และการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ทุกฝ่ายต้องเชื่อมั่น ศรัทธา ดำเนินงานและเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับเป้าหมาย คือ คุณภาพของผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะเป็นเด็กดี ขยัน อดทน พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ทั้งภาษา คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี มีความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ แก้ปัญหาเป็น คิดสร้างสรรค์ ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพ กาย ใจ ที่สมบูรณ์เข้มแข็ง

สำหรับแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักใน ความสำคัญ เริ่มพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ประสานทฤษฎีกับองค์ความรู้ในพื้นที่อย่างสมดุลกระตุ้นให้เด็ก เปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาตน ให้เห็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติ และสุดท้ายต้อง มีความหลากหลายในแนวทางและรูปแบบการดำเนินงาน

28/ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การปฏิรูปการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน สำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและ ความต้องการของผู้เรียน

ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การให้ผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ และสร้างสรรค์ โดยครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง สาระการเรียนรู้ควรมีความสมดุลเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและความคาดหวังของสังคม แหล่งเรียนรู้มีความหลากหลายและเพียงพอ มีปฏิสัมพันธ์ กันระหว่างผู้เรียนกับครูและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นสาระและกระบวนการเรียนรู้ต้องมีความเชื่อมโยง กับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำผลจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ แนวทางการจัดกระบวนการ เรียนรู้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ การสำรวจความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน สำรวจพื้นฐานความรู้ เดิม การเตรียมการเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ วางแผนการเรียนการสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และสุดท้ายเป็นการสรุปและนำไปประยุกต์ใช้

29 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย ความหมาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ สภาพความสำเร็จ หลักการของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ แนวทางในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการ การใช้กระบวนการพัฒนางาน การประสานความร่วมมือ การวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีจุดหมายสำคัญเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด วิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหลากหลาย สนุกสนาน ทำท่าย และมีความมั่นใจ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นเสมือนแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการปฏิรูปในเรื่องต่าง ๆ ไปอย่างพร้อมเพรียงกันเพื่อให้การทำงานด้านการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ต้องอาศัยการประสานความเข้าใจและความร่วมมือสนับสนุนอย่างจริงจัง ต่อเนื่องของทุกคนทุกฝ่ายทั้งบุคคล หน่วยงานและชุมชน การประสานความร่วมมือจึงเป็นภารกิจสำคัญที่ทุกระดับต้องร่วมกันสร้างขึ้น และเชื่อมโยงกันด้วยเส้นใยแห่งความมุ่งมั่น ด้วยบรรยากาศที่อบอุ่นและเอื้ออาทรต่อกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

30 อรทัย มูลคำ. (2543). “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” ใน *การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เล่ม 1*. หน้า 18 – 21. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ที. พี. พรินท์.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนว่า การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ แต่มีมานานตั้งแต่สมัยนักการศึกษาที่มีชื่อเสียง ได้แก่ คิวอี้ บรูเนอร์ วิพกอทสกี และโรกอฟฟ์ เป็นต้น ต่อมานักการศึกษาของไทยก็นำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนทำได้ 2 แบบ คือ แบบสหวิทยาการและแบบพหุวิทยาการ หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ ต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง จัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียน กล้าคิด กล้าทำ และต้องเน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง

บทที่ 2 เรื่อง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ลักษณะสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเห็นแหล่งของการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้ เป็นการเรียนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ไม่มีการบังคับให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถระบุความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ วิธีการเรียนรู้ให้ความสำคัญซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน นับตั้งแต่การกำหนดเนื้อหา การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติกิจกรรมภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมทุกรูปแบบทุกขั้นตอน รวมถึงมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การร่วมกันทำงานทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้ถึงความรู้ ความสามารถ ความสนใจ รวมทั้งทักษะของแต่ละคน การประสบผลสำเร็จจะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ยิ่งขึ้น

31 กรมวิชาการ. (2544). *กลวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการเรียน*. กรุงเทพฯ ฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้ กล่าวถึง กลวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องสำรวจวิธีการเรียนของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสะท้อนภาพลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่ใช้ในการเรียนรู้ และเกิดผลต่อการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนโดยถือผู้เรียนเป็นองค์ประกอบหลัก หรือ มุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การที่ผู้สอนรู้วิธีการเรียนของผู้เรียน รู้ถึงแรงจูงใจในการเรียนและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของตนเอง สามารถจัดกิจกรรมการสอนได้ง่าย มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สำหรับการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับวิธีการเรียน ผู้สอนสามารถจัดทำแผนการสอนได้โดยง่าย ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนและวิธีการเรียน จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือ สื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนของนักเรียนในชั้นที่สอน โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลเป็นรายบุคคล 3) เลือกวิธีการสอนให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์ 4) ออกแบบการสอนและจัดทำแผนการสอน 5) ทดลองใช้แผนการสอน 6) สรุปผลการทดลองใช้ 7) นำผลการทดลองใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

32 กรมวิชาการ. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้ มีเนื้อหาประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ความหมายและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทของครูและนักเรียน ตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดหรือดำเนินการให้สอดคล้องกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง พัฒนากระบวนการคิด และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง เป็นผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนด ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่าย ในการส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และเอื้ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูและนักเรียนก็จำเป็นจะต้องเปลี่ยนบทบาทไปจากเดิม สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้แก่ การสอนที่เน้นกระบวนการคิด การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบร่วมมือเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

33 กรมวิชาการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการ

เรียนรู้แบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบพื้นฐาน รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ ความไว้วางใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางวิชาการและสังคม หรืออาจกล่าวถึงอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ท่ามกลางภาวะที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจในหลักการ วิธีการสอนและธรรมชาติของนักเรียน เพื่อที่จะสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิชาหรือระดับชั้นเรียน นอกจากนี้ ต้องหมั่นทดลองผสมผสานกับวิธีสอนอื่น ๆ ที่ครูผู้สอนใช้อยู่และควรแนะนำเพื่อนครูให้ร่วมทดลองวิธีสอนนี้ จะทำให้มีเพื่อนร่วมคิด ร่วมทดลอง ร่วมประเมินผล มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน ซึ่งจะทำให้เกิดความชำนาญในการสอน เกิดประโยชน์กับนักเรียนและในที่สุดจะทำให้นักเรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นทั้งในด้านวิชาการและสังคม

34 กรมวิชาการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด
การบูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ลักษณะสำคัญและประโยชน์ของการบูรณาการ รูปแบบของการบูรณาการ การวางแผนจัดทำหน่วยบูรณาการ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และวิธีการวัดผลประเมินผล

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจอย่างหลากหลาย ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์กันตามความเป็นจริง ครูผู้สอนต้องมีความเชื่อมั่นและเข้าใจการบูรณาการ ที่ตรงกัน มีการวางแผนและประเมินผลร่วมกัน การใช้เวลาต้องยืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของครู ศักยภาพของผู้เรียน ลักษณะของกิจกรรม มีการเชื่อมโยงเนื้อหาในวิชาเดียวกัน หรือข้ามวิชา 1 กลุ่มประสบการณ์ เรื่องที่เรียนต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ท้องถิ่น ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ สภาพแวดล้อม บรรยากาศในห้องเรียน และสภาพของท้องถิ่น แล้วนำวิธีการ ทักษะต่าง ๆ มาผสมผสาน เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างค่านิยมพื้นฐาน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำหรับการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นทุกครั้งที่ต้องมีการประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

35 กรมวิชาการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การเรียนรู้
เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้ กล่าวถึง วิธีการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันการคิดและการสอนคิดเป็นเรื่องที่จัดว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพสูง ในการพัฒนาด้านปัญญามุ่งปลูกฝังและพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีคุณภาพ หรือ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระดับสูง คนที่มีคุณภาพการคิดที่ดีจะมีสมรรถภาพสมองที่ดี ดังนั้นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการคิดจะต้องพัฒนาหรือส่งเสริมสมรรถภาพสมองควบคู่กับวิธีการคิด ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุไว้ว่าให้สถานศึกษา ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยสมอง ด้วยกาย และด้วยใจ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ลักษณะการคิดที่สำคัญมี 3 ลักษณะ คือ การคิดไตร่ตรอง การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียน ได้แก่ การสอนด้วยการตั้งคำถาม การสอนโดยใช้แผนที่ความคิด (Mind

Mapping) การเรียนรู้แบบปฎิภาหหรือ บันทึกการเรียนรู้ การถามตนเองในการวางแผน คิดไตร่ตรองในเรื่อง
เรียนรู้ของตน การประเมินตนเอง เป็นต้น

36 กรมวิชาการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด
การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย ความสำคัญของการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
กระบวนการสร้างองค์ความรู้ ลักษณะการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ การนำแนวคิดการสร้าง
องค์ความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน บทบาทของผู้สอนตามแนวคิด การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
และตัวอย่างเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การเรียน
แบบสืบค้น การค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม
และแบบใช้การตัดสินใจ

การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่าน
รูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวตลอดเวลาและมีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ใน
เนื้อหาวิชากับชีวิตจริง โดยผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองและจะเรียนรู้ได้ก็ต้องผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่ง
ครูจะมีบทบาทในลักษณะการกระตุ้นให้นักเรียนคิด หรือ ตอบคำถาม สิ่งที่น่าสนใจเป็นสิ่งที่นักเรียน
สร้างขึ้นไม่ใช่การลอกเลียนแบบแนวคิดของครู การจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาแห่งการสร้างองค์
ความรู้ด้วยตนเอง ต้องให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของกิจกรรมการเรียน เป็นเจ้าของหัวข้อการเรียนการสอน
กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิด มีโอกาสวิเคราะห์เนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

37 กรมวิชาการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โครงการ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โครงการ ในประเด็น
สำคัญ ๆ คือ โครงการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตน
เอง ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ มีการวางแผนงานการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีครู
คอยให้คำปรึกษา โครงการมี 4 ประเภท คือ ประเภทสำรวจ ประเภทการทดลอง ประเภทพัฒนาหรือ
ประดิษฐ์ และประเภทแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ส่วนขั้นตอนการทำโครงการมี 5 ขั้นตอน คือ

1) การคิดและเลือกหัวเรื่อง ผู้เรียนต้องเลือกทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ระยะเวลา ความปลอดภัย และแหล่งความรู้ 2) การวางแผน จะต้องเขียนเค้าโครงของโครงการตามลำดับขั้นตอน โดยใช้หลัก จะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่ออะไร 3) การดำเนินงาน เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติงานหลังจากวางแผน 4) การเขียนรายงาน เป็นการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ แนวคิด วิธีดำเนินงาน ผลที่ได้ ตลอดจนข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ 5) การนำเสนอผลงาน เป็นขั้นสุดท้ายที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจผลงานนั้น กระทำได้หลายวิธี เช่น การเขียนรายงาน การสาธิต การจัดนิทรรศการ การบรรยาย เป็นต้น

38 กรมสามัญศึกษา. (2544). ผู้เรียน : บุคคลแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้ กล่าวถึง บุคคลแห่งการเรียนรู้ว่าต้องมีลักษณะเป็นคนที่ช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น สนใจ ติดตามความเคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลงของสังคม หมั่นศึกษาคว้าสิ่งที่สนใจ ใคร่รู้ด้วยความวิริยะ อุตสาหะแล้วนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งตรงกับหลักการศึกษาคือ สุ จี ปุ ลิ ส่วนแนวทางและวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กระทำได้โดย จัดให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้มีเครื่องมือสำหรับแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สร้างแรงจูงใจให้เป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ และ ทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวก สำหรับการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนอาจดำเนินการศึกษาค้นคว้าความรู้ ตามลำดับขั้นตอน คือ การกำหนดประเด็นค้นคว้า การคาดคะเน การกำหนดวิธีการค้นคว้าและการดำเนินการการวิเคราะห์ผลการค้นคว้า และการสรุปผลการค้นคว้า นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทของครู ผู้บริหาร ชุมชน ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักศึกษาค้นคว้า หรือแสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดบรรยากาศการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและในชุมชน

39 กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). แนวดำเนินงานโครงการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง แนวทางการดำเนินโครงการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนซึ่งหลักการสำคัญของโครงการนี้ คือ การระดมสรรพกำลังจากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

ในแต่ละจังหวัด หรือภูมิภาค ความสำเร็จของการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ประการสำคัญ ก็คือ การเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน ในห้องเรียน การให้ความสำคัญกับผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมต่าง ๆ มีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ในแต่ละระดับการศึกษา การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ทั้งมาตรฐานการจัดการศึกษาของจังหวัด และ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ที่คาดหวังและต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน แต่ละระดับอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด โดยต้องมีการวางแผน และประสานการดำเนินงาน และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการประเมินผลนั้นต้องครอบคลุมปัจจัย ตัวป้อน กระบวนการผลิต ผลผลิตและผลกระทบ ผลผลิตที่สำคัญของการศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

40 ชูศรี ต้นพงศ์. (2544). *เรียนรู้เพื่อเป็นครูคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์.

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ สู่มาตรฐานของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ เพื่อบรรลุมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน การวิเคราะห์หลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ให้ครบวงจรการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมสู่ห้องเรียน

การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้จนครบแก่นของการเรียนรู้หรือวงจรการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูลความรู้ ได้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์จนสามารถสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ฝึกทักษะและพัฒนาความสามารถในสภาพจริงได้ การจัดการเรียนรู้ได้ครบกระบวนการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนด คือ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิต มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญา ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และบุคลิกภาพที่ดี และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ในการออกแบบการเรียนรู้ให้ครบวงจรการเรียนรู้นั้นครูผู้สอน ต้องกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวงจรการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน อีกทั้ง ต้องมีการกำหนดการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ประเมินให้ครบทุกด้านตามมาตรฐานและตัวชี้วัด

- 41 คັນสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. (2544). *ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

หนังสือเล่มนี้ เป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนรู้ของสมอง สมองคิดได้ถ้ามีโอกาสฝึกการคิด และเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งนำเสนอเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่ดี คือ การเรียนรู้ต้องเป็นเรื่องของการรู้จักคิด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น ให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน เกิดกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี ครุมีบทบาทคอยประสาน อำนวยความสะดวก สนับสนุน และชี้แนะการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของสมองและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ที่จะนำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้ 1) การสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ให้ผู้เรียนมีความสุข 2) การแสวงหาข้อมูลผสมผสานความรู้และการคิดวิเคราะห์ของสมอง 3) ผู้เรียนมีความรู้เกิดการเรียนรู้เกิดทักษะ 4) นำสิ่งที่เรียนรู้ไปทดลองใช้และปรับปรุงให้ดีขึ้น 5) พัฒนากระบวนการคิดโดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

- 42 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ปฏิรูปการเรียนรู้ : ตัวอย่างความสำเร็จจากประสบการณ์จริง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้นำเสนอภาพแห่งความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ของครูต้นแบบ 5 คน ได้แก่ ครูคณิตศาสตร์แห่งบ้านน้ำเที่ยง (อาจารย์เพ็ญจิต คนขยัน) ครูวิทยาศาสตร์ของชุมชน (อาจารย์สุภาภรณ์ มั่นเกิดวิทย์) เรียนภาษาไทยโดยใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ (อาจารย์ชาตรี สรราย) เรียนภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง (อาจารย์ประหยัด ฤาชากุล) และครูผู้มุ่งมั่นเพื่องานสอนดนตรี (อาจารย์รัชชัย นาควงษ์) โดยนำเสนอเป็นความเรียงที่ผูกร้อยเป็นเรื่องราว ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิธีการทำงาน ท่วงทำนองแห่งความเป็นครูดี และการต่อสู้กับอุปสรรคนานัปการบนเส้นทางชีวิตครู ในขณะที่เดียวกันก็นำเสนอรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นขั้นตอนชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

- 43 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *เรียนอย่างนี้มีความสุข : บันทึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

หนังสือเล่มนี้ เป็นการเล่าประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด จากครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ครูแกนนำ และครูที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดมาระยะหนึ่ง โดยนักเรียนได้เล่าถึงวิธีการเรียนในอดีตว่า น่าเบื่อ เพราะครูให้ท่องบ่นแต่เนื้อหาในหนังสือ มีแต่เรื่องเก่า ๆ หรือไกลตัว เวลาสอบยิ่งทุกข์มาก เพราะยังทุกข์มากเพราะยังท่องจำเนื้อหาได้ไม่หมด ครูให้การบ้านมาก จนกระทั่งตอนปลายปี พ.ศ. 2542 การเรียนการสอนก็เปลี่ยนไป ครูใช้วิธีการสอนใหม่ ๆ เช่น การตั้งคำถาม ครูพูดน้อย ให้อิสระแก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ไปเรียนนอกห้องเรียนบ่อย ๆ วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการหาความรู้ นอกจากนั้น ยังให้นักเรียนหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ วิธีการเรียนรู้ที่มีความสุข เริ่มจากการเล่นเกมก่อนเรียน เลือกเรื่องที่อยากเรียน แบ่งกลุ่มวางแผนการทำงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ จากนั้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย แล้วจึงนำเสนอผลงาน สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนแบบใหม่นี้ ได้แก่ รู้จักการวางแผนการทำงาน รู้จักฟังเหตุผลของผู้อื่น เกิดความภูมิใจที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

- 44 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *เรียนอย่างนี้มีความสุข : บันทึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

หนังสือเล่มนี้ เป็นการเล่าประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด จากครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ครูแกนนำ และครูที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดมาระยะหนึ่ง โดยนักเรียนได้เล่าถึงวิธีการเรียนในอดีตที่น่าเบื่อ ซึ่งได้แก่ ครูมอบหมายให้ทำการบ้านหลายวิชา ถูกบังคับให้นั่งนิ่ง ๆ ตัวตรง ๆ เพื่อฟังครูอธิบาย และถูกครูบ่น ส่วนการเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น ควรมีลักษณะ ดังนี้ คือ ครูมีความรัก ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยน บทเรียนและกิจกรรมต้องเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรัก ความมั่นใจ และความภูมิใจในตนเอง ได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ครูใช้กระบวนการเรียนการสอนที่มีความสุข คือ บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก วิธีการเรียนสนุก ให้โอกาสนักเรียนได้คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง โดยมีครูคอยให้คำปรึกษา มีกิจกรรมหลากหลายสนุก ทำท่าย ใช้สื่อการเรียนที่ช่วยให้รู้จริงและปฏิบัติได้ การเรียนการสอนมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม สิ่งที่เรียนมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตจริง มีการประเมินผล การเรียนด้วยวิธีที่หลากหลายให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาตนเองของผู้เรียน

45 สุภรณ์ สถาพงศ์. (2544). *สาระความรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้*.
 กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

หนังสือเล่มนี้ กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ว่าเหตุผลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือระบบการจัดการศึกษา ก็เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เป้าหมายก็คือ ทำให้คนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างประสบความสำเร็จ ประชญาการเรียนรู้ จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สร้างความรู้เองจากการคิดและปฏิบัติจนเกิดปัญญา ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ในเรื่องการเรียนรู้นั้นจะเกิดผลได้จริงอยู่ที่โรงเรียน เงื่อนไขความสำเร็จในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้คนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้น ด้านหนึ่งอยู่ที่การใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธีให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนและธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ อีกด้านหนึ่งอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การปรับสัมพันธภาพ ระหว่างครูกับนักเรียน แผนการจัดกิจกรรมหรือแผนการสอนต้องเป็นแผนที่ครูออกแบบผลการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่ชัดเจน กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ เป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริงสอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียน กระบวนการวัดและประเมินผลต้องวัดตามสภาพจริง คือ วัดความรู้ ความคิดระดับสูง ความงอกงามเชิงจริยธรรมรวมทั้งการสะสมและคัดเลือกผลงานมาจัดและนำเสนอไว้ในแฟ้มสะสมงาน ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการสร้างโครงงาน อย่างไรก็ตามเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่สุด คือ ต้องเน้นการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกวิชาที่สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริง

บทที่ 5

บรรณนิทัศน์บทความ

บรรณนิทัศน์บทความเกี่ยวกับปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา จำนวน 31 เรื่อง เรียงลำดับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 – 2544

1. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2539 ลำดับที่ 01 – 02
2. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2540 ลำดับที่ 03
3. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2541 ลำดับที่ 04 – 07
4. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2542 ลำดับที่ 08 – 12
5. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2543 ลำดับที่ 13 - 23
6. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2544 ลำดับที่ 24 – 31

01 นิพนธ์ รัตนพันธ์. (2539, ตุลาคม - ธันวาคม). “สอนอย่างไรให้เด็กคิดแก้ปัญหาเป็น,”

สารพัฒนาหลักสูตร. 16 (127) : 33-37.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเป็น โดยกล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะทำให้นักเรียนสามารถเพิ่มทักษะกระบวนการแก้ปัญหานั้น ต้องสอดคล้องกับหลักสูตร คือ การนำเอาสถานการณ์ปัจจุบันที่นักเรียนพบเห็นมาเป็นเรื่องในการจัดกิจกรรม เพราะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเพิ่มสมรรถภาพด้านการคิด ความรู้สึก และการกระทำ ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้น ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเป็น โดยดำเนินการดังนี้ คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายปัญหาของชุมชนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนผลกระทบจากปัญหาที่มีต่อครอบครัวและชุมชน จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันจัดอันดับ คัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุด แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำปัญหาแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาสาเหตุและอภิปรายการแก้ปัญหา จากตัวอย่างข้างต้น ถ้าครูได้ทำอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอน วิธีการ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน ชุมชน และตัวนักเรียนให้มากที่สุด เชื่อว่านักเรียนจะมีพื้นฐานในการคิดแก้ปัญหาในอนาคตได้

- 02 สุพล วังสินธ์. (2539, ตุลาคม – ธันวาคม). “แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง,” สารพัฒนาหลักสูตร. 16 (127) : 38-41.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการสำคัญ คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ เน้นทักษะกระบวนการ การมีส่วนร่วม การปฏิบัติ การประกอบอาชีพระหว่างเรียน กิจกรรมกลุ่ม การจัดบรรยากาศ ประชาธิปไตย การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการสอดแทรกกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและลักษณะนิสัย ส่วนบทบาทของครูผู้สอนต้องเน้นให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด ส่วนครูเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยความสะดวก คอยกระตุ้น เสริมแรง สรุปล และประเมินผล ครูต้องมีทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญได้แก่ ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการสั่งงาน หรือมอบหมายงาน ทักษะการสร้างสถานการณ์จำลอง และทักษะการสรุปบทเรียน ซึ่งครูผู้สอนต้องฝึกตนเองให้มีความสามารถ ที่จะต้องอาศัยหลักการ การวางแผนการสอน การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ส่วนวิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีหลายวิธี การที่จะนำวิธีการสอนใดมาใช้ จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 03 ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. (2540, มกราคม – เมษายน). “การประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมผลงาน,” การวัดผลการศึกษา. 18 (54) : 62-74.

บทความนี้ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) กล่าวคือ การประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมผลงาน เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่อาศัยเทคนิควิธีจากแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อรวบรวมผลงานต่าง ๆ ของผู้เรียนเข้าด้วยกัน แล้วตัดสินลงสรุปเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลง ความพยายาม ความสนใจ เจตคติ และการปฏิบัติแล้วส่งผลย้อนกลับไปสู่ผู้เรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รู้ถึงความสามารถ ศักยภาพและความก้าวหน้าของตนเอง แฟ้มสะสมผลงาน แบ่งได้หลายประเภท ตามเกณฑ์ในการแบ่ง ได้แก่ แบ่งโดยการใช้ลักษณะของงาน ประกอบด้วย แฟ้มสะสมงานส่วนบุคคล แฟ้มสะสมผลงานวิชาการ แฟ้มสะสมผลงานวิชาชีพ แบ่งโดยใช้ระยะเวลา ประกอบด้วย แฟ้มสะสมผลงานระยะสั้น แฟ้มสะสมผลงานระยะยาว แบ่งโดยใช้จำนวนผู้ร่วมงาน ประกอบด้วย แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล แฟ้มสะสมผลงานกลุ่ม นอกจากนี้ยังแบ่งตามลักษณะวิชาก็ได้ เช่น แฟ้มวิชาคณิตศาสตร์ แฟ้มโครงการ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ขั้นตอนการประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมผลงาน แบ่งออกได้ 10 ขั้นตอน คือ วางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เก็บรวบรวมผลงานและจัดเก็บให้เป็นระบบ คัดเลือกผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนด สร้างสรรค์ผลงานให้เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สะท้อนข้อมูลย้อนกลับ ประเมินผลงาน ปรับปรุงผลงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน และ ผู้ปกครอง จัดระบบแฟ้มสะสมผลงานใหม่และสุดท้าย คือ ประชาสัมพันธ์ผลงาน

04 จิราภรณ์ ศิริทวี. (2541,กันยายน). “เทคนิคการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างความรู้,”

วารสารวิชาการ. 1 (9) : 37-52.

บทความนี้ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างความรู้ในแง่มุมต่างๆ โดยกล่าวถึงวิกฤติการณ์ทางการศึกษา วิสัยทัศน์ศึกษาไทยในแผนฯ 8 การเรียนรู้ตามแนว Constructivism ลักษณะการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ การวางแผนจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวการจัดการเรียนการสอนแบบ Constructivism นอกจากนี้ผู้เขียนได้เสนอตัวอย่างกิจกรรมการสร้างองค์ความรู้ระดับประถมศึกษาในวิชา คณิตศาสตร์ ภาษาไทย กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพวิชางานประดิษฐ์ งานบ้าน

การสอนให้นักเรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ เป็นการสอนให้เด็กคิดเป็น และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการคิดมี 10 วิธี ได้แก่ กล้าคิด คิดคล่อง คิดกว้าง คิดของเดิม คิดดัดแปลง คิดซับซ้อน คิดวางแผน คิดตัดสินใจ คิดระดับสมอง และคิดให้รู้กันทั่ว ซึ่งการที่นักเรียนจะมีความสามารถในการคิดได้นั้น ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ที่หลากหลายในการใช้ความคิดจากแหล่งต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

05 รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์. (2541,มิถุนายน). “การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน : ทฤษฎีการเรียนรู้,”

การศึกษาเอกชน. 8 (77) : 14-20.

บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี คือ การเรียนรู้ที่มีความสุข การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา และ การเรียนรู้เพื่อฝึกฝน กาย วาจา ใจ การจัดกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูจะต้องเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม และแสวงหาแนวคิดใหม่เพื่อให้รู้ว่า แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องตลอดชีวิต ศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

ผู้เรียน เรียนรู้ได้จากการสัมผัส และ สาระที่สมดุล เกิดขึ้นจากการเรียนรู้คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถ และ ความดี ทฤษฎีการเรียนรู้ทั้ง 5 ทฤษฎีนั้น จะมีจุดเน้นเด่นชัดในแต่ละทฤษฎี ผู้สอนสามารถจัด กิจกรรมการเรียนการสอนโดยผสมผสานทฤษฎีต่างๆ ให้เหมาะสมจะทำให้ได้รวมจุดเด่น หรือจุดดีของ แต่ละทฤษฎีมาใช้ร่วมกัน มีผลให้การเรียนการสอนมีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

06 สมสุข สัมมนา. (2541,พฤศจิกายน - 2542, มีนาคม). “รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาและการ ติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว,” *ศึกษาศาสตร์*. 11 (1): 61-62.

บทความนี้กล่าวถึง การรายงานผลการวิจัย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติ กรรมการสอนของครูใน 4 ด้าน คือ การเตรียมการสอน การสอน การใช้สื่อการสอน และการสร้าง บรรยากาศในการเรียน และเพื่อศึกษาเจตคติของครูผู้สอนและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู 26 คน และ นักเรียน 16 คน ของโรงเรียนนาร่อง การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้วปี 2541 เครื่องมือที่ ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน และแบบสอบถามเจตคติของครูและนักเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ด้านการเตรียม การสอน ครูมีการกำหนดกิจกรรมหรือใบงานสำหรับการเรียนการสอน และเตรียมเครื่องมือการประเมิน ผลการเรียนรู้มากที่สุด ด้านการสอน ครูมีการกระตุ้นให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นจนความคิณั้นสมบูรณ์ ด้านการใช้สื่อการสอน ครูมีการใช้สื่อประกอบเพื่อให้นักเรียนได้สรุปความคิดรวบยอด และด้านการ สร้างบรรยากาศในห้องเรียน ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ส่วน ในด้านเจตคติต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม พบว่า ครูมีเจตคติต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม พบว่า ครูมีเจตคติทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีเจตคติอยู่ใน ระดับมาก

07 ลำราญ วังนุราช. (2541,กันยายน). “ให้เขาเรียนรู้อย่างมีความสุข,” วารสารวิชาการ. 1 (9) : 61-63.

บทความนี้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข กล่าวคือ นับตั้งแต่ รัฐมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เป็นผลให้ระบบที่ให้หลักประกันว่า เมื่อบุคคลผ่านพ้นการศึกษา ภาคบังคับไปแล้ว เขาก็จะมีขีดความสามารถในการเรียนรู้ติดตัวไป ด้วยการศึกษาก็ให้ทั้งวิธีการเรียนรู้และความสุขในการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถศึกษา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีความสุขในการเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้เรียนทุกคนได้รับการยอมรับมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง มีความรัก ความภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักการปรับตัว ครูผู้สอนจะต้องมีเมตตา จริงใจ เอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคน และเป็นแบบอย่างที่ดี บทเรียนต้องแปลกใหม่น่าสนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนั้น การจัดการศึกษาคงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งพฤติกรรมการสอนของครู อีกทั้งโรงเรียนต้องจัดบรรยากาศที่ให้ความสุข ความเพลิดเพลินแก่นักเรียน

08 ถวิล มาตรเลียม. (2542,เมษายน). “คุณภาพครูกับคุณภาพการสอน,” วารสารวิชาการ. 2 (4) : 2-7.

บทความนี้กล่าวถึง ระบบการจัดการศึกษาจะเข้มแข็งมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง คือ คุณภาพของครู ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ครูเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน พฤติกรรมใดๆ ที่ครูแสดงออกมีผลสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน คุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพ พิจารณาจากตัวแปรที่สำคัญ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนตัว การเข้าใจและการรู้จักตนเอง การเข้าใจและรู้จักคนอื่น ความเหมาะสมในวิชาชีพครู และการจัดกระบวนการเรียนการสอนและความสามารถในการสื่อความหมายไปยังผู้เรียนสำหรับคุณลักษณะส่วนตัวนั้น ครูที่มีประสิทธิภาพ ควรมีคุณลักษณะดังนี้ คือ เอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล มีอารมณ์ที่มั่นคง มีความรู้ความสามารถในหน้าที่การสอน มีทักษะในการสื่อความหมาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับการเข้าใจและรู้จักตนเองนั้น ครูจะต้องวิเคราะห์ให้รู้และเข้าใจตนเองว่า เราเป็นใคร มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีหน้าที่บทบาทอะไร และสามารถมองงาน มองชีวิตและมองอาชีพได้ถูกต้อง สำหรับการรู้และเข้าใจบุคคลอื่น ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมเพื่อจะช่วยในการเตรียมตัว เตรียมงาน ที่จะร่วมมือกับคนอื่นให้บรรลุการปฏิบัติงานได้

09 เขาวรัตน์ ทัศเกตุ. (2542, สิงหาคม). “การสอนการคิดและการขีดเด็กเป็นศูนย์กลาง,”

การศึกษาเอกชน. 9 (88) : 22-25.

บทความนี้ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนการคิดและการขีดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยกล่าวถึง ลักษณะการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก ลักษณะการคิด การสอนทักษะการคิดตามแนวคิดของเปียเจต์ ในปัจจุบันเราได้จัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาสังคมแต่เราจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพ มีคุณค่าต่อการอยู่ร่วมกัน และเตรียมตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งครูจะต้องเปลี่ยนแปลง บทบาทและการสอน ไม่ใช่เป็นคนบอกความรู้ แต่ต้องสอนทักษะการคิด และกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียน จัดการเรียนการสอนโดยยึดรูปแบบการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กบนพื้นฐานความสามารถหลากหลายของเด็ก ซึ่งเรียกว่าการจัดการเรียนการสอนโดยขีดเด็กเป็นศูนย์กลาง ลักษณะการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก คือ เด็กทุกคนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา จากการสังเกตการกระทำของผู้อื่นและสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว และเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งที่มีความหมาย ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงการสอนของครูจากการสอนหนังสือมาเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการคิดและกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กจะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ ให้เด็กสร้างองค์ความรู้จากการกระทำของตนเอง และร่วมกับผู้อื่น ทำให้เด็กรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแห่งการเรียนรู้

ลักษณะการคิดมี 4 ขั้นตอน คือ การรับรู้และการจำได้ การจัดระบบข้อมูล การเก็บ การดึงออก และการปรับเปลี่ยนข้อมูล และการใช้เหตุผล ส่วนการสอนทักษะที่เอื้อต่อการเรียน ทักษะกระบวนการ และทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล

10 รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์. (2542, มีนาคม). “การพัฒนาที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น,” การศึกษาเอกชน.

9 (83) : 23-25.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น โดยกล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา บทบาทและผลงานของครูที่เปลี่ยนแปลงไป สถานศึกษาจะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองถึงความจำเป็นในการพัฒนาและคุณภาพชีวิตของคนในสังคม คุณภาพการศึกษาที่แท้จริง คือ การสร้างให้นักเรียนเป็นผู้ตัดสินใจเอง ลงมือทำเอง เกิดสุนทรียภาพในสาระการเรียนรู้ ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้กำกับประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้ทางเลือก กระตุ้นให้คิด และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พฤติกรรมที่ครูต้องเปลี่ยน เช่น การสอน ต้องให้ความสำคัญต่อผู้เรียน

ด้านบุคลิกภาพ ต้องสร้างความมั่นใจในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรู้ เทคนิคการสอน การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ด้านสังคม ต้องเข้ากับสังคมและชุมชนเป็นคนทันสมัยทั้งความคิด การแต่งกาย ตลอดจนกิจกรรมอาชีพ การวัดผลประเมินผล ควรใช้กระบวนการพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ ของเด็ก หากครูได้เปลี่ยนแปลงบทบาท ปรัชญา และแนวความคิดในการพัฒนาผู้เรียนแล้วก็จะเกิดผลงานของครูที่ปรากฏ คือ ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ และสามารถปรับเปลี่ยนการปฏิบัติได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับชีวิตจริง

- 11 วิรัตน์ บัวขาว. (2542, มิถุนายน). “จัดการเรียนการสอนอย่างไร ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม,”
วารสารวิชาการ. 2 (6) : 46-48.

บทความนี้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้แสดงออกถึงความสามารถของตนและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นั้น ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของระบบการสอนให้สอดคล้องกันทั้งระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตใจเข้าร่วมในการเรียนรู้ โดยใช้ยุทธวิธี 4 ประการ ดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 วิธีสอนแบบดาว 5 แฉก ได้แก่ การเรียนเป็นกลุ่มการใช้คำถามเป็นสื่อให้เด็กคิด การให้เด็กทำและสร้างผลงาน การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยใช้สื่อต่างๆ และการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนวและจิตวิทยา มีการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของเด็กด้วยวิธีที่เหมาะสม

ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินผล มีการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กหลายๆ วิธี ได้แก่ การทดสอบความรู้ หรือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) กระบวนการทำงาน ลักษณะนิสัยและข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถด้านต่างๆ ของเด็ก

- 12 สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2542, สิงหาคม - กันยายน). “แนวคิดในการพัฒนาคนและกระบวนการเรียนรู้,” ข้าราชการครู. 19 (6) : 11-21.

บทความนี้ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดในประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ การพัฒนาคนและกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องบูรณาการ สาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียน

ได้พัฒนาตนเองและสังคม สำหรับกระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระบวนการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญใช้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ผู้สอนต้องให้ความมั่นคง อิศรภาพ ให้การยอมรับ ให้เรียนอย่างมีความสุข กระตุ้นความสนใจ เอาใจใส่ต่อผู้เรียน รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ จัดสิ่งแวดล้อมในทางบวก ไม่สร้างความเครียดให้กับผู้เรียน อธิบายด้วยเหตุด้วยผล ให้รู้กฎเกณฑ์ของสังคม ดังนั้นผู้สอนต้องมีความคิดลึกซึ้ง และมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของเนื้อหาที่สอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและพัฒนาตนเองไปสู่มีอาชีพในการจัดการเรียนรู้

- 13 จันทรา ตันติพจนานุกรม. (2543,ธันวาคม). “การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ,” วารสารวิชาการ. 3 (12) : 36-55.

บทความนี้ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ในหลายประเด็น ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบพื้นฐาน การพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อความสำเร็จ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประโยชน์และบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2 วิชา คือ ภาษาอังกฤษและสังคมศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ ความไว้วางใจ และการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อมกับการพัฒนาทางวิชาการและสังคม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในหลักการ วิธีสอนและธรรมชาติของนักเรียน เพื่อที่จะสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวิชาและระดับชั้นเรียน นอกจากนี้จะต้องหมั่นทดลองผสมผสานกับวิธีสอนอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนต่อไป

- 14 จำรูญ เรืองขจร. (2543,กุมภาพันธ์). “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม,” วารสารวิชาการ. 3 (2) : 35-47.

บทความนี้ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม โดยกล่าวถึง ความจำเป็นของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แนวคิดพื้นฐาน กรอบความคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเสนอตัวอย่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม รายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา (จังหวัดนราธิวาส) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม เป็นการหล่อหลอมแนวคิดพื้นฐานของผู้เรียน บูรณาการกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดของนวัตกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ กระบวนการกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความรู้ ร่วมปฏิบัติงาน กลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ อันจะนำไปสู่การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมเรียนรู้ จนกลายเป็นความคิดรวบยอด และสามารถประยุกต์การเรียนรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางปฏิบัติของตนเอง เสริมสร้างการพัฒนาทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 15 คำริ บุญชู. (2543,กุมภาพันธ์). “เรียนร่วมกัน รู้ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น,”
วารสารวิชาการ. 3 (2) : 68-71.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น โดยกล่าวถึง ความจำเป็น ความหมาย ความสำคัญ รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และหลักสูตรกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากบุคคลได้ปฏิสัมพันธ์กัน มีการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด วัฒนธรรม อารมณ์และสังคมร่วมกัน เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกัน ทำงานและสร้างผลงานร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา หรือเรียกว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเกิดประโยชน์หลายประการ กล่าวคือ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการซึ่งกันและกัน เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น เรียนรู้วิธีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึกของกันและกัน ตลอดจนทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม และทักษะของการทำงานร่วมกัน สำหรับรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป็นกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป็นรายบุคคล การเรียนรู้จากบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดีและไม่ดี เป็นต้น

- 16 ไพท สิทธิสุนทร. (2543,กุมภาพันธ์). “การเรียนรู้แบบบูรณาการ,” สานปฏิรูป. 2 (23) : 22-25.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยกล่าวถึง ความจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เนื่องจาก มนุษย์ต้องใช้ทักษะหลายประการในการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต ดังนั้น หลักสูตรหรือสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายและสอดคล้องกับชีวิตจริงมากที่สุด นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการยังช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ลดเวลาเรียน อีกทั้งส่งเสริมผู้เรียนให้ใช้ความคิด ประสพการณ์ ความสามารถ ตลอดจนทักษะ

ต่างๆ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ และเนื้อหาสาระไปพร้อมกัน สำหรับขั้นตอนของการบูรณาการ เริ่มจาก กำหนดหัวข้อเรื่อง ควรเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ครอบคลุมเชื่อมโยงรายวิชาและกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด ต่อมาเป็นการศึกษาหัวข้อเรียนรู้ ซึ่งเป็นขอบเขตเนื้อหาวิชาที่ย่อยลงมาจากหัวข้อเรื่อง จากนั้นกำหนดผลจากหน่วยการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลลัพธ์หรือเป้าหมายของการเรียนรู้ ควรกำหนดไว้อย่างยืดหยุ่น และต่อมาก็เป็นการเลือกกิจกรรมหรือโครงการการเรียนรู้โดยให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้ และขั้นตอนสุดท้ายคือ การประเมินผล ควรกระทำโดยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับลักษณะของโครงการและกิจกรรมการเรียนรู้

17 ไพท สิทธิสุนทร. (2543, สิงหาคม). "การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ," *สถานปฏิบัติ*. 3 (29) : 22-23.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) โดยกล่าวถึง หลักการของวิธีการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจว่าเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกภายในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยช่วยกันคิดค้นคว้า และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สำหรับองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ของการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ คือ

1. การสำนึกว่าความสำเร็จของแต่ละคนขึ้นอยู่กับความสำเร็จของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม
2. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
3. สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย

4. สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องสามารถแสดงทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้ยกตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจที่ครูสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 สำหรับในประเทศไทยนั้นวิธีการเรียนแบบนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพราะสามารถนำไปใช้ได้กับการเรียนทุกวิชา และทุกระดับชั้น การปฏิบัติไม่ยุ่งยาก อีกทั้งให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน

18 มานพ ตันติวงศ์ชัย. (2543,กันยายน). “การสอนคิดสู่การเรียนรู้,” *วารสารวิชาการ*. 3 (9) : 4-10.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนคิดสู่การเรียนรู้ โดยการนำเนื้อหาสาระของหนังสือสวนผักกัญไทยมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิด อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถาวร การสอนให้นักเรียนเป็นคนคิดเป็นนั้นจำเป็นต้องสอนการคิดให้สัมพันธ์กับภาษาโดยบูรณาการทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิดให้เป็นหนึ่งเดียว การฝึกให้นักเรียนคิดคิดเป็นบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมความคิดที่ดี นักเรียนเริ่มมองเห็นตนเองและสังคมรอบข้างซึ่งเป็นหนทางไปสู่การพัฒนาจิตใจให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดนั้น การที่ได้จะประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของวัย ความสามารถ และวุฒิภาวะ ซึ่งครูจะต้องใช้ความพยายามในการแสวงหาวิธีการสอนหรือกิจกรรมที่เหมาะสม ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษาดีขึ้น มีความสุขในการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือสิ่งที่ตนเองสนใจหรือสิ่งที่ตัวเองคุ้นเคย นอกจากนั้นยังส่งผลให้นักเรียนเป็นคนรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผลและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

19 พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์. (2543,ตุลาคม). “สอนให้คิด,” *วารสารวิชาการ*. 3 (10) : 13-18.

บทความนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกลไกการทำงานและภาระหน้าที่ของสมอง ซึ่งมี 3 ระดับ คือ รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้า เก็บสะสมข้อมูลที่ได้รับ (จำ) และประมวลผลข้อมูลหรือกระบวนการคิด ทั้ง 3 ภารกิจนี้มีความสัมพันธ์กันแต่ภารกิจที่สำคัญสุดของสมองก็คือ ความสามารถทางด้านการคิด ดังนั้น นักการศึกษาในปัจจุบันต่างมุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดของเยาวชนมากกว่าการรับและการจดจำเนื้อหาความรู้หรือข้อมูลข่าวสารความคิดมีหลายรูปแบบ หลากหลายลักษณะ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิชาจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการคิดที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชานั้นๆ ในการสอนเพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดนั้น ครูจะต้องมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในระบบการคิดทั้งหมดก่อนจึงจะสามารถหากิจกรรม ฝึกกระบวนการคิดให้กับนักเรียนอย่างได้ผล กระบวนการคิดมีหลายระดับ ผู้เขียนได้เสนอขั้นตอนและลักษณะของกระบวนการคิดแบบง่ายๆ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 คิดกำหนดปัญหาให้ชัดเจน หรือ การคิดถูกทาง ขั้นตอนที่ 2 คิดหาคำตอบที่หลากหลาย ขั้นตอนที่ 3 คิดพิจารณาไตร่ตรองวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนรอบคอบและสมเหตุสมผล หรือเรียกว่าการคิดแบบวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) และขั้นตอนที่ 4 คิดตัดสินใจเพื่หาคำตอบหรือแนวทางแก้ปัญหา

- 20 สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2543,พฤษภาคม). “ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรจึงจะได้ผล,” วารสารวิชาการ. 3 (5) : 8-16.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในแง่มุมต่างๆ ที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย โดยเริ่มปฏิรูปจากสถานศึกษาเข้าสู่ห้องเรียนและผู้เรียน ซึ่งจะต้องปฏิรูปในภาพรวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ สำหรับการดำเนินการปฏิรูปการศึกษานั้น ต้องยึดหลักการที่ว่าผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนนั้น คือให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ และปัญญา มีทักษะการจัดการ มีความสามารถในการบริหารจัดการชีวิต และผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ คือครู ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาทในการเรียนการสอน ครูจะต้องมีความรู้ ความสามารถและทักษะในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ หลักสูตรเนื้อหาวิชา จิตวิทยา การจัดทำแผนการสอน การวัดผลประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน การสร้างสื่อการเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เสนอแผนที่ความคิด (Mind Mapping) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบกระบวนการแผนการสอน รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- 21 สุทธิพร คล้ายเมืองปัก. (2543,กุมภาพันธ์). “บทบาทของครูกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป,” วารสารวิชาการ. 3 (2) : 26-29.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตทางการศึกษามีความรู้แค่ในตำรา ไม่สามารถที่จะคิดเอง ทำเอง และตัดสินใจแก้ปัญหาเองได้ จึงทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ขึ้น โดยครูผู้สอนจำเป็นจะต้องปรับบทบาท และวิธีการสอนของตน ดังนี้ คือ เป็นผู้อำนวยความสะดวกทางการศึกษา ด้วยการใช้สื่อ หรือเครื่องมือเพื่อเสริมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนแต่ละคน ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน และได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เป็นผู้ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นอกจากนี้ครูผู้สอนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาเพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองเพื่อให้ทันยุค ทันสมัยกับกระแสของความเปลี่ยนแปลงของโลก

22 สุพล วังสินธ์. (2543, เมษายน). “การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ,” วารสารวิชาการ. 3 (4) : 9-13.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ เทคนิควิธีเรียน บทบาทของครู และขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการเรียนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมๆ กับช่วยเหลือทุกๆ คนในกลุ่มและให้ความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา และสังคม เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ เช่น การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนา คู่ตรวจสอบ คู่คิด ปริศนาความคิด กลุ่มร่วมมือ เป็นต้น ครูผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญคือ อำนวยความสะดวกในการเรียน สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน ให้คำปรึกษา ติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ตลอดจนการยกย่องชมเชยและให้รางวัล สำหรับขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ มีดังนี้ คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นทำกิจกรรม ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ และขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

23 สุมาลิน วงศ์มณี. (2543, ธันวาคม). “ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ : มุมมองจากเด็กที่ครูไม่ควรมองข้าม,” วารสารวิชาการ. 3 (12) : 28 – 31.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียน ที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จากการเข้าร่วมเสวนาสามัญ 43 ที่โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีหลายแง่มุม เช่น นักเรียนไม่รู้เลยว่าการศึกษาเป็นอย่างไร บทบาทของครูที่มีต่อนักเรียนและผู้ปกครองควรเป็นอย่างไร นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้แสดงความคิดเห็นว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้นั้น ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทในการเรียนการสอนจากเดิมที่เป็นผู้สอนหรือผู้บอกความรู้มาเป็นผู้จัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ต้องมีกลยุทธ์หรือเทคนิคการสอนแนวใหม่ สอนโดยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องเข้าใจเด็ก มีความรัก ความเมตตา และจะต้องพยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด มีความศรัทธาจริงใจต่ออาชีพ ด้วยจิตสำนึกของความเป็นครูร่วมอุดมการณ์ พร้อมใจที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.

24 ชนาธิป พรกุล. (2544 , ตุลาคม). “คลีพระราชบัญญัติ ฯ...จัดการเรียนการสอนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง,” วารสารวิชาการ. 2 (4) : 2 – 7.

บทความนี้ ผู้เขียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริงนั้น เป็นสิ่งจำเป็นของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 โดยจะต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติให้ทำได้และประยุกต์ความรู้ไปใช้ป้องกันและแก้ปัญหา การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้นั้นผู้เรียนต้องสร้างความรู้ที่มีความหมายแก่ตนเองได้ โดยใช้ทฤษฎีการ สรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการสอนที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ และหาทางไปสู่เป้าหมายโดยใช้กระบวนการถ่ายโอนความรู้ด้วย ทักษะการตีความและการสร้างความรู้ใหม่จากการทำกิจกรรมทางกายและสมอง สำหรับขั้นตอนการจัด การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตั้งข้อมูลหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่
3. ขั้นนำข้อมูลเดิมมาสัมพันธ์กับข้อมูลใหม่
4. ขั้นสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

25 ชุมพล ศรีทองกุล. (2544 , มกราคม). “ครูกับการจัดกระบวนการการเรียนรู้,” วารสารวิชาการ. 4 (1) : 2 – 6.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ครูอาชีพ ครูอาชีพกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยของการพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญและข้อควรคำนึงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุดที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพโดยมีครูเป็นกลไกสำคัญที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการและการประยุกต์ความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ครูจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งต้องสำรวจความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้และบทบาทของครู ประการสำคัญ คือ การเตรียมความพร้อมของสื่อการเรียนการสอน ความพร้อมของห้องสมุดและแหล่งความรู้ ทักษะเกี่ยวกับ การวัดผลประเมินผล และที่สำคัญที่สุด คือ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

26 เชาวลิต ตนายนนท์ชัย. (2544 , พฤศจิกายน). “ปฏิรูปสื่อทำไม..อย่างไร...เพื่อใคร...” การศึกษาไทย.

2 (16) : 66 - 67.

บทความนี้ กล่าวถึง สาระและจุดมุ่งหมายหลักของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน การปฏิรูปสื่อก็เป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง เพราะสื่อต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยในสังคมโดยเฉพาะเยาวชนจะใช้เวลาอยู่กับสื่อต่าง ๆ ก่อนข้างมาก ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียถ้าหากไม่รู้จักเลือกใช้ ดังนั้นหลายฝ่ายจึงเกิดแนวคิดในการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ การปฏิรูปสื่อเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การปฏิรูปการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องอาศัยบรรยากาศที่เรียกว่า “สังคมแห่งการเรียนรู้” โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและที่น่านจะมีบทบาทมากที่สุด คือ สถาบันที่ทำหน้าที่ด้านสื่อ จะต้องดำเนินการอย่างครบวงจรทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผู้ผลิต ผู้รับ หรือ ผู้ใช้ ตลอดจนการพัฒนาการบริหารและจัดการ ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ต้องมีการกระจายอย่างครอบคลุมและเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกัน ในส่วนของผู้ผลิต ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างสรรค์รูปแบบ เนื้อหาของสื่อที่มีคุณภาพต่อการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สำหรับผู้รับและผู้ใช้ควรปลูกฝังนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีทักษะพื้นฐานต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ รวมทั้งตระหนักในสิทธิของผู้บริโภคสื่อและข่าวสาร และสุดท้าย คือ การพัฒนาการบริหารจัดการ ต้องเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันการผลิต พัฒนา และการให้บริการอย่างกว้างขวางเป็นธรรม รวมทั้งสนับสนุนองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต พัฒนาและเผยแพร่

27 ชีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์. (2544 , มิถุนายน). “จัดการสื่อเพื่อการปฏิรูป,” วารสารวิชาการ. 4 (6) : 9 –11.

บทความนี้ กล่าวถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้หลายประการ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสื่อก็คือ ให้ส่งเสริมสนับสนุนผู้สอนในการจัดสื่อการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสภาพที่จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ในส่วนของกระบวนการเรียนรู้นั้น พ.ร.บ. ฉบับนี้ กำหนดให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น และใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้นี้ดังกล่าวกว่าจะบรรลุผลได้นั้น จะต้องเป็นหน้าที่ของโรงเรียนของครูในการจัดหา

สื่ออย่างหลากหลายไว้ให้แก่ผู้เรียน โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา ผู้เรียนและกาลเวลา รวมทั้งเทคนิควิธีการในการใช้ สำหรับการบริหารและการจัดการสื่อ นั้น ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนนับตั้งแต่ผู้บริหาร ครูโสตทัศนศึกษา และครูอาจารย์ทุกคน จะต้องร่วมกันวางแผน และพัฒนาให้มีการจัดหาผลิต และใช้สื่ออย่างเป็นระบบกระจายสื่อไปทุกพื้นที่ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

28 มัณฑรา ธรรมบุศย์. (2544 , ตุลาคม). “รูปแบบการเรียนรู้,” วารสารวิชาการ. 4 (10) : 6 – 14.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งนักจิตวิทยา พบว่า มนุษย์มีการรับรู้ทางสายตา ทางโสตประสาท ทางร่างกายและความรู้สึก สามารถนำมาจัดรูปแบบการเรียนรู้ได้ 3 ประเภท โดยผู้เรียนแต่ละประเภทจะมีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มแรกเป็นผู้ที่เรียนรู้ทางสายตา (Visual Learner) กลุ่มที่สองเป็นผู้ที่เรียนรู้ทางโสตประสาท (Auditory Learner) และกลุ่มสุดท้ายเป็นผู้ที่เรียนรู้ทางร่างกาย และความรับรู้ (Kinesthetic Learner) ผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มนี้จะมีลักษณะของการเรียนรู้แตกต่างกัน ครูผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ครูผู้สอนสามารถสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนขณะที่อยู่ในชั้นเรียน โดยอาจใช้แนวทางของ Grasha กับ Riechman ซึ่งแบ่งรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนตามลักษณะบุคลิกภาพ ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ แบบแข่งขัน แบบร่วมมือ แบบหลบหนี แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพาผู้อื่น และแบบพึ่งตนเอง ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้แต่ละแบบจะมีลักษณะแตกต่างกัน ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ตรงกับบุคลิกภาพของผู้เรียน อย่างไรก็ตามไม่มีผู้เรียนคนใดใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งตลอดเวลา ดังนั้นครูผู้สอนควรเลือกใช้ให้หลากหลายและเหมาะสม

29 วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2544 , มิถุนายน). “การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542,” วารสารวิชาการ. 4 (6) : 2 – 8.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการตามหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาดังแต่มาตรา 22 ถึง 30 กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุดโดยให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เน้นความรู้ คุณธรรม บุธนาการตามความเหมาะสม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ฝึกทักษะ

กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทุกสถานที่ ส่งเสริมและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย สถานศึกษาต้องร่วมกับบุคคล องค์กร สถาบันต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น และจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

30 วิเศษ ชินวงศ์. (2544 , ตุลาคม). “การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ,” วารสารวิชาการ.

4 (10) : 27 – 33.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ คือ ความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ความหมาย รูปแบบ การสร้างบทเรียนและการประเมินผลของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การบูรณาการ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยมีการเชื่อมโยง และผสมผสานกระบวนการสอน การสร้างคุณธรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนให้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยขจัดความซ้ำซ้อน ของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรและตอบสนองความสามารถในหลายด้านของผู้เรียน สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการมี 2 ประเภท คือ การบูรณาการภายในวิชา และการบูรณาการระหว่างวิชา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา มี 4 รูปแบบ คือ การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก การสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน การสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการและการสอนบูรณาการแบบข้ามวิชา ส่วนการประเมินผลในการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้น ต้องใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ต่อเนื่องตลอดเวลาตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการสอนและการประเมินผล

- 31 สุชานาถ ยอดอินทร์พรหม. (2544 , ธันวาคม). “การประเมินผลตามสภาพจริง,” วารสารวิชาการ.
4 (12) : 57 – 64.

บทความนี้ ผู้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง โดยกล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องประเมินผลตามสภาพจริงนั้น เพราะตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 26 บัญญัติไว้ว่าให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ส่วนลักษณะของการประเมินผลตามสภาพจริงนั้นมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นภาพสะท้อนของพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์จริง ใช้เทคนิคการประเมินที่หลากหลาย เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยให้ครูมีข้อมูลที่ต้องการสำหรับใช้พัฒนานักเรียน และเป็นการประเมินที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออก ใช้ความคิดในระดับสูง สิ่งที่เรียนต้องมีความหมาย นำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง มีเกณฑ์การประเมินที่โปร่งใส ครูเปลี่ยนบทบาทโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมิน เช่น แฟ้มสะสมผลงาน โครงการ โครงงาน นิทรรศการ RUBRICs แบบสังเกตต่าง ๆ เป็นต้น

บทที่ 6

บรรณนิทัศน์งานวิจัย

บรรณนิทัศน์งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา จำนวน 33 เรื่อง จากสถาบันต่างๆ ดังนี้

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. มหาวิทยาลัยทักษิณ
6. มหาวิทยาลัยบูรพา
7. มหาวิทยาลัยมหิดล
8. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
11. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การจัดเรียงบรรณนิทัศน์งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาทั้ง 33 เรื่อง จัดเรียงลำดับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 – 2544 ดังนี้

1. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2539 ลำดับที่ 01 – 02
2. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2540 ลำดับที่ 03 – 04
3. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2541 ลำดับที่ 05 – 10
4. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2542 ลำดับที่ 11 – 18
5. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2543 ลำดับที่ 19 – 29
6. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2544 ลำดับที่ 30 – 33

01 สุรศักดิ์ วงษานุกิษฐ์. (2539). ปัญหาการใช้สื่อการศึกษาของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา.

ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบปัญหาเกี่ยวกับการเลือก การผลิต การใช้สื่อการศึกษา ของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ทั่วประเทศ จำนวน 108 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการเลือกสื่อการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ จำนวนของสื่อการศึกษาไม่เพียงพอ ไม่มีความรู้เพียงพอในการเลือกสื่อการศึกษาได้ตรงจุดมุ่งหมาย และปัญหาการเลือกสื่อการศึกษา ที่มีคุณภาพตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา
2. ปัญหาการผลิตสื่อการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณสำหรับการผลิตสื่อการศึกษา เวลาและสถานที่ที่จะใช้ผลิตสื่อการศึกษา และการให้การช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด
3. ปัญหาการใช้สื่อการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ประสิทธิภาพของผู้รับการถ่ายทอดความรู้ที่มีต่อการใช้สื่อการศึกษา สภาพความคงทนของสื่อการศึกษาที่นำมาใช้ ใช้สื่อการศึกษาได้ไม่เหมาะสมกับระดับสติปัญญา ประสบการณ์เดิมและความสนใจของผู้รับการถ่ายทอด

02 อติสร ดวงศรี. (2539). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพลังงานกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พลังงานกับชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้และการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 66 คน ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้และกลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มละ 33 คน

ใช้เวลาในการสอนกลุ่มละ 22 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพลังงานกับชีวิต แผนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้และแผนการสอนตามคู่มือครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนเองทั้งสองกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นครบทุกแผนได้ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพลังงานกับชีวิต กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แล้วเก็บรวบรวมผลการทดสอบเพื่อนำไปหาค่าเฉลี่ยและทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ มีคะแนนหลังการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพลังงานกับชีวิต สูงกว่าคะแนนก่อนการสอน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ มีคะแนนหลังการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพลังงานกับชีวิต สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

03 ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2540). การพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ค. (การทดสอบและการวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้แฟ้มสะสมงาน ประเมินผลการเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ศึกษาผลการใช้และคุณภาพการประเมินในด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนเกษตรวิทยวิทยา จังหวัดราชบุรี จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบความต้องการของนักเรียน 2) แบบสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอน 3) แบบตรวจสอบกระบวนการฝึกทักษะ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ปกครองต่อการใช้แฟ้มสะสมงาน 5) แบบประเมินความก้าวหน้าจากการตรวจสอบผลงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเที่ยงตรง ค่าความเชื่อมั่น และค่าที (t - test)

ผลการวิจัยพบว่า การนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลวิชาภาษาอังกฤษ มีแนวทางในการดำเนินงานตามแบบจำลอง การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ซึ่งช่วยทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ และสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียนมาก และการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานมีคุณภาพตามเกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

- 04 พิชญ์ เคชโค. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบบูรณาการที่ใช้เทคนิคการพัฒนา
แบบยั่งยืน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติ ต่อสิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบบูรณาการที่ใช้เทคนิคการพัฒนาแบบ
ยั่งยืนกับนักเรียนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เป็น
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนยางชุมวิทยา อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2540 จำนวน 68 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน และกลุ่มควบคุม 34 คน ในการดำเนิน
การทดลองครั้งนี้ใช้แผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย คือ แผนการสอนแบบบูรณาการที่ใช้เทคนิคการพัฒนาแบบยั่งยืน แผนการสอนตามคู่มือ
การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
และแบบสอบถามเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ใช้ t - test

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัย
สำคัญทางสถิติ และกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม มีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
โดยกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มควบคุม

- 05 ทวีพล สวัสดิยากร. (2541). การสำรวจปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอน ระดับปริญญาตรี
ของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการเรียนการสอน ระดับปริญญา
ตรีของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ในการ
ศึกษาครั้งนี้ เป็นอาจารย์ในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน
10 แห่ง รวม 303 คน โดยส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน และมีผู้ตอบแบบสอบถาม
กลับมา 128 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ วิเคราะห์หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสมมุติฐาน โดยใช้ค่าสถิติที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
(One-Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัยพบว่า

สื่อการสอนที่อาจารย์ผู้สอนนิยมใช้มากที่สุดคือ สไลด์ วิดีทัศน์ ส่วนอุปกรณ์การสอนที่สถาบันจัดหาให้มากที่สุดคือ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องเล่นวีดิทัศน์และเครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนวัสดุการสอน (soft-ware) ที่ใช้กับอุปกรณ์ต่าง ๆ อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้จัดหามาเอง และวัสดุการสอนที่ผู้สอนจัดหามาเองมากที่สุดคือ ภาพสไลด์

ในด้านความต้องการใช้สื่อการสอนพบว่าอาจารย์มีความต้องการใช้สื่อการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากพิจารณาตามประเภทของความต้องการสื่อการสอนของอาจารย์มีความแตกต่างกันตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มหาวิทยาลัยที่สังกัด มีความแตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยที่สาขาวิชาที่สอนมีผลทางสถิติไม่แตกต่างกัน

ในด้านปัญหาการใช้สื่อการสอนพบว่า อาจารย์มีปัญหาด้านการเลือกสื่ออยู่ในระดับน้อย ในขณะที่มีปัญหาด้านการผลิตและจัดเตรียมสื่ออยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับปัญหาการใช้สื่อการสอน เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มหาวิทยาลัยที่สังกัดและสาขาวิชาที่ทำการสอนพบว่า ปัญหาด้านการเลือกสื่อการสอนของอาจารย์โดยรวมแล้วมีความแตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- 06 ประวีณา นิลนวล. (2541). ผลของการใช้รูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เอง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจ ต่อเนื่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 58 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 29 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เอง มีความคงทนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองมีแรงจูงใจต่อเนื้อหากการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

07 มาณิตย์ คดีพิศาล. (2541). ผลการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร อำเภอเมือง จังหวัดระนอง และโรงเรียนสตรีระนอง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง รวมทั้งหมด 77 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มทดลองมีนักเรียน 36 คน กลุ่มควบคุมมีนักเรียน 41 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยการเรียนตามคู่มือครูของ สสวท. ระยะเวลาที่ใช้ในการสอนกลุ่มละ 18 คาบ คาบละ 50 นาที

แบบแผนการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบ Randomized Control Group Pretest Posttest Design โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีด้านเนื้อหา และด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำผลการสอบที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ t - test dependent และ t - test independent

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีโดยรวม ของนักเรียนหลังได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ สูงวก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีโดยรวม ของนักเรียนหลังได้รับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. สูงวก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีด้านเนื้อหา ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการ

สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือของ สสวท.

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีด้าน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท.

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี โดยรวม ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท.

08 ยุวดี ชมชื่น. (2541). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน*

มัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (คหกรรมศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและ 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา และ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดสระแก้ว สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบบหลายขั้นตอนได้กลุ่มตัวอย่าง 550 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Z-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชายและเป็นบิดา มีอายุระหว่าง 31-50 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ 5,000 บาท หรือ ต่ำกว่าต่อเดือน มีบุตรหลานอยู่ในความอุปการะ 1-4 คน มีจุดมุ่งหมายในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนเพื่อให้มีความรู้ สาเหตุที่ส่งบุตรหลานศึกษาในโรงเรียนนั้น ๆ เพราะอยู่ใกล้ไม่ต้องเดินทางไกล ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

2. ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนพบว่า เห็นด้วยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน และเห็นด้วยมากที่สุดกับความพร้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ส่วนความพร้อมด้าน

บุคลากร ผู้ปกครองสังกัดกรมสามัญศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด แต่ผู้ปกครองสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเห็นด้วย

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความพร้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

09 สายฝน ศิริพันธ์. (2541). ผลของการเรียนแบบร่วมมือและขนาดของกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือและขนาดกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตลอดจนศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง วิธีการเรียนแบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ การเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 เทคนิคคือ เทคนิคเล่นเกมและเทคนิคตรวจสอบ และการเรียนแบบปกติ ขนาดของกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดกลุ่ม 4 คน และขนาดกลุ่ม 6 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสงขลา โดยสุ่มจากประชากร 1 โรงเรียน และสุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง 144 คน นักเรียนได้รับการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 6 กลุ่ม กลุ่มละ 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิคเล่นเกม เรื่องสัตว์ จำนวน 5 แผนการสอน แผนการสอนการเรียนแบบเทคนิคตรวจสอบ เรื่องสัตว์ จำนวน 5 แผนการสอน แผนการสอนการเรียนแบบปกติ เรื่องสัตว์ จำนวน 5 แผนการสอน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 20 ข้อ ดำเนินการทดลองโดยแต่ละกลุ่มจะได้รับการทดลอง 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน แล้วทำการทดสอบหลังการทดลองในวันที่ 6 ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่องสัตว์ เป็นเวลา 30 นาที แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเล่นเกม และเทคนิคตรวจสอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเล่นเกม และเทคนิคตรวจสอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้ขนาดกลุ่ม 4 คน และขนาดกลุ่ม 6 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน

3. ไม่มีกิริยาร่วมระหว่างวิธีการเรียนและขนาดกลุ่ม

10 สุมาลี บัวเล็ก. (2541). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือและการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ กระบวนการเรียนแบบร่วมมือและการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนเทพศิรินทร์นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 ห้องเรียนที่ได้จากการสุ่มจากห้องเรียนที่มีผลการเรียนใกล้เคียงกัน แล้วสุ่มห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละห้องเรียนมีนักเรียน 40 คน กลุ่มทดลองสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองคือ เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านใช้เวลาในการทดลอง 20 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ กับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครู

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ กับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครู

3. การสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ นอกจากจะส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแล้วยังช่วยส่งเสริม

พัฒนาการด้านอื่น ๆ ของนักเรียนอีกด้วย ซึ่งจากการทดลองพบว่านักเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็น
อย่างดี มีความตั้งใจในการทำงาน บรรยากาศในการเรียนการสอนก็ไม่เคร่งเครียด

- 11 กอบแก้ว วิมานจันทร์. (2542). *การประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเขียนภาษาอังกฤษของของนักเรียน
โดยใช้แฟ้มสะสมงาน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียน
โดยใช้แฟ้มสะสมงาน โดยศึกษาถึงความเที่ยงตรงตามสภาพปัจจุบัน ความเชื่อมั่นของผู้ประเมินและเจตคติ
ของนักเรียนต่อการประเมินงานเขียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย จังหวัดสมุทรสาคร ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษอ่าน – เขียน
ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 29 คน

ผู้วิจัยใช้การพัฒนาแฟ้มสะสมงานเพื่อการประเมินผลการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยนักเรียน
มีโอกาสดูพิจารณาจุดประสงค์การทำงาน และสร้างสรรค์งานเขียนได้อย่างอิสระ รู้จักประเมินตนเองและ
ได้แสดงผลงานกับบุคคลอื่น

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยใช้แฟ้มสะสมงาน
ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี
2. ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพปัจจุบันของการจัดอันดับที่ ของอาจารย์ที่ปรึกษากับการจัด
อันดับที่โดยการประเมินผลโดยแฟ้มสะสมงาน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
และคุณภาพค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน 2 คน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินผลงานเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

12 เซาว์รัตน์ รัตน์ประโลม. (2542). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปัจจัยดังกล่าวแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาโรงเรียน ด้านพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2539-2541 จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 348 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.85 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC- สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกด้าน ปัจจัยที่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สี่อันดับแรกของแต่ละด้าน มีด้านพัฒนาโรงเรียนคือปัจจัยทางด้านการนำสื่อเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ความเพียงพอของอุปกรณ์ ห้องเรียน และความพร้อมของห้องสมุด ด้านพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ การดำเนินการตามโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสวยัคติในสถานศึกษาหรือโครงการโรงเรียนสีขาว การสนับสนุนให้ครูอาจารย์เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำมาพิจารณาการปฏิบัติงานและความเพียงพอของครู อาจารย์ และลูกจ้างในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนคือการสนับสนุนให้นำคอมพิวเตอร์มาช่วยวัดผลการเรียน การสนับสนุนให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทันสมัยมาจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการของโรงเรียนคือความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนที่จะทำให้โรงเรียนเป็นเลิศตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ งบประมาณที่กรมสามัญศึกษาจัดให้ตามโครงการปฏิรูปการศึกษารวมไปถึงการจัดการ และบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน และการบริหารโรงเรียนให้มีระบบการบริหารงานที่มีคุณภาพ

- 13 พงษ์นิษฐ์ บุญยืน. (2542). การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนภายหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม “โครงการฝึกอบรมครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร” แล้ว 1 ปีการศึกษา ในด้านการวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพที่แท้จริง และสำรวจปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากครูที่ผ่านการฝึกอบรมในโครงการดังกล่าวจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูทุกคนทำแผนการสอนตามความต้องการของหลักสูตร ครูส่วนน้อย วางแผนการสอนโดยใช้ข้อมูลจากการประเมินก่อนเรียนอย่างไม่เป็นทางการ เช่น สังเกตพฤติกรรมนักเรียน สนทนากับครูผู้สอนท่านอื่น และสนทนากับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นเตรียมการก่อนการสอน ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมสถานที่เรียน เตรียมสื่ออุปกรณ์การสอนและเตรียมเนื้อหาในการสอนโดยศึกษาจากแบบเรียน ในขั้นการปฏิบัติการสอน ครูทุกคนให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มและมีอิสระในการทำงาน แต่ครูยังเป็นผู้กำหนดวิธีในการแสวงหาความรู้ให้นักเรียนทั้งหมด และไม่มีการเก็บผลงานไว้ในแฟ้มผลงานเพื่อการประเมินผลการเรียน
3. ครูทุกคนวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนโดยการสอบด้วยแบบสอบ
3. ปัญหาจากการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ห้องเรียนมีขนาดเล็กเกินไป และสื่ออุปกรณ์มีคุณภาพต่ำ ครูมีงานในหน้าที่อื่นมากทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีความสามารถและความพร้อมในการเรียนแตกต่างกัน

14 เขาวภา รัตนธรรม. (2542). พฤติกรรมการประเมินผลการเรียนของครูผู้สอน วิชาคณิตศาสตร์ระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการประเมินผลการเรียนของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์
ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ใน 3 ลักษณะ คือ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน
และการประเมินผลหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 115 คน
จาก 227 โรงเรียน เพื่อทำการสำรวจด้วยแบบสอบถาม และอีก 7 คน ได้จากการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง
เพื่อเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

ผลการวิจัยพบว่า

ครูเกือบทั้งหมดไม่ทำการประเมินผลก่อนเรียน ประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลหลังเรียน
โดยใช้วิธีการและเครื่องมือหลายชนิดเก็บรวบรวมข้อมูล ในการประเมินผลก่อนเรียนและการประเมินผล
ระหว่างเรียน ครูส่วนใหญ่ทำการประเมินผลด้วยการซักถาม การตรวจสอบความเข้าใจและทักษะจาก
แบบฝึกหัด และการสังเกตพฤติกรรม ส่วนในการประเมินผลหลังเรียน ครูทำการประเมินผลด้วยการ
ทดสอบเป็นหลัก ครูนำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน โดยทำการสอนเป็นรายบุคคล
จัดนักเรียนเก่งคอยช่วยเหลือ และอธิบายซ้ำทั้งชั้นเรียน เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของ
การปฏิบัติ พบว่า ครูมีพฤติกรรมการประเมินผลการเรียนไม่เป็นไปตามหลักการประเมินผล ดังนี้

1. ครูขาดการวางแผนการประเมิน ขาดทักษะในการสร้างและใช้เครื่องมือ
2. ครูทำการประเมินไม่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร โดยเฉพาะพฤติกรรมการ
เรียนรู้ด้านจิตพิสัย
3. ครูใช้ผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนแต่ปฏิบัติน้อยครั้ง และไม่ได้นำผล
การประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาการสอนของตนเอง สำหรับปัญหาการประเมิน พบว่า มีสาเหตุจากตัวครู
คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการประเมินผล ขาดทักษะการสอนที่ตอบสนองตามความแตกต่างของ
นักเรียน และไม่สามารถจัดการกับภาระหน้าที่ในด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุจากการบริหาร
คือ มีการนิเทศติดตามผลไม่ต่อเนื่อง และมีงบประมาณจำกัด

- 15 วัฒนา มณีวงศ์. (2542). ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถทางการเรียนเรขาคณิต และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถทางการเรียนเรขาคณิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 43 คน โดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอน แบบทดสอบย่อย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ที่มีความตรงเชิงเหตุผลอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และแบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีค่าความเที่ยง 0.78 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ match paired t – test

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถทางการเรียนเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่า 50 % ของเกณฑ์การเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คิดเป็นร้อยละ 60.5 และต่ำกว่า 50 % ของเกณฑ์การเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คิดเป็นร้อยละ 39.5 และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- 16 สุขนิษฐ์ กิจกัญญาสน์. (2542). ความต้องการในการพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากครูโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 430 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับระดับที่เป็นปัจจุบัน ระดับที่ควรจะเป็นในการพัฒนาการสอน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาการสอนของครูเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนั้นสิ่งที่ครูมีความต้องการสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตรพบว่า ครูต้องการมีความรู้ในการจัดเตรียมแหล่งวิทยาการในห้องเรียน ด้านสนับสนุนการเรียนการสอน ครูต้องการได้ไปศึกษาดูงาน สังเกตการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องการมีความรู้ ทักษะในการนำนวัตกรรมไปใช้ในการสอน ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ครูต้องการมีความรู้ในการจัดทำห้องศูนย์วิทยาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ต้องการนิเทศเกี่ยวกับการจัดห้องเรียนที่สวย สะอาด และมีบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการวัดผลและประเมินผล ต้องการการประเมินผลที่แท้จริงโดยใช้แฟ้มสะสมงาน นอกจากนี้ผู้ตอบได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ให้มีการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนแต่ละวิชา และการวัดผลและประเมินผล

17 สายสมร ประสรัชย์. (2542). การศึกษาสถานภาพและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย
 แห่งชาติลาว. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
 ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพสื่อการสอน การใช้สื่อการสอนและความคิดเห็นของอาจารย์ ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ อาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ปีการศึกษา 2541 จำนวน 241 คน จากประชากร จำนวน 645 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย แบบตรวจสอบรายการ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานภาพสื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ หรือ เครื่องมือที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว มีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการอยู่ในระดับมาก สื่อที่มีอยู่ขาดคุณภาพ ล้าสมัย ชำรุด และใช้งานไม่ได้ นาน มหาวิทยาลัยไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อสื่อใหม่ ขาดวัสดุที่ใช้ในการผลิตและขาดเจ้าหน้าที่แนะนำในการใช้สื่อ อาจารย์ขาดความรู้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ครูไม่เห็นความสำคัญและละเลยในการผลิตสื่อการเรียนการสอนในระดับปานกลางด้านการบริการพบว่าไม่มีการสำรวจความต้องการสื่อการสอนของครูไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ไม่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการและให้คำแนะนำในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อการสอนมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวมีนักศึกษา ในห้องเรียนมากไม่เหมาะสมในการใช้สื่อ ขาดเอกสารคู่มือและอุปกรณ์ที่จะใช้ร่วมกับสื่อบางชนิด ในระดับมาก อาจารย์ขาดการตรวจสอบสภาพและศึกษาเทคนิควิธีการใช้สื่อก่อนทำการสอนในระดับปานกลาง

2. การใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ พบว่า การใช้สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการอยู่ในระดับมาก คือ เอกสาร กล้องถ่ายภาพและการทดลอง รองลงมาคือ ตำราเรียน แบบเรียน เครื่องฉายแผ่นใส คอมพิวเตอร์และการสาธิต ตามลำดับ ส่วนการใช้ภาพถ่าย เครื่องฉายภาพยนต์และสถาน

การณ์จำลองอยู่ในระดับน้อย การใช้สื่อการสอนในกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัย แห่งชาติลาว ใช้สื่อการเรียนการสอนในกิจกรรม นำเข้าสู่บทเรียน สรุบบทเรียนอยู่ในระดับมาก ครูใช้สื่อ เสริมบทเรียนและประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

18 อัญชลี ชาทิกิตติสาร. (2542). *การพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย*.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงวิธีการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้แก่ การเป็นคนช่างสังเกต ช่างคิดและ นักปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างคือบุคคลซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบ สัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้น 1 ชุด

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาคุณลักษณะการเป็นคนช่างสังเกต ได้แก่ การจัดประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่ ส่งเสริมให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการด้วยตนเอง การใช้วิธีการบอกแล้วให้ทำด้วยตนเอง
2. การพัฒนาคุณลักษณะการเป็นคนช่างคิด ได้แก่ การจัดประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่ ส่งเสริมให้บุคคลคิดด้วยตนเอง ให้บุคคลคิดเองหรือทำด้วยตนเอง
3. การพัฒนาคุณลักษณะการเป็นนักปฏิบัติ ได้แก่ การให้บุคคลทำด้วยตนเอง จัดประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้บุคคลได้ทำด้วยตนเอง การใช้วิธีการบอก ให้ดูตัวอย่างแล้วให้ทำด้วยตนเอง

การพัฒนาควรคำนึงถึงความแตกต่างกันของบุคคล เช่น ประสบการณ์และความรู้เดิม ลักษณะ ของบุคคล (ความช่างสังเกต ความกระตือรือร้น ความขยัน อดทน เอาจริงเอาจัง ความมีวินัย)

สิ่งที่ได้รับการวิจัยคือ การที่บุคคลลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้เกิดคุณลักษณะของการเป็น คนช่างสังเกต ช่างคิด และการเป็นนักปฏิบัติ ผู้สอนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม และเงื่อนไขให้กับผู้เรียน ลักษณะของคนที่มีความใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีความเพียรพยายามเอาจริงเอาจังและมี ความอดทนจะมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

19 เกรียงไกร ยิ่งสง่า. (2543). ผลการใช้สตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชา ส 053 ประชากรและ สิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้ แฟ้มผลงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติ และทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชา ส 053 ประชากรและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปึกธงชัยประชานิรมิต จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2542 จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนโดยใช้สตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงาน แบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติต่อประชากรและสิ่งแวดล้อม และแบบสังเกตทักษะการแก้ปัญหาของ นักเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง ใช้เวลา 18 คาบ เป็นเวลา 2 เดือน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อประชากรและสิ่งแวดล้อม และทักษะการแก้ปัญหาล้างเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

20 ขนิษฐา กาพกาญจน์. (2543). การศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) ในการประเมินผลการเรียน ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบวิธีการ แนวทางการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียน ของ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาการประถมศึกษา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา และเพื่อ ทราบข้อเสนอแนะในการวางแผน แก้ปัญหา และพัฒนาการประเมินผลการเรียน โดยใช้แฟ้มสะสมงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรัตนภูมิ จำนวน 20 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non – participating observation) และ การสัมภาษณ์เจาะลึก (in – depth interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอใน ลักษณะการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการใช้เพิ่มสะสมงานในการประเมินผลการเรียน มีความแตกต่างกัน โดยครูที่ใช้เพิ่มสะสมงานประเมินผลการเรียน ในระดับ 2 และระดับ 3 มีการวางแผนการใช้เพิ่มสะสมงานประเมินผลการเรียน ส่วนครูในระดับ 1 ไม่ได้มีการวางแผน

2. แนวทางการใช้เพิ่มสะสมงาน ในการประเมินผลการเรียน มีความแตกต่างกันโดย ครูในระดับ 1 มีแนวทางการใช้เพิ่มสะสมงานโดยให้นักเรียนจัดเก็บรวบรวมชิ้นงานที่ยังไม่เป็นระบบชัดเจน ครูในระดับ 2 มีแนวทางการใช้เพิ่มสะสมงานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ส่วนครูในระดับ 3 กำหนดแนวทางให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้เพิ่มสะสมงานประเมินผลการเรียน ตั้งแต่ร่วมวางแผน จนถึงร่วมประเมินและร่วมชื่นชมผลงาน ข้อเสนอแนะในการวางแผน แก้ปัญหา และพัฒนาวิธีการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงานนั้น ควรให้ผู้บริหารสร้างความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้เพิ่มสะสมงานประเมินการเรียนมากขึ้น มีการให้ความรู้ด้านการวิเคราะห์หลักสูตรแก่ครูผู้สอน และครูควรมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน

- 21 จิราภรณ์ เจริญศิลป์. (2543). *สภาพความต้องการและปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชางานบ้านของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนวิชางานบ้านในระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) ระดับการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอน 3) ความต้องการการใช้สื่อการสอน 4) ปัญหาการใช้สื่อการสอน และ 5) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสภาพการใช้สื่อการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชางานบ้านในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 190 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนวิชางานบ้าน ส่วนใหญ่หาความรู้จากหนังสือ ตำรา หรือเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอน ร้อยละ 81.6 เคยผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับสื่อการสอน ร้อยละ 43.6 มีเพียงร้อยละ 8.9 ที่เรียนมาทางเทคโนโลยีการศึกษา ครูส่วนใหญ่เห็นความจำเป็นของการใช้สื่อการสอน

โดยใช้ประกอบการบรรยายมากที่สุด ร้อยละ 69.4 ส่วนช่วงเวลาในการสอน คือ ช่วงนำเข้าสู่เรื่อง เสนอเนื้อเรื่อง และสรุปเรื่อง

2. ระดับการใช้สื่อที่ใช้มากมีดังนี้ 1) ประเภททั่วไป คือ ของจริง ของตัวอย่าง กระดานดำ ภาพตัดจากหนังสือ ภาพโฆษณา สมุดภาพ ภาพการ์ตูน 2) ประเภทกิจกรรม คือ การสาธิต การทดลอง ปฏิบัติ เกม หนังสือแบบเรียน ตำรา แบบพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การตอบ การอภิปราย การบรรยาย และแบบให้เกิดความคิดรวบยอด 3) ประเภทเครื่องฉายใช้น้อยที่สุด 4) ประเภทเครื่องเสียง บางประเภทใช้น้อย บางประเภทใช้ปานกลาง

3. ความต้องการใช้สื่อการสอน มีดังนี้ 1) ประเภททั่วไป ต้องการมาก ได้แก่ ของจริง รูปภาพ ของตัวอย่าง สมุดภาพ ภาพการ์ตูน ภาพโฆษณา กระดานดำ ป้ายนิเทศ บทเรียนสำเร็จรูป ภาพตัดจากหนังสือ หุ่นจำลอง 2) ประเภทเครื่องฉาย ต้องการปานกลาง 3) ประเภทเครื่องเสียง ต้องการมาก คือ ไมโครโฟนและลำโพง 4) ประเภทกิจกรรม ต้องการมาก คือ การทดลอง ปฏิบัติ การสาธิต เกม แบบพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แบบให้เกิดความคิดรวบยอด การอภิปราย การแสดงละคร / บทบาทสมมุติ หนังสือแบบเรียน ตำรา โครงการ ทัศนศึกษานอกสถานที่ หนังสืออ่านประกอบ ถามตอบ หนังสือพิมพ์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และหนังสืออ้างอิง, เอกสาร

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาการใช้สื่ออยู่ในระดับปานกลาง ครูมีเวลาน้อยในการเตรียมสื่อที่มีปัญหามาก ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดสรรเวลาให้ครูเตรียมสื่อให้มากขึ้น

22 ชัชวาล พวงน้อย. (2543). สภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนในศูนย์วิทยาการโครงการส่งเสริมศักยภาพโรงเรียนนาร่อง ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้บริหารครูในศูนย์วิทยาการ และครูปฏิบัติการสอน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร 48 คน ครูในศูนย์วิทยาการ 48 คน และครูปฏิบัติการสอน 216 คน ของโรงเรียนในโครงการส่งเสริมศักยภาพ “โรงเรียนนาร่อง” ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์เพื่อมาทำการวิจัย จำนวน 309 ชุด สถิติใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารให้ความคิดเห็นว่า สื่อการสอนมีความจำเป็นมากที่สุดต่อการเรียนการสอนในศูนย์วิทยาการ สื่อการสอนช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ

2. สภาพการปฏิบัติงานและการใช้สื่อการสอนของครูในศูนย์วิทยาการ และครูปฏิบัติการสอน แสดงว่าใช้สื่อประเภทเครื่องมืออุปกรณ์มากที่สุด ได้แก่ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุ เครื่องฉายภาพ วิดิทัศน์ สื่อการสอนประเภทวัสดุที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ ดินน้ำมัน สีไม้ สีเทียน สีชอล์ค รูปภาพ เทปวิดิทัศน์ สื่อประเภทเทคนิควิธีการที่ใช้มากที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมมีบรรยากาศเร้าใจและมีความสุขในการเรียน และใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิตและแบบทดลองมากที่สุด

3. ปัญหาการใช้สื่อการสอนที่พบมีดังนี้ คือ ขาดผู้จัดทำภาพถ่ายสไลด์วิดิทัศน์ ขาดผู้ช่วยเหลือ ผลิตงานกราฟิก แผนภูมิ และเขียนภาพ ตลอดจนขาดงบประมาณในการจัดซื้อและบำรุงรักษาซ่อมแซมสื่อ การสอน

4. ความต้องการการใช้สื่อการสอน พบว่า ต้องการงบประมาณในการผลิตและจัดหาสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ ให้มีวารสาร สิ่งพิมพ์ให้ความรู้ด้านสื่อการสอน

23 ดาวคลี ศิริวาลย์. (2543). ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการประยุกต์รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากการประยุกต์รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ การวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ จำนวน 98 คน จัดเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนจากการประยุกต์รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ และกลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติตามคู่มือครูใช้เวลาทดลอง 16 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการเรียนการสอนที่ประยุกต์รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสะท้อนตนเองของนักเรียนโดยการเขียนอนุทิน แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน ได้นำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One – way analysis of covariance) มีคะแนนก่อนการเรียนเป็นตัวแปรร่วม และการทดสอบภายหลังด้วยวิธีของ Tukey

ผลการวิจัยและข้อสรุปมีดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะทางสังคม ทักษะกระบวนการคิด มีความรับผิดชอบ มีทักษะกระบวนการกลุ่ม มีการพัฒนาตนเองตามหลักประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 75
2. นักเรียนกลุ่มทดลองมีความคิดเห็นต่อการเรียนสอดคล้องกับผลการเรียนรู้
3. นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ (ว 102) สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

24 ประเทือง อังกูรวัฒนา. (2543). สภาพ ความต้องการและปัญหาการใช้สื่อการสอนของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการใช้สื่อ 2) ความต้องการใช้สื่อ
3) ปัญหาการใช้สื่อของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี
โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ครูโสตทัศนศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 288 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ
ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารเห็นว่าสื่อมีความจำเป็นและช่วยการสอนของครูมากที่สุด
2. ครูโสตทัศนศึกษา และครูผู้สอน ส่วนมากใช้สื่อประเภทตำรา แบบเรียน กระดานดำ การ
บรรยาย การอภิปราย การสาธิต และการทดลอง ครูโสตทัศนศึกษาใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์มากส่วนครูผู้สอน
ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงและเทปบันทึกเสียงในระดับปานกลาง
3. ครูโสตทัศนศึกษาและครูผู้สอน ส่วนมากต้องการใช้สื่อประเภทของจริง ของตัวอย่าง เทป
บันทึกเสียง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ วิทยุโทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดิทัศน์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา
ด้านการบริการส่วนมากต้องการใช้จัดหาสื่อที่มีประสิทธิภาพ และสื่อที่สนับสนุนกิจกรรมนอกเวลาเรียน
4. ครูโสตทัศนศึกษาและครูผู้สอนมีปัญหาในเรื่องจำนวนสื่อไม่เพียงพอ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์
ในการผลิตสื่อ ครูโสตทัศนศึกษาส่วนมากไม่มีเวลาเตรียมหรือจัดหาสื่อ ส่วนครูผู้สอนมีปัญหาเรื่องเวลา
ในการจัดเตรียมสื่อระดับปานกลาง ด้านการบริการส่วนมากมีปัญหาเรื่องขาดสื่อที่จำเป็น ขาดผู้ช่วยใน
การผลิตงานกราฟิก ครูโสตทัศนศึกษาและครูผู้สอนมีปัญหาในระดับปานกลางเกี่ยวกับพื้นที่ความรู้การใช้สื่อ
ของผู้บริหาร โรงเรียนขาดครูโสตทัศนศึกษาที่มีความรู้ด้านสื่อ ครูโสตทัศนศึกษาต้องรับผิดชอบงาน
หลายด้านทำให้บริการไม่ทั่วถึง ในส่วนของงบประมาณ การบำรุงรักษา ซ่อมแซม จัดซื้อ และการผลิตสื่อ
ให้มีคุณภาพเป็นปัญหาระดับมาก

25 ปาริชาต สนวนอักษร. (2543). การศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียน

เป็นศูนย์กลางของข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ของข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ของข้าราชการครู ตามตัวแปร อายุ ประสบการณ์ในการสอน และกลุ่มวิชาที่สอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต ปีการศึกษา 2542 จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการและเติมข้อความในช่องว่าง ตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ (1 – 5) จำนวน 60 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าที และค่าเอฟ ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต มีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า การสอนแบบใช้บทบาทสมมุติ การสอนแบบการใช้ชุดการสอน การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบทดลอง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนองค์ประกอบแบบใช้คอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับน้อย
2. ข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต ที่มีอายุต่างกัน ประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยภาพรวมรายองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน
3. ข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต ที่สอนกลุ่มวิชาต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวมและองค์ประกอบการสอนแบบโครงงาน การสอนแบบทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนองค์ประกอบการสอนแบบใช้ชุดการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 องค์ประกอบการสอนแบบการใช้คอมพิวเตอร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

26 วาสนา กীরติจำเริญ. (2543). สมรรถภาพในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของนิสิตฝึกสอน สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านกำหนดจุดประสงค์ ด้านกำหนดเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ของนิสิตฝึกสอนสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตฝึกสอนสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ฝึกสอนในภาคปลาย ปีการศึกษา 2542 อาจารย์พี่เลี้ยง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่นิสิตฝึกสอนสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดสมรรถภาพในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ฉบับนิสิตฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง และแบบสอบถามฉบับนักเรียน โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตฝึกสอนจำนวน 11 คน อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 11 คน และนักเรียนจำนวน 508 คน ซึ่งจำนวนนักเรียนได้จากการสุ่มอย่างง่าย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตฝึกสอนมีความคิดเห็นว่าคุณเองมีสมรรถภาพในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านกำหนดจุดประสงค์ ด้านกำหนดเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง
2. อาจารย์พี่เลี้ยงและนักเรียนมีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกสอนมีสมรรถภาพในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางด้านกำหนดจุดประสงค์ ด้านกำหนดเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมาก
3. ความคิดเห็นระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงและนักเรียนเกี่ยวกับสมรรถภาพ ในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของนิสิตฝึกสอนไม่แตกต่างกัน และอยู่ในระดับมากทุกด้าน

- 27 ศักดา ทรัพย์ขวัญเมือง. (2543). *การบริหารงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 10 ด้าน คือ คุณภาพการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคู่มือ กำกับ ติดตาม สนับสนุนให้กำลังใจ วิเคราะห์เนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ แผนการเรียนการสอน แหล่งวิทยาการ บรรยากาศทางกายภาพ สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล และการวิเคราะห์ความก้าวหน้า

ประชากรคือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา 5 หมวดวิชาหลัก จำนวน 154 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนวิชา 5 หมวดวิชาหลัก จำนวน 260 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย รวมทั้งสิ้น 414 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามคืนมา 414 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานมีการวางแผน / โครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและบุคลากร ตลอดจนการนิเทศติดตาม กับมีการบริหารสนับสนุนให้ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อการเตรียมแผนการสอน บรรยากาศทางการเรียนรู้ แหล่งความรู้ สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล เพื่อการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่สภาพการบริหารงานน้อยคือ การอบรมให้ความรู้ การสนับสนุน การนิเทศติดตาม การประเมินผลเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข
2. ปัญหาการบริหารงานการจัดการเรียนการสอน พบว่า ระดับปัญหาทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง มีแนวโน้มไปทางมาก และสอดคล้องกับสภาพของการบริหารงานน้อย

- 28 สุรศักดิ์ นิ่มนวล. (2543). *ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมี และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมี และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) พฤติกรรมในการเรียนแบบร่วมมือ ความคิดเห็นของนักเรียนและปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

- 3) เจตคติที่มีต่อวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- 4) ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมีกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และพฤติกรรมในการเรียนแบบร่วมมือ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ โรงเรียน ร่อนพิบูลย์เกียรติสุนธราภิวัฒก์ จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 การวิเคราะห์ค่าสถิติ ใช้การหาค่าเฉลี่ย การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การหาค่าร้อยละ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โพรคักโมเมนต์

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมีผ่านเกณฑ์การประเมินคิดเป็นร้อยละ 92.5
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมในการเรียนแบบร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนมีเจตคติต่อวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดี
5. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาเคมีกับคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมีกับคะแนนพฤติกรรมในการเรียนแบบร่วมมือ และคะแนนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับคะแนนพฤติกรรมในการเรียนแบบร่วมมือไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

29 สุวารี เทพการุณ. (2543). *ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในเรื่องการใช้สื่อการสอนของอาจารย์สายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 271 คน ในคณะต่างๆ จำนวน 13 คณะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม

สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วย Factor Analysis

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มีจำนวน 12 ปัจจัย ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการสอนและรูปแบบการสอน
2. มีความสะดวกในการใช้และผลิตสื่อ
3. ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ
4. อาจารย์มีความรู้ความสามารถในเรื่องสื่อการสอน
5. การนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการสอน
6. การมีงบประมาณและวัสดุสนับสนุน
7. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องอาศัยสื่อประกอบ
8. การใช้ตามสมัยนิยม
12. ความพร้อมของสถานที่และสื่อ
13. มีผู้ช่วยเหลือ
14. การมีความรู้และสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์
15. ประหยัดเวลาและแรงงาน

ผลการเปรียบเทียบการใช้สื่อการสอนของอาจารย์สายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ แตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

30 จรรยา ภูอุดม. (2544). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้. ปรินญานิพนธ์ กศ.ค. (คณิตศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้และศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงเหตุผลและทักษะการรู้คิด ความเข้าใจในโมติ และการนำความรู้ไปใช้ และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้กับนักเรียนที่เรียนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคอนเมืองจตุรจินดา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 81 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบทดสอบ และแบบประเมิน 4 ฉบับ คือ 1) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผล 2) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในโมติและการนำความรู้ไปใช้ 3) แบบประเมินทักษะการรู้คิด และ

4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่ t - test

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ที่พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพอีกรูปแบบหนึ่งสามารถช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงเหตุผลดีกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ มีความเข้าใจมโนคติสูงกว่า และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติมีความคงทนของความเข้าใจมากกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ และมีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ดีกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ และมีพัฒนาการด้านทักษะการรู้คิดเกี่ยวกับการกำกับตนเองดีกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ

31 วรรณาคณาประเสริฐ. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนบ้านคลองขุ่น อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเรียนการสอนแบบร่วมมือจำนวน 12 ครั้ง เป็นเวลา 3 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ แผนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 12 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษจำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบ t - test

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะสาเหตุดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคเพื่อนเรียนและเลือกจับคู่ระหว่างนักเรียนที่เรียนเก่งกับเรียนอ่อนตามความสมัครใจ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน นักเรียนที่เรียนเก่งเต็มใจช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนจะรับฟังคำอธิบายจากนักเรียนที่เรียนเก่งและพยายามร่วมมือในการทำความเข้าใจบทเรียนและกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

2. การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนเรียนฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถเสนอความคิดเห็นของตนเองทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ตลอดจนการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ดังนั้นการเรียนแบบร่วมมือโดยนักเรียนที่เรียนเก่งจับคู่กับนักเรียนที่เรียนอ่อนทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการชักจูงให้นักเรียนที่เรียนอ่อนหันมาสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้น

3. การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนเรียน มีการทดสอบหลังการเรียนสิ้นสุดลงในแต่ละครั้งโดยที่นักเรียนต่างคนต่างสอบไม่มีการช่วยเหลือกัน การทำแบบทดสอบนี้ทำให้นักเรียนตื่นตัวเพื่อต้องการทราบผลความก้าวหน้าของตนเองและของกลุ่มตลอดเวลา

4. การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนเรียนนี้ทำให้นักเรียนเห็นอกเห็นใจและเข้าใจกัน ยินดีช่วยเหลือกันและกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยลดความชิงดีชิงเด่น ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนดีขึ้น

5. นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือจับคู่เพื่อนเรียนนี้มีความมั่นใจเพิ่มขึ้น กล้าคิด กล้าซักถามและกล้าตอบคำถาม กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบสูงขึ้น

32 สุภาวดี ตันติวัฒนากร. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทน

ในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการคูณและการหาร ที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กับวิธีการสอนแบบปกติ.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณและการหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดตามแนวคิด ของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กับวิธีการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนอนุบาลตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยสุ่มนักเรียนด้วยวิธีการจับฉลากนักเรียน 2 ห้องเรียนจากนักเรียนทั้งหมด 93 คน แล้วจับฉลากนักเรียนอีกครั้ง แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 32 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยกระบวนการการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ กลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ โดยผู้ทำการสอนเองทั้งสองกลุ่ม ใช้เนื้อหาสาระสำคัญ จุดประสงค์เดียวกัน และใช้เวลาในการสอนกลุ่มละ 30 นาที คาบละ 20 นาที แบบแผนการทดลองเป็นแบบ non – randomized control group pretest – posttest design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนกลุ่มละ 10 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าที (t – test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนตามแนวคิดของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

33 อรรวรรณ หนูชูเชื้อ. (2544). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือกับวิธีการสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งเหียงพิทยฯ จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งสุ่มจาก 3 ห้องเรียน สุ่มห้องหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองสอนโดยการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดพฤติกรรมประชาธิปไตย ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ t - test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนโดยการเรียนแบบร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ แสดงว่า การนำเอาวิธีการเรียนแบบร่วมมือมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้ผลดีกว่าการสอนโดยวิธีสอนแบบปกติ
2. กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ดำเนินขั้นตอนต่าง ๆ ร่วมกันในกลุ่มย่อยที่เป็นการเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกแต่ละคนนอกจากจะรับผิดชอบงานและการเรียนรู้ของตนเอง ยังต้องช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพราะคะแนนของแต่ละคนจะส่งผลต่อค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการ
3. สภาพการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติและดำเนินการร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน วิธีการเรียนเช่นนี้จะทำให้นักเรียนได้เกิดความรู้หรือความคิดด้วยตนเอง

4. การสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ให้นักเรียนสามารถประเมินผลการทำงานกลุ่ม การสังเกตการทำงานของกลุ่มจากตัวแทนสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งครูได้สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มด้วย ทำให้นักเรียนทราบถึงผลการทำงานกลุ่มว่าประเมินอยู่ในขั้นดีหรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร ซึ่งจะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ครรรณ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กรมวิชาการ (01, 02, 05, 06, 10, 22, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37)
- กรมสามัญศึกษา (23, 38)
- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (13)
- กระทรวงศึกษาธิการ (39)
- กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก (07)
- เกษร มงคล (14)
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (15)
- ชาตรี ตำราญ (03)
- ชูศรี ดันพงศ์ (40)
- วีระชัย ปุณณโชติ (24)
- เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (11)
- ล้วน สายยศ (04)
- วัฒนาพร ระงับทุกข์ (18)
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (08, 17, 25)
- ศันสนีย์ วัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (41)
- ศิริพร รื่นจิตต์ (18)
- สมนึก นนธิจันทร์ (19)
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก (26)
- สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครนายก (27)
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (29)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (12, 28, 42, 43, 44)
- สุภรณ์ สถาพงศ์ (45)
- สุรางค์ สิริวัฒนะ (20, 21)
- อรทัย มุลคำ (30)
- อาภรณ์ ใจเที่ยง (09)

บทความ

- จันทรา ตันติพจนานุรักษ์ (13)
- จำรูญ เรืองขจร (14)
- จิราภรณ์ ศิริทวี (04)
- ชนาธิป พรกุล (24)
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ (03)
- ชุมพล ศรีทองกุล (25)
- เชาวลิต ตนานนท์ชัย (26)
- คำริ บุญชู (15)
- ถวิล มาตรฐาน (08)
- ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์ (27)
- นิพนธ์ รัตนพันธ์ (01)
- ไพท สิทธิสุนทร (16, 17)
- พงษ์เทพ พงษ์ศรีโรจน์ (19)
- มณฑรา ธรรมบุศย์ (28)
- มานพ ตันติวงศ์ชัย (18)
- เขาวรัตน์ ทศเกตุ (09)
- รพีพรรณ เอกสุภาพันธ์ (05, 10)
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (29)
- วิรัตน์ บัวขาว (11)
- วิเศษ ชินวงศ์ (30)
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (12, 20)
- สมสุข สัมมนา (06)
- สำราญ วังนุราช (07)
- สุชานาถ ยอดอินทร์พรหม (31)
- สุทธิพร คล้ายเมืองปัก (21)
- สุพล วังสินธ์ (02, 22)
- สุมาลิน วงศ์มณี (23)

งานวิจัย

- กอบแก้ว วิมานจันทร์ (11)
- เกรียงไกร ยิ่งสง่า (19)
- ขนิษฐา กาพกาญจน์ (20)
- จรรยา ภูอุดม (30)
- จิราภรณ์ เจริญศิลป์ (21)
- ชัชวาล พวงน้อย (22)
- ชัยฤทธิ์ ศิตาเดช (03)
- เชาวนรัตน์ รัตน์ประโลม (12)
- ดาวคลี่ ศิริวาลย์ (23)
- ทวีพล สวัสดิยากร (05)
- ประเทือง อังกรวัฒนา (24)
- ประวีณา นิลนวล (06)
- ปาริชาติ สอนอักษร (25)
- พงนีย์ บุญเย็น (13)
- พิษณุ เคชโค (04)
- มาณิตย์ คดีพิศาล (07)
- ยวดี ชมชื่น (08)
- เขาวภา รัตนธรรม (14)
- วรรณาคงคาประเสริฐ (31)
- วัฒนา มณีวงศ์ (15)
- วาสนา กิริติจำเริญ (26)
- ศักดา ทรัพย์ขวัญมา (27)
- สุขนิตย์ กิจกัญจนาสน์ (16)
- สายฝน ศิริพันธ์ (09)
- สายสมร ประสรชัย (17)
- สุภาวดี ตันติวัฒนากร (32)
- สุมาลี บัวเล็ก (10)
- สุรศักดิ์ นิ่มนวล (28)
- สุรศักดิ์ วงษานุศิษฐ์ (01)

- สุวารี เทพการุณ (29)
- อติสร ดวงศรี (02)
- อรพรรณ หนูชูเชื้อ (32)
- อัญชลี ชาติกิตติสาร (33)

ครรชนีชื่อเรื่อง

หนังสือ

- กระบวนการพัฒนาเพิ่มผลงานนักเรียน (05)
- ✓- กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล (08)
- กลวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการเรียน (31)
- การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (20)
- การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เล่ม 1 (30)
- การประเมินผลจากสภาพจริง (01,07)
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน (02)
- การพัฒนาสื่อการสอนของครูด้านการส่งเสริมการคิดของนักเรียน (14)
- การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยใช้พอร์ทโฟลิโอ (19)
- การเรียนรู้สู่ทักษะชีวิต (12)
- การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (32)
- การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการคิด (13)
- การสอนแบบบูรณาการ (11)
- ✓- คู่มือการนิเทศและแนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน (26)
- ✓- คู่มือการพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้ (10)
 - ครู...ผู้เปลี่ยนโฉมการเรียนรู้ (06)
 - จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ (29)
 - เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ (04)
 - แนวดำเนินงานโครงการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (39)
 - แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (23)
 - แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางวิชาสังคมศึกษา (18)
 - แนวทางการพัฒนาสื่อวัฒนธรรมวิชาภาษาไทย (21)
- ✓- ปฏิรูปการเรียนรู้ : ตัวอย่างความสำเร็จจากประสบการณ์จริง (42)
 - ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด (28)
 - ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ (25)
 - ปฏิวัติการศึกษาไทย (15)

- ผู้เรียน : บุคคลแห่งการเรียนรู้ (38)
- แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (16)
- ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ (45)
- พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทัศน์ใหม่ (17)
- พหุปัญญาในห้องเรียน : วิธีการสอนเพื่อพัฒนาปัญญาหลายด้าน (22)
- รวบรวมความรู้นำสู่เกี่ยวกับบูรณาการการเรียนการสอน (24)
- ✓- เรียนรู้เพื่อเป็นครูคุณภาพ (40)
 - เรียนอย่างมีความสุข : บันทึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (43)
 - เรียนอย่างมีความสุข : บันทึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (44)
 - สอนอย่างไรให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ (03)
 - สาระการเรียนรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ (45)
 - หลักการสอน (09)
 - เอกสารความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ห้องเรียน (27)
 - เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (33)
 - เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด การบูรณาการ (34)
 - เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด (35)
 - เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (36)
 - เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด โครงการงาน (37)

บทความ

- การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (29)
- การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (24)
- การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (13)
- การประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (03)
- การประเมินผลตามสภาพจริง (31)
- การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน : ทฤษฎีการเรียนรู้ (05)
- การพัฒนาที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น (10)
- การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม (14)
- การเรียนรู้แบบบูรณาการ (16)
- การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (17, 22)
- การสอนคิดและการยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง (09)
- การสอนคิดสู่การเรียนรู้ (18)
- คดีพระราชบัญญัติฯ...จัดการเรียนการสอนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (24)
- คุณภาพครูกับคุณภาพการสอน (08)
- ครูกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ (25)
- จัดการเรียนการสอนอย่างไรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (11)
- จัดการสื่อเพื่อการปฏิรูป (27)
- เทคนิคการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างความรู้ (04)
- แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (02)
- แนวคิดในการพัฒนาคนและกระบวนการเรียนรู้ (12)
- บทบาทของครูกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป (21)
- ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ : มุมมองจากเด็กที่ครูไม่ควรมองข้าม (23)
- ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรจึงจะได้ผล (20)
- ปฏิรูปสื่อทำไม.....อย่างไร.....เพื่อใคร..... (26)
- รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาและติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว (06)
- รูปแบบการเรียนรู้ (28)
- เรียนร่วมกัน รู้ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น (15)
- สอนให้คิด (19)

- สอนอย่างไรให้เด็กแก้ปัญหาเป็น (01)
- ให้เขาเรียนรู้อย่างมีความสุข (07)

งานวิจัย

- การบริหารงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา (27)
- การประเมินสัมฤทธิ์ผลทางเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (11)
- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ (10)
- การพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย (18)
- การพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (03)
- การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ (30)
- การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการคูณและการหารที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนตามแนวคิดของทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์กับวิธีสอนแบบปกติ (32)
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบบูรณาการที่ใช้เทคนิคการพัฒนาแบบยั่งยืน (04)
- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ (31)
- การศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต (25)
- การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภองาว (13)
- การศึกษาสถานภาพและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (17)
- การสำรวจปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนระดับปริญญาตรีของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (05)

- ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสระแก้ว (08)
- ความต้องการในการพัฒนาการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (16)
- ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา (12)
- ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (29)
- ปัญหาการใช้สื่อการศึกษาของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา (01)
- ผลการใช้สตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติ และทักษะ การแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชา ส 053 ประชากรและสิ่งแวดล้อม (19)
- ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการประยุกต์รูปแบบการเรียน แบบร่วมมือ (23)
- ผลการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูที่มีผลสัมฤทธิ์ในวิชาเคมีของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (07)
- ผลของการใช้รูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (06)
- ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถทางการเรียนเรขาคณิตและการเห็นคุณค่า ในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (15)
- ผลของเรียนแบบร่วมมือและขนาดของกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริม ประสิทธิภาพชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (09)
- ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (28)
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือกับวิธีสอนแบบปกติ (33)
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอน ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างองค์ความรู้ (02)
- พฤติกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี (14)
- ศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) ในการประเมินผลการเรียน ของครู โรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา (20)

- สภาพ ความต้องการและปัญหาการใช้สื่อการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน
การศึกษาจังหวัดปทุมธานี (24)
- สภาพความต้องการและปัญหาใช้สื่อการใช้สื่อการสอนวิชางานบ้าน ของครูผู้สอนระดับ
ชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (21)
- สภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนในศูนย์วิทยาการ โครงการส่งเสริมศักยภาพ
โรงเรียนนาร่อง ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (22)
- สมรรถภาพในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของนิสิตฝึกสอน สาขาการสอน
วิทยา ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (26)

ดรรชนีหัวเรื่อง

หนังสือ

- กระบวนการคิด (13, 35, 41)
- กระบวนการเรียนรู้ (10, 12, 17, 23, 26, 37, 38, 39, 45)
- การปฏิรูปการเรียนรู้ (15, 25, 27, 28, 29, 42)
- การประเมินผลตามสภาพจริง (01, 05, 07, 19)
- การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน (08, 09)
- การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (16, 18, 20, 30, 32, 43, 44)
- การเรียนการสอนแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (36)
- การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (11, 24, 34)
- การเรียนการสอนแบบร่วมมือ (33)
- การวัดผลและการประเมินผล (04)
- บทบาทของครู (06, 40,)
- วิธีการสอน (03, 22, 31)
- สื่อการเรียนการสอน (02, 14, 21)

บทความ

- กระบวนการคิด (01, 09, 18, 19)
- กระบวนการเรียนรู้ (12, 28)
- การปฏิรูปการเรียนรู้ (20, 23)
- การประเมินผลตามสภาพจริง (03, 31)
- การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (02, 29)
- การเรียนการสอนแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (04, 24)
- การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (16, 30)
- การเรียนการสอนแบบร่วมมือ (06, 11, 13, 14, 15, 17, 22)
- การเรียนอย่างมีความสุข (07)
- คุณภาพการเรียนการสอน (05, 08, 10)
- บทบาทของครู (21, 25)
- สื่อการเรียนการสอน (26, 27)

งานวิจัย

- การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (08, 25, 26, 27, 28)
- การปฏิรูปการเรียนรู้ (12)
- การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (03, 11, 19, 20)
- การพัฒนาการสอน (16)
- การเรียนการสอนแบบการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (02, 06, 30, 32)
- การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (04)
- การเรียนการสอนแบบร่วมมือ (07, 09, 10, 15, 23, 28, 31, 33)
- การเรียนรู้ด้วยตนเอง (18)
- พฤติกรรมการสอน – การประเมินผล (13, 14)
- สื่อและการใช้สื่อการเรียนการสอน (01, 05, 17, 21, 22, 24, 29)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539). การประเมินผลจากสภาพจริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2539). “ครูจะพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้อย่างไร” ใน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. หน้า 105 – 114. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2540). กระบวนการพัฒนาเพิ่มผลงานของนักเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2541). คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2543). พหุปัญญาในห้องเรียน : วิธีการสอนเพื่อพัฒนาปัญญาหลายด้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2544). กลวิธีจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การบูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา. (2543). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2544). ผู้เรียน : บุคคลแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กอบแก้ว วิมานจันทร์. (2542). การประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

กั้ววล เทียนกัณฑ์เทศน์. (2540). การวัด การวิเคราะห์ การประเมินผลทางการศึกษาเบื้องต้น.

กรุงเทพ ฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). แนวดำเนินงานโครงการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนครนายก. (2540). การประเมินผลจากสภาพจริง. นครนายก : กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงาน ฯ.

เกรียงไกร ชิงสง่า. (2543). ผลการใช้สตอรี่ไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์เจตคติและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชา ส 053 ประชากรและสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

เกษร มงคล. (2542). การพัฒนาสื่อการสอนของครู ด้านการส่งเสริมการคิดของนักเรียน. ชลบุรี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.

ขนิษฐา ภาพกาญจน์. (2543). ศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.

คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2539). “สื่อการเรียนการสอน” ใน เอกสารประกอบการสอนวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. หน้า 41 – 52. กรุงเทพ ฯ : วี เจ พรินต์ติ้ง.

จรรยา ภูอุดม. (2544). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. (คณิตศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

จันทร์ ดันดีพสงานุรักษ์. (2543, ธันวาคม). “การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ,” วารสารวิชาการ. 3 (12) : 36 – 55.

จิราภรณ์ เจริญศิลป์. (2543). สภาพ ความต้องการและปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชางานบ้านของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

จิราภรณ์ ศิริทวี. (2541, กันยายน). “เทคนิคการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างความรู้,” วารสารวิชาการ. 1 (9) : 37 – 52.

จำรูญ เรืองขจร. (2543, กุมภาพันธ์). “ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม” วารสารวิชาการ. 3 (2) : 35 – 47.

- เนติศักดิ์ ชุมนุม (2543). “นิรमितนิยม – ทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน,” รวมบทความเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับบูรณาการการเรียนการสอน. หน้า 6–11. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนาธิป พรกุล. (2544, ตุลาคม). “คดีพระราชบัญญัติ ฯ...จัดการเรียนการสอนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง,” วารสารวิชาการ. 2 (4) : 2–7.
- ชัชวาล พวงน้อย. (2543). สภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนในศูนย์วิทยาการโครงการส่งเสริมศักยภาพโรงเรียนนาร่อง ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2540). การพัฒนาเพิ่มผลงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้” ใน ปฏิวัติการศึกษาไทย. หน้า 31–59. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. (2540, มกราคม – เมษายน). “การประเมินผลด้วยเพิ่มสะสมผลงาน,” การวัดผลการศึกษา. 18 (54) : 62–74.
- ชาติรี ตำราญ. (2539). สอนอย่างไรให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชุมพล ศรีทองกุล. (2544, มกราคม). “ครูกับการจัดกระบวนการเรียนรู้,” วารสารวิชาการ. 4 (1) : 2–6.
- ชูศรี ดันพงศ์. (2544). เรียนรู้เพื่อเป็นครูคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- เชาว์รัตน์ รัตน์ประโลม. (2542). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เชาวลิต คณานนท์ชัย. (2544, พฤศจิกายน). “ปฏิรูปสื่อทำไม....อย่างไร....เพื่อใคร...,” การศึกษาไทย. 2 (16) : 66–67.
- ดาวคลี สิริวาลย์. (2543). ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการประยุกต์รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- คำริ บุญชู. (2543, กุมภาพันธ์). “เรียนร่วมกัน รู้ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น,” วารสารวิชาการ. 3 (2) : 68–71.
- ถวิล มาตรเลียม. (2542, เมษายน). “คุณภาพครูกับคุณภาพการสอน,” วารสารวิชาการ. 2 (4) : 2–7.

- ทวีพล สวัสดิยากร. (2541). การสำรวจปัญหาและความต้องการการใช้สื่อการสอน ระดับปริญญาตรี ของอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระชัย ปุณณโชติ. (2543). “การสอนแบบบูรณาการ” ใน รวมบทความเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับบูรณาการการเรียนการสอน. หน้า 13–16. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์. (2544, มิถุนายน). “จัดการสื่อเพื่อการปฏิรูป,” วารสารวิชาการ. 4 (6) : 9–11
- เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. (2541). การสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิวัฒน์พร.
- ประเทือง อังกูรวัฒนา. (2543). สภาพ ความต้องการ และปัญหาการใช้สื่อการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประวีณา นิลนวล. (2541). ผลของการใช้รูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2543). “แนวคิดเกี่ยวกับระบบพัฒนาการเรียนรู้” ใน แนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. หน้า 74–83. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ประเวศ วะสี และลีปพนนท์ เกตุทัต. (2541). “การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน : หัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา” ใน สารความรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้. หน้า 42–55. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- ปาริชาติ สวนอักษร. (2543). การศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของข้าราชการครูโรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูริ์ สิริสุนทร. (2543, กุมภาพันธ์). “การเรียนรู้แบบบูรณาการ,” สานปฏิรูป. 2 (23) : 22–25.
- . (2543, สิงหาคม). “การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ,” สานปฏิรูป. 3 (29) : 22–23.
- พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์. (2543, ตุลาคม). “สอนให้คิด,” วารสารวิชาการ. 3 (10) : 13–18.
- พจน์ย์ บุญยีน. (2542). การศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- พิษณุ เดชไค. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบบูรณาการที่ใช้เทคนิคการพัฒนาแบบยั่งยืน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มัทธรา ธรรมบุศย์. (2544, ตุลาคม). “รูปแบบการเรียนรู้,” วารสารวิชาการ. 4 (10) : 6 – 14
- มานิตย์ คดีพิศาล. (2541). ผลการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- มานพ ดันติวงศ์ชัย. (2543, กันยายน). “การสอนคิดสู่การเรียนรู้,” วารสารวิชาการ. 3 (9) : 4 – 10.
- บุวดี ชมชื่น. (2541). ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (คหกรรมศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เขาวภา รัตนธรรม. พฤติกรรมการประเมินผลการเรียนของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เขาวรัตน์ ทศเกตุ. (2542, สิงหาคม). “การสอนการคิดและการขีดเขียนเป็นศูนย์กลาง,” การศึกษาเอกชน. 9 (88) : 22 – 25.
- รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์. (2541, มิถุนายน). “การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน : ทฤษฎีการเรียนรู้,” การศึกษาเอกชน. 8 (77) : 14 – 20.
- , (2542, มีนาคม). “การพัฒนาที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น,” การศึกษาเอกชน. 9 (83) : 23 – 25.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิบัติการศึกษไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์พรรัตน์ตั้ง เซ็นเตอร์.
- , (2544). “การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องของทุกคน,” ประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก. หน้า 70 – 72. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- วรรณ กงคาประเสริฐ. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณ เขียวทะวงษ์. (2539). “สื่อการสอนและระบบการผลิตสื่อการสอน” ใน ทักษะพื้นฐานของการผลิตสื่อการสอน. หน้า 1 – 13. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร.

- วัฒนา มณีวงศ์. (2542). ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถทางการเรียนเรขาคณิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2543). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ที. พี. พรินท์.
- วาสนา กิรติจำเริญ. (2543). สมรรถภาพในการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของนิสิตฝึกสอนสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2544, มิถุนายน). “การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542,” วารสารวิชาการ. 4 (6) : 2 – 8.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2540). กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. กรุงเทพฯ : เอส อาร์ พรินท์ติ้ง.
- (2542). *พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทัศน์ใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4 นนทบุรี : เอส อาร์ พรินท์ติ้ง.
- (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ*. นนทบุรี : เอส อาร์ พรินท์ติ้ง.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2540). “สื่อการเรียนการสอน” ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา 404361 วิธีสอนทั่วไป. หน้า 139 – 145. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิรัตน์ บัวขาว. (2542, มิถุนายน). “จัดการเรียนการสอนอย่างไรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม,” วารสารวิชาการ. 2 (6) : 46 – 48.
- วิราพร พงศ์อาจารย์. (2542). *การประเมินผลการเรียนรู้*. พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544, ตุลาคม). “การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ,” วารสารวิชาการ. 4 (10) : 27 – 33.
- ศักดิ์ ทรัพย์ขวัญเมือง. (2543). *การบริหารงานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- คันสนีย์ นัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. (2544). *ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ศิริพร รื่นจิตต์. (2542). *แนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาสังคมศึกษา*. ชลบุรี : หน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.

- ศุภนิคย์ กิจกัญญาสน์. (2542). *ความต้องการในการพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก นนธิจันทร์. (2542). “การวัดประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียน” ใน *การเรียนการสอน การวัด และประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยใช้พอร์ทโฟลิโอ*. หน้า 66–97. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมนึก ภัททิยชนี. (2541). *การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กทม. :* ประสานการพิมพ์.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542, สิงหาคม–กันยายน). “แนวคิดในการพัฒนาคนและกระบวนการเรียนรู้,” *ข้าราชการครู*. 19 (6) : 11–21.
- , (2543, พฤษภาคม). “ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรจึงจะได้ผล,” *วารสารวิชาการ*. 3 (5) : 8–16.
- สมสุข สัมมนา. (2541, พฤศจิกายน–2542, มีนาคม). “รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาและการติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว,” *ศึกษาศาสตร์*. 11 (1) : 61–62.
- สายฝน ศิริพันธ์. (2541). *ผลของการเรียนแบบร่วมมือและขนาดของกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). สงขลา :* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- สายสมร ประสรชัย. (2542). *การศึกษาสถานภาพและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย แห่งชาติลาว. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). ขอนแก่น :* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก. (2543). *คู่มือการนิเทศและแนวการบริหารโรงเรียน ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน. นครนายก :* หน่วยศึกษานิเทศ สำนักงานฯ.
- สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครนายก. (2543). *เอกสารความรู้ปฏิบัติการเรียนรู้สู่ห้องเรียน. นครนายก :* หน่วยศึกษานิเทศ สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การเรียนรู้....สู่ทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ :* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- , (2543). *จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ :* สำนักงานฯ.
- , (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- , (2544). *ปฏิรูปการเรียนรู้ : ตัวอย่างความสำเร็จจากประสบการณ์จริง. กรุงเทพฯ :* โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมวิชาการ. (2544). *เรียนอย่างมีความสุข : บันทึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

----- . (2544). *เรียนอย่างมีความสุข : บันทึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

ตำราญ วังนุราช. (2541 , กันยายน). “ให้เขาเรียนรู้อย่างมีความสุข,” *วารสารวิชาการ*.

1 (9) : 61 – 63.

สุชานาถ ยอดอินทร์พรหม. (2544, ธันวาคม). “การประเมินผลตามสภาพจริง,” *วารสารวิชาการ*.

4 (12) : 57 – 64.

สุทธิพร คล้ายเมืองปัก. (2543 , กุมภาพันธ์). “บทบาทของครู....กับรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไป,” *วารสารวิชาการ*. 3 (2) : 26 – 29.

สุพล วังสินธุ์. (2543, เมษายน). “การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ,” *วารสารวิชาการ*. 3 (4) : 9 – 13.

สุภรณ์ สถาพงศ์. (2544). *สาระความรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้*.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุภาวดี ดันดิวัฒนากร. (2544). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การคูณ และการหาร ที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนตามแนวคิดของทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์กับวิธีการสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

สุมาลิน วงศ์มณี. (2543, ธันวาคม). “ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ : มุมมองจากเด็กที่ครูไม่ควรมองข้าม,” *วารสารวิชาการ*. 3 (12) : 28 – 31.

สุมาลี บัวเล็ก. (2541). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือและการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

สุรศักดิ์ นิ่มนวล. (2543). *ผลของวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาเคมี และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุรศักดิ์ วงษานุศิษฐ์. (2539). *ปัญหาการใช้สื่อการศึกษาของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา*.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุรางค์ สิริวัฒนะ. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. ชลบุรี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.
- . (2542). แนวทางการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย. ชลบุรี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.
- สุวารี เทพการุณ. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อรรณพ หนูชูเชื้อ. (2544). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือกับวิธีสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- อรทัย มุลคำ. (2543). “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” ใน การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เล่ม 1. หน้า 18 – 21. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ที. พี. พรินท์.
- อดิศร ดวงศรี. (2539). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี ซาคิกิตติสาร. (2542). การพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). “ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน” ใน หลักการสอน. หน้า 1 – 20. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พรินท์ติ้ง เฮาส์.

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นายธนะกุล ช้อนแก้ว
เกิดวันที่	30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	4/1 หมู่ 12 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก 26110
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านพร้าว
พ.ศ. 2524	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเกษตรกรรมลพบุรี
พ.ศ. 2532	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (วิชาเอกการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2545	การศึกษามหาบัณฑิต (วิชาเอกการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร